

«Kuvvet konumu» politikasının çılgınlığı

William Kashtan

Kanada Komünist Partisi Genel Sekreteri

Bugün, emperyalizmin izlediği dış politikanın en önemli çizgisi, en gerici emperyalist çevrelerin amaçlarına ulaşmanın başlıca aracı olarak askersel güce gitgide daha sık ve daha açık biçimde bel bağlamalarıdır. Bu çevreler, askersel gücü, dünya politikasında çözücü etken olarak ileri sürüyor ve bu yöndeki savlarını, bir savaş yürütmenin maddesel alt-yapısını durmaksızın genişleterek ve güçlendirerek pekiştiriyorlar.

Örneğin, ABD Dışişleri Bakanı A. Haig, 4 Kasım 1981 günü Senato Dışişleri Komisyonu'nda yaptığı konuşmada, uluslararası yaşamda askersel gücün rolünü öğerek şöyle dedi: «Nükleer silâh günlük diplomatik pratikte önemli bir rol oynuyor. Büyük askersel potansiyel nasıl üzerinde dış politikanın yürütüldüğü fonu oluşturuyorsa, aynı biçimde, stratejik nükleer güçler arasındaki bağıntı durumu da her önemli jeo-politik kararda yansıması görülen bir gölge yaratıyor.»⁽¹⁾

NATO ülkeleri yönetici çevreleri, uyguladıkları politikaya uygun bir «fon» oluşturmak için yıllardan beri büyük çabalar harcıyor ve bu cümleden olarak askersel bütçelerini sürekli artırıyorlar. Hatta kendilerinin bile sosyalist devletlerde savunma için harcanan miktarları birhayli aştığını itiraf ettikleri düzeylere çıkarıyorlar. 1979 Ekiminde o zamanki Dışişleri Bakanı G. Vans şöyle dedi: «Biz ve bağlaşıklarımız, savunmamız için, Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Paktı'nın ayırdığından % 25 daha fazla ödenek ayırıyoruz.»⁽²⁾ 1980 Eylülünde de onun yerine gelen E. Muskie aynı şeyi şöyle dile getirdi: «Biz, genellikle, savunma için, Sovyetler Birliği de içinde, Varşova Paktı'ndan daha çok harcama yapıyoruz.»⁽³⁾

(1) State Department, Current Policy, № 339, 4 Kasım 1981.

(2) Department of State Bulletin, Aralık 1979, Yol 70, № 2033, s. 22.

(3) Department of State Bulletin, November 1980, Vol. 80, № 2044, p. 27.

Reagan hükümeti savaş hazırlıkları tempolarını daha çok artırmayı kararlaştırdı. ABD hükümeti, önümüzdeki beş yıl içinde, silâhlanma yarışı için 1,5 trilyon dolar – hemen hemen NATO üyesi bütün ülkelerin 1968'-den 1977'ye kadarki on yıl içinde askersel amaçlarla harcadıklarının toplamı kadar – harcamayı kararlaştırmış bulunuyor.

Tüm bu muazzam askersel harcamalar, aynı zamanda NATO üyesi diğer devletlerin ayırdıkları ödenekler, stratejik silâhların yenilenmesi ve yetkinleştirilmesi için, Avrupa'ya orta menzilli yeni nükleer-roket silâhları yerleştirilmesi, geleneksel silâhların modernleştirilmesi, kara, deniz, ve hava askersel güçlerinin yeniden silâhlandırılması için kullanılacaktır.

Militarist plânları yapanlar, halkların direnişini zayıflatmak üzere, bir sürü yalancı gerekçe ve savlar ileri sürüyor ve her şeyden önce güya «Batı savunması» için önlemler alınmasını gerektiren sözümona «Sovyet tehlikesi»ne ilişkin uydurmalar ortaya atıyorlar.

Bunlar, gerici çevrelerin, kendi gerçek niyet ve plânlarını maskeleyerek için başvurdukları kasıtlı şaşırtmacalardır. Kanada Komünist Parti'nin 25. Kongresinin karar tasarısında (4) bununla ilgili olarak şu noktalar belirtiliyor: «ABD emperyalizmi, sözümona Sovyet askersel tehlikesi gerekçesini maske olarak kullanıyor ve böylelikle dünya ölçüsünde bir anti-sovyetik bağlaşma yaratmaya, SSCB ve bağlaşıkları üzerinde askersel üstünlük sağlamak üzere silâhlanma yarışını kızıştırmaya çaballıyor. Sözümona askersel tehlike gerekçesine başvurulması sadece bir paravanadır ve bu paravana arkasında emperyalistler bağlaşıkları olan devletlerin ve bu arada Kanada'nın bağımsızlığını baltalamakta, onların politikasını kendi amaçlarına bağımlı kılmaktadır.» (5)

NATO ülkeleri yöneticileri, gitgide daha yoğun silahlanmak gereğini kanıtlamak isterken, askersel gücün uluslararası ilişkilere «istikrar kazandırarak» için gerekli olduğunu, «barışın kuvvet konumundan hareketle savunulabileceği»ni savlıyorlar. Bu tür kapanlar yeni bir şey değildir. Savaş düşkünleri, militarist hazırlıklarının savunu karakterli olduğu, «barışsever amaçlar» gözetdiği yollu masallarla öteden beri yığınları aldatıyorlar. «Zamanımızın bütün ikiyüzlü politika dogmaları arasından hiç biri, «barış istiyorsan, savaşa hazır olmalısın» diyen dogma kadar kötülük getiremez. Büyük bir yalan içermekten başka bir özelliği olmayan bu büyük gerçek, bugün tüm Avrupa'yı silâha sarılmaya çağırarak savaş belgisini oluşturuyor . . .» (6)

Ve bugün, barış üstüne, ama «kuvvet konumu»na dayalı ve silâhlanma yarışından geçen bütün irdelemeler «büyük yalan»dır. Her politik yalan

(4) Yazı, 1982 Şubatında yapılan KKP'nin 25. Kongresi'nden önce yazıldı.

(5) «Convention 82», № 1, Kasım 1981.

(6) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 13, s. 464.

gibi, bu yalanın amacı da, geniş yığınların kabul etmek istemedikleri sevsimsiz ve kıyıcı hedefler güdüldüğünü gözlerden saklamaktır. Emperyalistler savaş makinesini büyütürken, «kuvet konumu»ndan hareketle dünya egemenliğini sağlamaya, diğer ülkelere ve halklara kendi iradelerini dayatmaya bel bağlıyorlar.

«Güce dayalı» yöntemler emperyalizmin politikasında daima merkezsel bir yer almıştır. V. İ. Lenin, emperyalist stratejinin saldırgan doğrultusunun karakteri üzerinde dururken, kapitalist düzenin neden olduğu savaşların, diğer devletler ve halklarla ilişkilerde kuvvet kullanmaya dayanan politikasının dolaysız bir uzantısı ve aracı olduğunu belirtiyordu. Oktobr Devrimi'nden bir süre önce, birinci emperyalist savaşın şiddetle devam ettiği sıralarda, Lenin şunları yazdı: «... kapitalizmde, kuvvete dayalı olandan başka bir bölüşme tabanı, bir bölüşme ilkesi olanaksızdır ... Kapitalist devletin gerçek gücünün yoklanması için savaştan başka yol ve araç yoktur ve olamaz. Savaş özel mülkiyetin temelleriyle çelişmiyor, bu temellerin dolaysız ve kaçınılmaz gelişmesini oluşturuyor.» (7) Dünyanın Oktobr Devrimi'nden doğan ilk sosyalist devleti, daha başlangıcından itibaren, emperyalist keyfi hareket, diğer halklara baskı, ezgi ve onları köleleştirme politikasının karşısına, ilkesel bakımdan yeni bir dış politikayla, sömürücü sınıfların çıkarlarının değil, emekçilerin çıkarlarının belirlediği dış politikayla çıktı. Daha Sovyet erkinin ilk buyruktusu olan Barış Buyruktusu'nda, emperyalist savaş «insanlığa karşı en büyük suç» olarak lânetlendi, halklar üzerinde bütün baskı ve zorlama biçimleri reddedildi ve suçlandı. Kanada Komünist Partisi'nin 24. Kongresi (1980) şunları belirtti: «Yeni toplumsal düzen gerçek demokrasi yolunu açtı. Bu demokrasi, emekçi yığınlarının çıkarlarına hizmet ediyor, sömürü ve ezgiden azatlık hakkına, her bakımdan eşitlik ve bu arada ulusal eşitlik hakkına, sosyal ve ekonomik güvenceler hakkına ve hepsinin üstünde barış içinde yaşama hakkına dayanıyor.» (8)

Ne var ki, sosyalizmin, 20'li ve 30'lu yıllarda uluslararası işçi hareketi üzerinde, diğer ilerici, anti-emperyalist hareketler üzerindeki etkisi henüz hayli zayıftı, savaş kundakçılarını dizginlemeye yeterli değildi. En gerici, saldırgan emperyalist çevrelere özgü zorkullanım ruhunu yetkin biçimiyle gövdelendiren faşizm, çok büyük bir askersel güç meydana getirdi ve bunu başka ülkelere dalma, yağma ve talan amaçlarıyla kullandı.

Faşizmin yenilgiye uğratılması, devletler arasında yeni ilişkiler, keyfilik ve zorkullanımdan azat, barış içinde yanyana yaşama ve işbirliği temeline dayalı ilişkiler kurulmasına yol açtı. Kuvvet kullanmakta veya kullanılmakta tehditten sakınılması ilkesi uluslararası hukuk düzeninin temel taşı olarak ilân edildi ve BMT Tüzüğü'ne geçirildi.

(7) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 26, s. 353.

(8) «Convention 80», Communist Party of Canada, Toronto, p. 53.

Ama emperyalist devletler ve herşeyden önce ABD yönetici çevreleri, İkinci Dünya Savaşı sonucu olarak ortaya çıkan politik değişimlerden, dünya sosyalist sisteminin meydana gelmesinden, halkların ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımının yükselmesinden duydukları endişeyle, sözünü ettiğimiz ilkeyi kabaca çiğnemeye başladılar. Bu çevreler, sosyalizmi «konumlarından çıkarma»yı, ulusal kurtuluş hareketlerini boğmayı amaçladıkları için, «savaşın kıyısında denge sağlama» stratejisini, «kuvet konumu»ndan diktayı, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler üzerinde askersel üstünlük sağlamayı, yani «soğuk savaş» kavramını oluşturan her şeyi silâh olarak kullanıyorlar. Brookings Enstitüsü'nün yaptığı hesaplara göre, ABD, 1945 yılından sonra, 215 defa askersel güce başvurmuş veya başvurma tehdidi savurmuş ve bunların 30'unda nükleer silâh kullanmaktan söz etmiş bulunuyor.

Bu tutum kendisine uygun ideolojik temeli de buldu. Gerici emperyalist çevrelerin çıkarlarını ve hedeflerini yansıtan, durmadan büyüyen askersel-endüstri kompleksinin plânlarına hizmet eden burjuva ideologları dış politika hedeflerine ulaşma yolunda askersel güce başvurulmasını haklı gösteren ve alkışlayan teorik anlayışlar ileri sürmekte gecikmediler. Bu cümleden olarak, tanınmış Amerikan politologu H. Baldwin şunları yazdı: «... gelecek yüzyılın tarihi, her şeyden önce Amerikaya bağlıdır ... Biz reel ve potansiyel askersel güce sahip olmakla yükümlüüz. Çünkü zamanımızda askersel güçten yoksun bir erk'in hiç bir anlam ve önemi yoktur.»⁽⁹⁾

Savaştan sonraki 30 yılın tarihine şöyle bir gözatacak olursak, bu yıllar boyunca tüm dış politikanın buna benzer anlayışlara dayanılarak saptandığını ve yürütüldüğünü görürüz. Ama dünyada meydana gelen olağanüstü derin sosyal-politik değişimler, yavaş yavaş, gerek Birinci Dünya Savaşı'ndan, gerekse İkinci Savaş'tan önce görülmedik bir durum, ilkesel bakımdan yeni bir durum, yeni koşullar yarattı; bu da «kuvet konumu»na dayalı hareket hattı yandaşlarını bu hattın gerçekleştirilmesi için yeni biçimler aramak zorunda bıraktı.

Sosyalist topluluğun sağlamlaşması, sömürgecilik sisteminin çökmesi ve halkların kurtuluş savaşımının gelişmesi, uluslararası işçi hareketinin boyatması, halk yığınlarında etkinliğin günden güne artması, son çözümdede, uluslararası alanda güçler dengesinin sosyalizm yararına, barış ve ilerleme yararına değişmesine yol açtı. Emperyalizm, uluslararası ilişkiler üzerinde eskisi gibi ağır basan bir etki yapamaz oldu, ve bu da savaşların önlenmesi, dünya politikası silâhlığından askersel yöntemlerin, güce dayanma yöntemlerinin çıkarılması doğrultusunda reel olanaklar yarattı. Buna dayanarak, 1957 yılında Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri Danışma Toplantısı'na katılanlar, yayınlanan sonuç bildirisinde

(9) H. Baldwin, The Price of Power. New York, 1947, pp. 321-322.

şunları belirttiler: «Bugün, biz komünistler, artık savaş önlenabilir, barış korunabilir, diyoruz. Bunu tam bir güvenle söylüyoruz, çünkü şimdi dünyada durum başka, güçler dengesi başkadır.»⁽¹⁰⁾

Vietnam'da ABD saldırısının yenilgiyle uğratılması, emperyalist politikanın kuvvete ve zora dayalı yöntemlerinin artık iflâs ettiğini, halkların özgürlük ve bağımsızlıklarını savunma savaşımının önüne geçilmez bir hız aldığını en açık biçimde ortaya koydu.

Bilimsel-teknik devrim, savaş ve barış sorununun ele alınışında temelli düzeltmeler yaptı. Yeni tarihsel koşullarda emperyalizmin askersel üstünlük sağlama yönündeki sürekli çabaları, bilim ve tekniğin ulaşımlarını savaş gereksinimleri için kullanma isteği, bu tutumun bir bumerang gibi kendi girişimcilerine karşı dönmesine neden oldu. Emperyalist çevreler, nükleer silâhlanmada işi alabildiğine yarışmaya bindirerek, artık yığılan askersel silâh ve cepanenin kullanılmasının ilkönce saldırganın kendisi için tehlike oluşturduğu bir durum meydana getirdiler.

Sonuç olarak dış politika ile savaş arasındaki bağıntı sorunu bir başka tarzda ortaya konulmaya başlandı. Savaş, bilindiği üzere, daima dış politikanın diğer araçlarla, zorlama araçlarıyla sürdürülmesidir. Ve yasal olarak yönetici sınıfların barış zamanında izledikleri hareket hatından ileri gelmektedir. Sömürücü toplum koşullarında bu politik hareket hattı, erki ellerinde tutanların çıkarlarını savunmaya, başka toprakları zaptetmeye ve yayılmaya yönelikti.

Dünyanın iki sisteme ayrılmasıyla, emperyalist güçlerin dış politika hedeflerinde merkez yeri, sosyalizme karşı savaşım aldı. Emperyalist güçler, yeni toplumun kurulmasına ve gelişmesine ellerinden gelen her araçla engel olma çabaları içinde, yalnız politik, ekonomik ve ideolojik yöntemlere değil, askersel yöntemlere de başvurdular. Saldırganların bu plânları temelsiz olsa bile, yaptıkları hesapların bütün yanlışlığı doğrudan doğruya, halklara sayısız ve târifsiz mutsuzluk ve acılar getiren çetin çatışmalar, yıkım ve kanlı deneyim seyri içinde kendini gösteriyordu. Başlangıçta, emperyalistler, iyice hazırlık yapıldıktan ve daha iyi silâhlandıktan sonra, askersel güce başvurmanın istenilen sonucu vereceğini, sosyalizmin yıkılabileceğini düşünüyorlardı. Ama evdeki hesapları çarşıya uymadı.

Değişen tarihsel durum içinde, nükleer silâhın her iki tarafta belirmesiyle, bu yeni koşullarda askersel güce başvurmanın savaş açmaya kalkışan için de yololma tehlikesi oluşturacağı, saldırganın kendi ülkesine de toptan yıkım getirebileceği artık barış zamanında da daha açık biçimde anlaşılmaya başladı. Askersel güç ve araçlar kullanımı artık politikanın daha az «akıl kârı» olan bir uzantısı olarak görülüyordu. Bu durum ulusal güvenlik sorununun da yeni bir ışık altında irdelenmesine

(10) Barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşım programı. Moskova, 1961.

yol açtı. Zamanımızın paradoksu odur ki, eskiden sağlamlık ve güvenliğin güvencesi gibi görünen askersel üstünlük sağlama çabası ve yarışı içinde, devletler, durumlarını iyileştirmek şöyle dursun, daha da kötüleştiriyorlar. Bu cümleden olarak, ABD ve diğer NATO ülkeleri, askersel üstünlük sağlama ve tepeden tırnağa silâhlanma çabalarıyla, en yetkin ve modern savaş araçları yaratarak, eşi görülmedik bir askersel güç yığınağı yaparak, yine de güvenlikçe umdukları düzeye çıkmadılar, gerçekte kendi güvenliklerini baltaladılar, çünkü buna yanıt olarak sosyalist ülkelerin gereken savunma önlemleri almasına yol açtılar ve böylelikle kendi tehditlerinin kurbanı olma rizikosuna katlanma durumuna girdiler.

Bu değişimlerin çabucak ve birden kavrandığını söyleyemeyiz. Nükleer çağın gerçekliklerinin yalnız uzmanlar tarafından değil, aynı zamanda devlet adamları tarafından, geniş kamuoyu tarafından da kavranması, bu gerçeklikleri anlamanın, bir nükleer çatışmanın yol açabileceği kayıplar konusunda ayık ve açık anlayışın bir moral etken olmaktan çıkarak politik etken haline gelmesi için nice yıllar geçmesi gerekti. Emperyalist devletler yöneticileri, yeni durum ve koşulları yavaş yavaş gözönünde tutmak, «koca sopa»yı kullanmaya kalkmanın iki yanı da kesin bir kılıca benzediğini dikkate almak zorunda kaldılar.

ABD yönetici çevreleri, 1970'lerin başında, Sovyetler Birliği'yle askersel-stratejik bakımdan eşitliği kabul etmek zorunda kaldılar. Onlar yıllardan beri böyle bir düşünceyi akıllarından bile geçirmek istemedikleri için, 1970'lerde gelen eşitlik itirafları, savaştan sonraki uluslararası ilişkilerin gelişmesinde ve buna göre de yumuşama koşullarında önemli bir evre oluşturuyor. 1972 Mayısında imzalanan «SSCB ile ABD arasında karşılıklı ilişkilerin temelleri» adlı belgede, «eşitlik ilkesi temeli üzerinde, aynı zamanda kuvvete başvurma veya başvurmakla tehditten vazgeçilmesi temeli üzerinde, ülkelerin güvenlik çıkarlarını dikkate almanın, SSCB ile ABD arasında barışçı ilişkileri sürdürme ve güçlendirme bakımından gerekli önkoşullar olduğu» açıklanıyordu. İki taraf, savaşı sonralıyan yıllardaki ilişkilerinin tarihinde ilk defa olarak, bir ortak belgede şu gerçeği vurguladılar: «Nükleer yüzyılımızda, iki taraf arasında ilişkileri sürdürmek için, barış içinde yanyana yaşama ilkesinden başka temel yoktur.» Ve taraflar, bunu gözönünde bulundurarak, «savaş tehlikesini gidermek için, dünyada gerginliği azaltmaya, genel güvenliği pekiştirmeye ve uluslararası işbirliğine yardımcı olabilecek koşulları yaratmak için elden geldiğince çaba göstermeyi» yükümlendiler.

Bu ilkeler, 1970'lerde sosyal sistemleri ayrı devletler arasında imzalanan diğer birçok antlaşma ve sözleşmeye dayanak oldu, yumuşamanın temelini oluşturdu, tüm uluslararası ilişkiler sisteminin daha öte sağlığa kavuşturulmasına yardım etti. Yumuşama çizgisi bu ilişkileri geliştirmenin ana yolu oldu. Helsinki'de yapılan Avrupa Genel Toplantısı'na katılanlar,

«yumuşama sürecini genişletmeyi, derinleştirmeyi, sürekli ilerleyen ve sağlam bir süreç haline getirmeyi» yükümlendiler. Ve bu sözleşmede, kuvvete başvurmaktan vazgeçilmesi, bu süreç için birincil önem taşıyan bir koşul olarak saptandı.

Son yıllarda imzalanan olağanüstü önemli birçok uluslararası hukuk belgesinde, birçok devlet adamlarının demeçlerinde, nice saygın politik, toplumsal ve bilimsel örgütlerin yayınladıkları belgelerde, bugün, gerginliği azaltmanın, yumuşamanın, akla uygun bir başka seçeneği olmadığı, bütün diğer yolların bir nükleer felâkete götürdüğü düşüncesi birçok kez dile getirildi.

«Dünya apaçık bir seçenikle karşı karşıyadır: Ya denetimi gitgide zorlaşacak ve bir dünya nükleer felâketine, uygarlığın yokolması sonucuna götürebilecek sonsuz bir silâhlanma yarışı perspektifi, ya da eşitlik ve eşit güvenlik ,ayrı sosyal sistemli devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilkeleri temeline dayalı gerçek bir silâhsızlanma yolu . . . » (11) Yumuşama, çağımızda barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin somut deyimi olarak, bütün ülkelerde geniş bir toplumsal destek kazandı, hayli iyimser ümitler uyandırdı, olumlu sonuçların genişlemesini bekleyenler gitgide çoğaldı.

Olayların bu gelişme seyri en savaş düşkünü ve gerici emperyalist çevrelerce kesin bir direnişle karşılandı. Çünkü bu çevreler, zorlama, baskı ve dikta yöntemlerinin uluslararası ilişkilerde artık yürümiyeceği, durumlarının iyice sarsılacağı, halkların iradelerini serbestçe belirtmelerinin de istenmedik sosyal-politik değişmelere yol açabileceği yumuşama koşullarından korktular. Böyle yöntemlerden vazgeçilmesini gerektiren yumuşama emperyalizmin uyguladığı stratejinin doğrudan doğruya temellerine dokundu, sınıfsal koşullu özlüğünü altüst etti.

Bu nedenle, emperyalist gericiliğin bugün yumuşamaya indirdiği darbelere, özü bakımından, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanımını «aklama», «demir yumruk» politikasını diriltme, nükleer tehdit ve şantaja dayalı diplomasi yöntemleriyle çalışmaya dönme denemelerinden başka bir şey değildir.

Dünyada, özellikle Birleşik Amerika'da, kapitalist devletlerin pekâlâ yumuşamasız da olabileceklerini savlayan ve savlamakta olan burjuva teorisyen ve devlet adamları hiç de az sayılmaz. «Kuvvet konumu» politikasının yandaşları, çoktanberi, NATO ülkelerinin gerginlik azalımında yarar görmediklerini, «kuvvet konumu» politikasını hiç bir şey yitirmeden ve rizikoya katlanmadan rahat rahat sürdürebileceklerini kanıtlamaya çalışıyorlar. Eski ABD Başkanı J. Carter'in ulusal güvenlik işleri yardımcısı Z. Brzezinski, örneğin, yumuşama politikasının seçeneğinin savaş ol-

(11) Kanada Komünist Partisi'nin 25. Kongresinin karar tasarısı. «Convention 82», № 1, Kasım 1981.

madığını, oraya varıncaya kadar daha bir dizi «ara durumlar» bulunduğunu savlıyordu.

Bu fikir, Washington'un politikaya ilişkin düşünme tarzlarında canlı deyimini buldu. Ve iş, «yumuşama» sözcüğünün politika sözlüğünden çıkarılıp atılması denemeleriyle sınırlı kalmadı. Emperyalizmin en saldırgan çevreleri, gitgide artan bir ısrarla, uluslararası ilişkilerde, kendilerine günümüz koşullarında da dış politika plânlarını gerçekleştirmede herhangi bir ceza görmeden askersel güce başvurma olanağı açacak «ara durumlar» yaratmaya çalışıyorlar. Onlara göre, «soğuk savaş» veya «sıcak barış», nükleer çatışma «kıyısında denge sağlama», halkların kurtuluş savaşımına daha başarılı biçimde karşıkoyma, geniş yığınların sosyal değişimler isteğini önleme olanağı verebilir.

Gerici çevreler, devletler arasında işbirliğine değil, cepheleşmeye, silâhsızlanmaya değil, silâh yığınağı yapmaya, halklar arasında karşılıklı güvence ve anlaşmaya değil, aralarında yabancılaşmayı ve düşmanlığı körüklemeye can atarak, demokrasi ve ilerlemeye karşı yürüttükleri savaşımında daha elverişli konumlar elde edebileceklerine güveniyorlar. Ve gerçekte, askersel üstünlük sağladıktan sonra, uluslararası alanda güçler dengesini kendi yararlarına değiştirmek, sosyal-politik etkenlerin kendileri için olumsuz etkisini gidermek, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki tarihsel çekişmeyi nükleer-roket «delil»leriyle çözmek istiyorlar.

Ne var ki «kuvvet konumu» politikası, bunun yandaşı olanların bekle-dikleri sonuçları veremez. Geçmişte defalarca görüldüğü gibi, emperyalist strateji uzmanları, hesaplarında yine temel ilkesel hatalara düşüyorlar. Topyekûn ele alındığında kendileri için olumsuz olduğunu gördükleri genel sınıfsal güçler dengesini askersel üstünlükle değiştirme, ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerinin ve tarihsel ilerlemenin yoluna nükleer roketlerle set çekme denemeleri başarılı sonuçlar veremez. Çünkü yığınları sosyal adalet, ezgi ve sömürüden, savaş tehlikesinden ve topyekûn yokol-maktan kurtuluş doğrultusundaki önüne geçilmez atılımlarında saran ulusal ve sosyal kurtuluş fikirlerinin içerdiği büyük maddesel gücü hiç bir roket ve bomba geriletebilecek durumda değildir.

Bundan başka, zamanımız koşullarında, kuvvete dayalı politika yandaşlarının sosyalist ülkeler üzerinde askersel üstünlük sağlama ümitlerinin ne kadar tutarsız olduğu da apaçık ortadadır. Sosyalist topluluğun ulaştığı emperyalist devletlerle askersel-stratejik eşitlik düzeyi bir rasanlı değildir; bu eşitlik sosyalizmin bugün sahip olduğu ekonomik, bilimsel ve endüstriyel-teknik olanakların deyimi ve yansımasıdır. Bunun içindir ki, militarist çevrelerin, silâhlanma yarışında atılım yapmak ve sosyalizmle yarışmada üstünlük kozları kazanmak üzere bilimsel-teknik devrim ulaşımlarından yararlanma konusundaki bütün hesapları dipsizdir ve başarısızlığa hükümlüdür.

«Kuvvet konumu»a dayanarak konuşmayı, dünyaya tehditler savurma ve uluslararası sorunlarda kendi diktalarını dayatmaya yarımaya araçlara sahip olmayı düşleyenlerin bütün politikası gerçekte işte bu türden hesaplara dayanıyor. NATO'ya bağlı Askerel Plânlama Komitesi'nin 1980 Mayısnda Brüksel'de yapılan oturumunda kabul edilen sonuç bildirisinde, örneğin, açıktan açığa, bu blok üyesi ülkelerin NATO'ya en yeni teknolojinin kullanılmasından doğan askersel üstünlükler sağlamak niyetinde olduklarından söz ediliyordu.

Ama gerçel durumda, yaşamda, son onyılların tüm tarihi, bu tür çabaların ne kadar boşuna olduğunu gösteriyor. Emperyalist strateji uzmanlarının, kâh ABD'nin atom tekeline, kâh atomlu denizaltılara, kâh karma nükleer roket sistemlerine veya diğer en yeni türden silâhlara bağladıkları ümitlerin birbiri ardınca nasıl suya düştüğüne dünya tanıktır. Bunun gibi, nötron bombasına veya kanatlı roketlere, gelecekte de lazer silâhına veya ışın silâhına ilişkin plânların başarı getireceğini düşünmek de temelsizdir. Bunun tam tersi olabilir. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, bugün, örneğin, İkinci Dünya Savaşını sonralıyan dönemde olduğundan bir hayli daha büyük ekonomik ve bilimsel-teknik potansiyele sahip bulunuyorlar. Bu ülkeler, emperyalizmin her kışkırtısına karşılık olarak, onun bütün askersel üstünlük yeltenişlerini başarısızlığa uğratma olanağına sahip durumdadırlar. SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, Sovyet komünistlerinin 26. Kongresinde şöyle dedi: «Bu gibi denemeler, aynı zamanda bizim kuvvet konumundan konuşma denemeleri kesinlikle perspektiften yoksundur.»⁽¹²⁾

Eldeki yığınsal kırım araçları, askersel «üstünlük» kavramının kendisini anlamsız hale getiriyor. Çünkü karşıt kampları oluşturan ülkeler daha şimdiden birbirlerini defalarca yoketme olanağına sahiptir ve savaş dâvasına ilişkin hiç bir potansiyel gelişme yakın gelecekte durumu değiştiremez. Emperyalist strateji uzmanları, bu değişmez gerçelklerden yarıçizme yeltenişleri içinde, dış politika amaçlarına ulaşma yolunda kuvvete başvurmanın doğurabileceği ölümcül sonuçların dışında kalabilmek üzere çareler bulmaya çalışıyorlar.

Epey önceleri önerilmiş olup, şimdi yeniden ileri sürülen «sınırlı», «lokal» ve «küçük» nükleer savaş görüşünü, hiç kuşkusuz, bu türden bir deneme saymamız gerekiyor. Fikir gayet basit: Nükleer çatışmayı başka devletler toprakları çerçevesinde sınırlamak, kendi ülkesini karşı vuruşun etkisi dışında tutmak. Avrupa'ya yeni Amerikan nükleer roketleri yerleştirme plânları bu fikre dayanıyor. Sosyalist ülkeler sınırları boyunca yerleştirilmiş olan Amerikan sistemlerinin ileri plâna çıkarılmasıyla ilişkili olarak görüşmelere başlamakta Washington'un buca buca kaçması da bununla bağlı bulunuyor. Pentagon'un her şeyden önce Avrupa'da ve

(12) SBKP'nin 26. Kongresi materyalleri. Moskova, 1981, s. 22.

diğer kesimlerde kullanılması öngörülen nötron silâhı üretimiyle ilgili niyetleri de keza aynı fikir temeline dayanıyor. Öyle ki, ABD'nin «Atlantik dayanışması», «ortak savunu» görüşmeleri paravanı arkasında manevralarla, kendi «kuvvet konumu» politikasının mihrabı önünde bağlaşıklarını kurban etmeye hazır olduğu görülüyor. Ama şu da besbelli ki, nükleer çatışma bir kez başladıktan sonra, artık «dozunu ayarlama»nın, «ılımlı» çerçeveler içinde tutulmasının olanağı olmayacaktır. Nükleer çatışmanın ateşi hiç kimseyi esirgemeyecektir. Nerede patlak verirse versin, ne kadar «lokal» düşünülürse düşünülün, böyle bir çatışma çabucak topyekûn bir patlamanın dinamiti halini alacaktır.

Gerçekten, «kuvvet konumu»ndan hareketin, bu politika hattının öyle yandaşları vardır ki, bunlar, ABD'nin dış politika hedeflerinin bu yoldan gidilerek de gerçekleştirilmesinin pekâlâ mümkün olduğunu söylüyorlar. Örneğin, Hudson Üniversitesinde görevli olan, seçim kampanyasında Reagan'ın dış politika sorunları danışmanlarından biri olan Colin Gray, «Foreign Policy» dergisinde, «stratejik nükleer çatışmanın bir savaş olarak değil, topyekûn nükleer felâket olarak irdelenmesi eğilimi»ni eleştirdi. ⁽¹³⁾ Ve Gray «utku olanağı»ni kanıtlamaya çalışarak, milyonlarca insan kırılıp gitse de, ABD'nin böyle bir savaştan – Sovyet erk'ini yokederek ve savaş sonrasında Batı'nın değer ölçülerine uygun bir dünya düzeni kurarak ⁽¹⁴⁾ – utkuyla çıkacağını savladı.

Bu gibi görüşler Amerikan resmi sözcülerinin demeçlerinde de yer alıyor. ABD Ulusal Güvenlik Kurulu görevlisi R. Pipes, örneğin, nükleer savaşın kaçınılmaz olduğunu ve buna hazırlanmak gerektiğini söyledi. Sonra ABD Dışişleri Bakanı A. Haig'in «Barıştan daha önemli şeyler vardır» biçimindeki demecinin tüm dünyada ne büyük bir tepki uyandırdığı da hatırlardadır.

Böyle dikine ve acayip demeçlerin anlamı, nükleer gücü artırma yoluna girmenin «amaca uygun» olduğunu kanıtlama, nükleer çarpışmayı olası gösterme çabasıdır. Bu görüşte olanlar, nükleer silâhı kullanmanın reel sonuçlarını maskeleye çalışarak, emperyalist savaş stratejisi çılgınlığına karşı yükselen protestoları boğmak istiyorlar.

İnsanlık uygarlığının tümüyle yıkımı için bugün dünyada eldeki 50 bin atom başlığının sadece bir bölümünü kullanmanın yetip artacağı bilinip dururken, hangi «utku»dan söz edilebileceği ciddi düşünölmeye değer. Çünkü yalnız bir tek termo-nükleer başlığın patlama ve yıkım gücü, insanlık tarihinde şimdiye kadarki bütün savaşlarda tetiğine dokunulan patlamaların toplam gücünden daha büyüktür. Amerika'da 650 bilgin tarafından ABD ve SSCB yöneticilerine gönderilen mesajda denildiği gibi, «topyekûn çatışmada karşılıklı atom vuruşlarıyla, bir saat içinde,

⁽¹³⁾ «Foreign Policy», № 39, Summer 1980, pp. 17–18.

⁽¹⁴⁾ «Foreign Policy», № 39, Summer 1980, s. 21.

kuzey yarı-küresinde tüm yaşamın hemen hemen büsbütün yokedilmesi olasıdır.»⁽¹⁵⁾

Dünyanın üzerine çöken büyük ve korkunç tehlike düşüncesi, halkın gitgide genişleyen katmanları arasında militarist çevrelerin felâkete açık bir yol tutmalarına karşı durmadan büyüyen bir protesto hareketi doğuruyor.

Böyle bir yol tutulması Kanada için olağanüstü büyük bir tehlike oluşturuyor. Çünkü ülkemiz, ABD ile bitişik durumda olup, Washington yöneticileri NATO'lu bağlaşıklarını güttükleri serüvenci politikanın etki alanına çekmeye çalışıyorlar. Bu politikanın sonuçları artık barış zamanında da hissediliyor. Kanadalılar, ülkelerinin ABD'yle bağlaşıklığını, NATO ve Kuzey Amerika Hava Savunması Ortak Komutanlığı Anlaşması çerçevesinde «partnörlüklerini» çok pahalı ödeme zoruyla karşı karşıya buluyorlar. NATO'nun baskısı altında askersel harcamalar yükü gitgide kabarıyor; 1981'de, 5,9 milyar dolar olan bu harcamaların bu yıl 7 milyar doları bulacağı umuluyor. Hem de, enflasyonun ve ekonomik durgunluğun hissedilir artışlar gösterdiği bir zamanda! Önümüzdeki yıl içinde, askersel harcamaların % 32,2 oranında daha artacağı, 1985 yılında 9,7 milyar doları bulacağı hesap ediliyor.

Pentagon'un alabildiğine hız verdiği askersel hazırlıklar, daha şimdiden, Kanadalıların yaşamına da doğrudan doğruya dokunuyor. Örneğin, Birleşik Amerika'da yapılan yeraltı nükleer denemeleri çoğu kez havaya radyoaktif kalıntılar yükselmesiyle sonuçlanıyor. Kanada basınında görülen haberlere göre, 1963–1980 yılları döneminde böylece 40 kez hava zehirlenmesi olayı kaydedilmiş bulunuyor. Meydana gelen radyoaktif bulutlar Kanada toprakları üzerine de uzanıyor. «Canadian Press» Ajansı, 1980 yılı 2 Temmuzunda, böyle bir bulutun Hamilton kentine ulaştığını ve sözkonusu kesimde radyoaktivite oranının olağan düzeyin 15 kat üstüne çıktığını bildirdi. Basında, ayrıca, ABD'nin Kanada topraklarında da bazı nükleer silah donatımı bulundurduğuna ilişkin haberler çıkıyor.

Bütün bu olaylar ve gerçekler, demokratik kamuoyunda endişe ve tepki uyandırıyor. Kanada Barış Kongresinin önerdiği girişimler, halk arasında ve aynı zamanda Yeni Demokratik Parti, sendikalar, kilise, bilimliler ve aydınlar temsilcileri arasında gitgide daha geniş ölçüde destek buluyor. Bu cümleden olarak, «Barış-herkesin dâvası» dilekçesi altına imza toplamak üzere yığinsal bir kampanya örgütlendi.

Partimiz barışı güçlendirmeye yönelik bir dizi önemli öneri ve istekler ileri sürdü. Parti, Kanada'nın atomsuz bölge ilân edilmesinde ve bu kararın saygıyla karşılanması için bir dilekçe ile Birleşik Amerika'ya ve

(15) «Canadian Tribune», 22 Aralık 1980.

Sovyetler Birliği'ne başvurulmasında ısrar ediyor. Bilindiği üzere, Sovyetler Birliği, topraklarında atom silâhı üretmekten, böyle silâh edinmekten ve bulundurmaktan vazgeçen ülkelere karşı hiç bir zaman nükleer silâh kullanmayacağını defalarca açıklamış bulunuyor. Sovyetler Birliği ile bu ruhta bir anlaşma imzalanması Kanada'nın güvenliğini pekiştirmeye yardımcı olabilir.

ABD ile SSCB arasında patlak verecek bir nükleer savaşta Kanada halkı felâketin ortagöbeğinde kalacaktır. Bu gerçeğin anlaşılması, ülkenin nükleer silâhtan arınık bir bölgeye dönüştürülmesi isteklerine yeni bir atılım kazandırıyor. Birçokları, bu arada Yeni Demokratik Parti, Sol Liberaller ve Kanada İşçi Kongresi yönetimi bu istekleri destekliyorlar. Bu istek, Kanada'nın tanınmış 78 kişisi tarafından dış politika konusunda imzalanıp açıklanan bildiride de yansısını buluyor.

Barış perspektifleri, bugün, büyük ölçüde, halkların yapacakları kesin ve çözücü seçime bağlıdır. Halklar, gerici emperyalist çevrelerin dünyayı ölümcül ve perspektifsiz bir yola doğru itediklerini gitgide daha açık biçimde kavıyorlar. Savaş aleyhtarı hareketin gelişmesi ve yaygınlaşması, uluslararası yaşam üzerinde derin bir etki yapabilecek bir moral-politik güce dönüşebilir.

Partimiz, bu harekete etkin biçimde katılarak, yumuşamanın korunması, halkların barış ve güvenliğinin sağlanması konusunda reel bir olanağın var olduğunu gösteriyor. Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin, silahlanmadan ve her şeyden önce nükleer silâhlarda yarışmayı dizginleme ve durdurma amacıyla çokyanlı görüşmelere devam edilmesi yönündeki yapıcı önerileri, uluslararası durumu sağlığa kavuşturma, savaş, önleme bakımından somut bir perspektif açıyor.

«Barışı tehdit eden tehlike çok büyük olsa bile, nükleer savaş tehlikesine karşı savaşımında kötümserliğe ve yazgısalcılığa yer yoktur . . . Emperyalizmin ve ABD'nin askersel üstünlük sağlama ve buna dayanarak dünya çapındaki güçler dengesini değiştirme amaçlı bütün denemeleri başarısızlığa hükümlüdür. Emperyalizm ulusların yazgısını kendi istediği gibi çözme yeteneğini bir daha geri dönmesi olanaksız biçimde yitirmiş bulunuyor. Askersel üstünlük sağlama olanağı yoktur. ABD emperyalizminin uyguladığı kuvvet konumu politikası geçmişte başarılı olamadığı gibi, bugün de başarılı olamayacaktır.»⁽¹⁶⁾

Barış savaşçıları, saldırı ve savaş kışkırtıcılarını dizginleyebilecek potansiyele sahip bulunuyorlar. Barış savaşçıları, yumuşamayı savunabilecek, barış dâvasını güçlendirmeyi başarabileceklerdir.

⁽¹⁶⁾ Kanada Komünist Partisi'nin 25. Kongresinin karar tasarısı. «Convention 82», № 1, Kasım 1981.

Kadınlar haklarını savunuyorlar

1911 yılında Sosyalist Kadınlar İkinci Uluslararası Konferansı her yıl Uluslararası Kadınlar Günü'nün kutlanması önerisini getirdiği zaman, bu çağrıya yalnız birkaç Avrupa ülkesi kadınları karşılık vermişlerdi. Bugün ise, kadın hareketi bütün kıtalarda güçlenmiş, genişlemiş, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme genel akışına katılan bir büyük güç haline gelmiş bulunuyor.

8 Mart öngünlerinde, «BSS» dergisi Yazı Kurulu'na bağlı Barış ve Demokratik Hareketler Sorunları Komisyonu, toplumsal yaşamın en öne çıkmış kadın temsilcilerine başvurarak, ilişkin oldukları kadın örgütlerinin ulusal ve uluslararası plânda çözmekte oldukları sorunlardan söz etmeleri ricasında bulundu. Alınan yanıtları yayımlıyoruz.

DAYANIŞMA ÜZERİNE

Marie Kabrhelova

Çekoslovakya Komünist Partisi MK Sekreteryası üyesi
ve Çekoslovakya Kadınlar Birliği MK Başkanı

Dünyanın sosyalist olmanın kesimindeki kadınların insanlık onurunu kesinlik ve dirençle savunmaları, ayırımı karşı, erkeklerle eşit haklar için savaşım vermeleri, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşımına, anti-emperyalist harekete, tüm gezegenimiz ölçüsünde gelişen barış savaşımına günden güne daha geniş ölçüde katılmaları zamanımızın nesnel belirtileridir.

Benim yurdumun kadınları, başka koşullarda, sosyal bağımsızlık, kadın ve erkek eşitliği olmadan insanın tam özgürlüğüne ulaşamayacağı, komünizmin de kurulamayacağı ilkesinin yürürlükte olduğu bir toplumda yaşıyorlar. Ülkemizde kadın, politik, sosyal, ekonomik bütün yurttaşlık haklarına sahiptir. Bunların en başında temel hak, topluma yararlı çalışmalarda bulunma hakkı geliyor, çünkü çalışma sürecine katılma ve bundan ileri gelen ekonomik bağımsızlık kadının hak eşitliğinin ve bütün yeteneklerini geliştirmesinin temelidir. Ülkemiz kadının başlıca işlevlerinin kompleks ve uyumlu biçimde birleştirilmesine önem veriyor, ve bununla, gerek ailenin sağlığına ve sağlamlığına özenin, gerekse aktif bir çalışmanın ve toplumsal eylemin kadının yaşamının birbirinden ayrılmaz bileşen bölümleri olmasını amaçlıyor. Biz, bu kesitleri optimal ölçüde bağdaştırmanın sosyalist toplum koşullarında devamlı bir süreç olduğunu anlamakla beraber, hiç de istenmedik çarpıtmalara yol açılmas. tehlike-

sini hesaba katmadan, bunlardan hiç birini gözden uzak tutamayacağı-mızı düşünürüz.

ÇSSC'de kadınların bütün çalışanların % 48'ini oluşturması ve halk ekonomisinin bütün kollarında çalışmakta olmaları rasgele değildir. Bununla birlikte, «kara» iş, mevsimlik ve düşük ücretli iş artık çoktandır sırf onların yazgısı olmaktan çıkmış bulunuyor. Kadınlar artık üretimin kenar-köşe kesimlerinde çalışmakta değildir. Bu bir yandan, kadınların, kişiliklerini geliştirmenin önemli bir aracı olarak, geniş ölçüde öğrenim görmelerinin sonucudur. ÇSSC'de öğrenim yalnız herkese açık ve parasız, her yurttaşın sahip olduğu yetenekleri geliştirmeye yönelik olmakla kalmıyor, aynı zamanda halk ekonomisinin gereksinimleri, uzmanlara iş alanı bulunması olanakları dikkate alınarak ayarlanıyor ve bu sayede öğrenimin ve edinilen bilginin kullanım-dışı kalması rizikosunu en aza indirilmiş bulunuyor. Meslek seçimi kertesinde, genç kıza, hem ana-babası ve öğretmenleri, hem de okullarda, kuruluşlarda ve ulusal komitelerde örgütlenen geniş bir danışma büroları örgüsü yardımcı oluyor. Ve – gayet ilginç bir olgu! – sosyal bilimler bölümlerinde okuyanların çoğu genç kızlar olsa bile, son yirmi yıl içinde, branş seçimi kertesinde fen bölümlerinde öğrenime devamı tercih eden kızların sayısı kesinlikle – iki defadan fazla – artış göstermiş bulunuyor. Örneğin, ülkemizde, kadınların, vaktiyle «tipik erkek işi» sayılan – elektronik, makine yapımı, kimya vb. gibi – çağdaş bilimsel ve karmaşık üretimsel alanların yönetim katlarında da çalışabilmeleri için uzun erimli bir perspektif gözetilerek gerekli önkoşullar yaratılıyor.

Kadınlar, üretimin bütün basamaklarında çalışarak, bütün yönetim alanlarında erkeklerle eşit görev alarak, toplumsal alanda da eylem göstererek, bir yandan varlıklarının en önemli nedenini gerçekleştirmek, ana olmak ve yeni kuşağı eğitip yetiştirmek üzere de geniş olanaklardan yararlanıyorlar. Toplum, analığın işten ayrılmaya veya öğrenimi yarıda bırakmaya neden olmaması için en elverişli koşulları yaratmaya çalışıyor. 1970'lerin başında, nüfusun artırılması ve anne-kadının yaşamının daha da iyileştirilmesi için ÇSSC hükümeti bir dizi önlemler getirdiği zaman, çalışan kadınların sayısında bir azalma olmadan, sözkonusu ödevi başarabildik. Şimdi ulusal gelirin % 8'i çocuklu ailelere dolaysız parasal yardımlar için kullanılıyor; toplumsal tüketim çerçevesinde de (çocuk sayısına bağlı olarak) yeni kuşağın eğitime ve yetiştirilmesine ilişkin bütün harcamaların % 40–60'ı kadarını devlet karşılıyor.

Toplumumuz, kadınların politik ve toplumsal yaşama daha geniş ölçüde katılmaları, sosyalist demokrasiyi açındırmada görev almaları için her şeyi yapıyor, ve bu da, kendi yönünden, seçimli görevler alan kadınların yığınsal etkinliğine yol açıyor. Bugün ÇSSC Federatif Meclisi'nde, ülkenin bu en yüksek yasama organında, kadınlar, halkvekilleri sayısının

% 28,3'ünü oluşturuyor, yerel erk organlarında ise bu oran % 30-40'ü buluyor. Çeşitli toplumsal komisyon ve komitelerin çalışmalarına binlerce kadın katılıyor, toplumumuzun daha öte geliştirilmesine ilişkin sorunların çabuk ve perspektifli biçimde çözümüne kendilerine özgü örgütsel beceri, özen ve özveriyle yardım ediyorlar. Ve gelişmiş sosyalizmi kurmada ilerlediğimiz ölçüde, çözüm getirmeye çalıştığımız sorunlar gitgide daha da karmaşıklaştığı ölçüde, ülke yaşamının bütün alanlarına kadınların katılımının politik, ekonomik, sosyal anlam ve önemini de artırıyor.

Benim kadın yurttaşlarım, bu kadar geniş hak ve olanaklara sahip olmakla, dünyanın diğer ülkelerindeki kadınları içtenlikle düşünmekten elbette geri durmuyorlar. Biz, bugün de büyük bir maddesel ve tinsel yoksulluk içinde kıvranan, öğrenimden yoksun kalan, hakları çiğnenen kadınları bir an bile unutmuyoruz. Kapitalizmin ve sömürgeciliğin toplumsal ve politik yaşamda bütün haklardan yoksun bıraktığı, ayırım uyguladığı, gerikalmışlığa hükümedığı kadınları iç sızısıyla düşünüyoruz.

Çekoslovakya kadınları, dünyanın her yerinde, kadınların yurttaşlık hakları, ulusal bağımsızlık, özgürlük, demokrasi, barış uğrunda savaşım yürüttükleri yerlerdeki bütün arkadaşlarına yardım etmeyi enternasyonal ödev sayıyorlar. Bu cümleden olarak, kapitalist ülkeler, gelişme halindeki ülkeler kadınlarıyla güçlü bir dayanışma duygusu içinde bulunuyor, endişelerini ve karşılaştıkları güçlükleri anlıyor, ümitlerini paylaşıyor, kendilerine yardımcı olmak için her zaman elimizi uzatmaya hazır bulunuyoruz.

Geçen yılın Ekim ayında Prag'da yapılan ve şimdiye kadarkilerin en geniş ve önemlisi olan Dünya Kadınlar Kongresi'nin hazırlanmasında Çekoslovakya kadınlarının katkısı, dayanışma duygularında içtenliğimizin açık bir kanıtıdır. Çekoslovakya Kadınlar Birliği (ÇKB), kongreye ilişkin bütün harcamaların önemli bir bölümünü üstlenerek, Prag'da, 132 ülkeden, 234 ulusal ve 96 uluslararası örgütten temsilci kadınları konukladı. Kadınlarımız, bu kez de, dünya kadın hareketi ile dayanışmalarını belirtme olanağı buldular. Kongre için, 10 kron değerinde özel bir dayanışma pulu çıkarıldı; en kısa süre içinde yaklaşık olarak 1 milyon pul satıldı. Abartmasız diyebiliriz ki, birliğimizin bütün örgütleri, bütün üyeleri, özel fona kimi küçük, kimi oldukça büyük bir bağışta bulunarak kongrenin başarısına yardım ettiler. Böylece toplanan paralar, Prag Kongresi'ne, gelişme halindeki ülkelere birçok kadın delege gelmesi olanağını sağladı.

Uluslararası kadın hareketinin güçlenmesi için birçok şey yaptığımızı ve yapmakta olduğumuzu söylemenin tevazu sınırlarını aşma sayılmıyacağına sanıyorum. Yakın geçmişte, ülkemizde, Afrika, Asya ve Lâtin Amerika kadınları için birçok seminer düzenledik ve başarıyla sonuçlandırdık. Başka ülkelere sığınmış Şili'li kadınların, Pinochet rejimi konusundaki

gerçekleri dünya kamuoyuna açıklamaları için, Çekoslovakya'da buluşup görüşmelerine yardım ettik. Dünya Çocuk Yılı'nın örgütlenmesi amacıyla ilk uluslararası hazırlık çalışması da Çekoslovakya'da yapıldı. Diğer ülkeler kadın hareketi militanlarını deneyim alışverişi, öğrenim, dinlenme ve tedavi için düzenli olarak ülkemize çağırıyoruz . . . Burada her şeyi sayıp dökmek olanaksız, ama bizler, katkımızın ne kadar büyük olursa olsun, zamanımızın boyutları açısından yine de yetersiz olduğunu anlıyoruz ve dayanışma eylemlerimizi daha da genişletmekte kararlı bulunuyoruz.

Yakın geçmişteki Prag toplantısı, yani kongre, kuşkusuz, dünya kadın hareketi tarihinde kayda değer bir evre olacaktır. Kongrede elbirliğiyle saptanan ortak eylemler plâformu büyük perspektifler vad ediyor. Eskiden Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu ile hiç bir zaman işbirliği yapmamış olan yeni güçler de aramıza katıldılar. Bu cümleden olarak, yalnız Uluslararası Kadınlar Konseyi'ni anmakla yetineceğim. Prag Kongresi, dünyada, barışı korumak için savaşımı amaçlayan bir tekcephe yaratılmakta olduğunu ve kadın hareketinin bunun ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu gösteriyor. Bu gerçek, 8 Mart 1982'nin, bir nükleer savaş felâketine karşı tüm dünya kadınlarının savaşım gününe dönüştürülmesi konusunda kongrenin kabul ettiği çağrıda deyimini buldu.

Kadınların savaşımında elde ettikleri haklar ancak barış koşulları içinde pratik olarak yaşama geçirilebilir. Kadınlar ve çocukları için yaşama hakkını gerçekleştirmenin güvencesini ancak barışta bulabiliriz. Kapitalist ülkelerdeki kadın arkadaşlarımız, bu hak adına, yığınsal savaş aleyhtarı aksiyonlar örgütüyor, gösteri ve mitinglere katılıyor, silâhlanma yarışına karşı dilekçeler için imza topluyor, emperyalizmin militarist hazırlıklarını içyüzüyle açığa vuruyorlar.

Sosyalizm, yaratıcı çalışmalar içindedir, bunun için de kalıcı barışı gereksinmektedir. Biz Çekoslovakya kadınları için, barış savaşımı, yurdumuzun, tüm kardeş sosyalist ülkeler topluluğunun serpilip gelişmesi ve güçlenmesi yönünde ÇKP'nin 16. Kongresinin ortaya koyduğu yapıcı ödevleri yerine getirmek üzere çalışma anlamına geliyor. Bu, bir yandan da, kadının, kişi olarak, hem gelişmiş sosyalizmin kurulması açısından, hem de kadının dünya ölçüsünde özgürlüğe kavuşmasında daha öte adımlar atılması bakımından, her yönlü gelişmesi için savaşım demektir.

Konuğumuz olarak ülkemize gelen arkadaşlarımız, kadının mutluluğu için yapabildiklerimize büyük değer veriyorlar. Ama bu, ülkemizde artık sözkonusu alanda her hangi bir sorun kalmadığı anlamına gelmez. Kadının hak eşitliğini gerçekleştirme süreci hiç de tek yönlü ve tek anlamlı değildir. Bu hakkın kapsamlılaştırılmasına koşut olarak yeni yeni sorunlar ortaya çıkıyor. Eskiden pek basit görünen bazı olguların, şimdi, gerçekte epeyce karmaşık olduğu anlaşılıyor.

Örneğin, erkeğin durumu ile kadının durumu arasındaki sosyal ayrımları gidermede kayda değer başarılar ulaşılmış bulunmaktadır. Şimdi, sosyal hak eşitliğinin, özellikle yeni tekniği yerleştirme ve iş güvenliğine ilişkin sorunlara çözüm getirme bakımından çok önemli bir nokta olarak, kadınların fizyolojik, psikolojik ve diğer özellikleri daha büyük ölçüde dikkate alınarak gerçekleştirilmesi gerektiği üzerinde önemle duruluyor. Bu nedenle, devletimiz, anne-kadına gereken özeni göstermekle kalmıyor, ona üretimdeki çalışmasında ve yaşamında özel koşullar sağlamak için de çabalar harcıyor.

Burada, biraz da, ailede işbölümü sorunu üzerinde durmayı yerinde buluyoruz. Bugün, ülkemizde, kadın, ev işlerinde erkekte daha fazla yükümlüdür. Öyle ki, eve döner dönmez, çokluk âdeta ikinci çalışma vardiyasına girer gibidir.

Hak eşitliğinin moral yarılarına gelince, bu alanda da, erkek ile kadın arasındaki karşılıklı ilişkilerin sosyalizmden önceki toplumsal gelişme dönemlerinin doğurduğu önyargılardan arınması için, daha birçok adımlar atılması gerekiyor. Ve bugün de, örneğin, özgür etme, eşit haklar sağlama sözkonusu oldukça, hemen hemen daima kadınlar öngörülüyor. Oysa, erkeğin bilincinin de yüzyıllar yılı yerleşmiş mülk sahipliği duygusundan, kadını «iç niteliği»yle «zayıf» sayma kanısından arındırılmasını da düşünmemiz gerekiyor.

Bunlar, elbette, birçok ülke için henüz çok uzak sorunlardır. Ama bu sorunların gezegenimizin bütün kadınları için güncel olacağı günlerin geleceğine inanıyoruz. Ve bizler, herhalde, bir zamanlar bu sorunların çözümüne ilkönce girişenler arasında olduğumuzu düşünerek kıvanç duyacağız; dünyanın ilk sosyalist ülkesi SSCB'nin pratik deneyiminden kendimiz yararlandığımız ve yararlanmakta olduğumuz gibi, yaşamın sınavından geçen deneyimimizi, yani olumluyu seçme, ama bunu kendi özelliklerini gözönünde bulundurarak uygulama öğüdünü bütün diğer kadın arkadaşlarımıza aktaracağız.

Şimdi, sözlerimi bitirirken, izin verin de, geçen sonbaharda, Prag'da, kongre kürsüsünden çeşitli dillerde yankılanan sözleri tekrar edeyim: Bugün, en önemli ödev, barışın üstün gelmesi için elden gelen her şeyin yapılmasıdır. Kızlarımız ve torunlarımız, yaşlandıkları zaman, kendi çocuklarına ve torunlarına şöyle desinler: İnsanlık tarihinin en karmaşık zamanlarında gayet bilge anne ve ninelerimiz varmış. Elele vermişler, dayanışmalı ortak çabalarla, insanlığın yokolup gitmesi tehlikesine karşı savunulmasına yardım etmişler. Onlar, gezegenimizin, insanlık düşmanı güçler tarafından çöllerleştirilmesine yol vermiyecek, bir çiçek bahçesi haline getirilmesine yardım edebilecek kadar güçlü ve dayanışmalı olduklarını gösterebilmişlerdir.

KAVRAMA ZAMANI

Edith Ballantyne

*Uluslararası Kadınlar Barış ve Özgürlük Birliği
Genel Sekreteri (Kanada)*

Bence, çeşitli ülkeler kadınlarının zamanımızın ana sorunu olan savaş tehlikesine karşı savaşım konusundaki tutumunda yeni bir çizgi belirmiş bulunuyor. Bu çizgi, barışı neyin tehdit ettiği, yumuşama sürecini kimin ve nasıl baltaladığı, ilerlemeyi hangi güçlerin kösteklediğinin gitgide artan bir açıklıkla kavranmasıdır. Böyle bir kavrama da, geniş enerjik eylemlere götüren bir ruh hali doğurmaktadır.

Doğal olarak, uluslararası durumun kötüleşmesi nedenleri çözümlenmek istenirken, kimi zaman birbirinden çok farklı düşünceler ileri sürülüyor. Ama kadın hareketine katılanların çoğu, savaş tehlikesinin artmasından gericilerin, militarist çevrelerin suçlu olduğu kanısındadır. Kadınlar, barış uğrunda savaşım ile kurtuluş savaşımı – ulusal ve sosyal kurtuluş – arasındaki sıkı karşılıklı bağlantıyı günden güne daha iyi kavırıyor, hangi gelişme yolunu tutacaklarını kendileri kararlaştırmak isteyen ülkelere ve halklara karşı emperyalizmin tehditler ve zorkullanım politikasından ileri gelen tehlikeyi daha açık biçimde görüyorlar.

Bu sorunlar üzerinde özel bir görüş, «kadın» görüşü diye bir şey yoktur. Barışsever hareketlerde hak eşliğiyle yer alan kadınlar, bu hareketlere katılanların tümüyle birlikte, uluslararası ilişkilerde, ortaya çıkan sorunları ve anlaşmazlıkları görüşmeler yoluyla çözmeye yanaşmazlık gibi, şu veya bu ülkenin sınırlarından onbinlerce kilometre ötelelerdeki çeşitli bölgeleri o ülkenin «yaşamsal çıkarlar» alanı sayma gibi, tehditler savurma, şantajlarda bulunma, politik ve askersel baskı yapma gibi yöntemleri kesinlikle reddediyor ve suçluyorlar. Gezegenimizde, militaristler yüzünden, her dakika, silâhlanma için bir milyon dolar harcadığını, tüm dünyada işçilerin 50–60 milyonu kadarının ve bilginlerin bir çeyreğinin silâh üretimi için deneyim, akıl ve bilgi harcadıklarını, bunun bütün ölümcül sonuçlarını, ailenin maddesel ve tinsel silâmeti için didinip duran kadınlardan daha iyi anlayan olabilir mi? . . .

Ne var ki, değişik kıtalardan ve devletlerden kadınlarla görüştüğçe, bu sorunların önemini anlama derecesinin, bir başka deyişle «kavrama» derecesinin hiç de aynı olmadığı kanısına varıyorum. Örneğin, Avrupalı kadınlar, militarist hazırlıkların gizlediği tehlikeyi Amerikalı ve Avustralyalı kadınlardan daha fazla hissediyorlar. Bunun nedenlerinden biri tarihsel gelişme özellikleri olsa gerektir. Kıtamızda yaşayanların çoğu için, savaş, yalnız kendi ocaklarından uzakta olmak üzere, dünyanın her yerinde başgösterebilecek bir şeydir.

Bu dediğimiz, elbette, Kuzey Amerika'da barış yandaşları hareketinin henüz biçimlenmemiş olduğu anlamına gelmez. Bu hareket yeterince etkindir. Gelişmektedir. Modern yığınsal kırım araçları kullanılarak yapılacak bir yeni dünya savaşının tüm insanlığa ve bulunduğumuz kesimin halklarına ne gibi felâketler getirebileceğini kavrayanlar, eli-kolu bağlı durmuyor, savaşımları veriyorlar. Amerika'daki barış yandaşları, silâhlanma yarışına enerjik biçimde karşı çıkıyor, Washington'un diğer ülkelerin içişlerine karışmasını ve özellikle Salvador'daki yönetici zorbalara gürhunu desteklemesini suçluyorlar. Bu savaşımında biz kadınların önemli bir yerimiz ve katkımız olduğunu belirtmek bir değerbilirlik olur.

Kanada ve Birleşik Amerika'da ilerici kadın hareketi daima barışı savunma konularında yer aldı ve alıyor. Ben bu hareketin gelecekte de yönetici çevreler üzerinde güçlü bir anti-militarist baskı yapacağına inanıyorum. Kitamızda kadınlar geçmişte defalarca harekete geçerek barışı savunma eylemleri göstermiş, savaş kundakçıları arasında bir hayli bocalama ve endişeler yaratmışlardır. Ama ulaşılmış olanlarla yetinmemiz elbette doğru değildir. Önümüzde daha çözüm bekleyen birçok sorun, barış uğrunda enerjik savaşıma daha büyük sayıda kadının katılmasını sağlamak için yapılacak çok şeyler vardır.

Peki, nelerdir bu sorunlar? Birleşik Amerika'da feminizm güçlüdür, ama kadın hakları uğrunda savaşımın barış savaşımıyla birleştirilmesi gerektiğini bütün kadınların doğru olarak anlamaları için, kadın hareketinin savaş aleyhtarı hareketle organik biçimde kaynaşması gerekiyor. Nitel bir sıçrama gerekli oluyor. Kadınlar güdüleri ve duygularıyla hareket etmeye yetkindirler, ama zamanımız yalnız arzuyu, dileği değil, aynı zamanda aklımızı kullanma becerisi, «erkekçe» çözümlenme, olayların niteliğini ortaya koyma, durumun karakterini doğru biçimde belirleme becerisi gerektiriyor.

Bu dediklerimle, hiç de, kadın hareketinde gözlem, inceleme, olayları ve gerçekleri kıyaslama yoluyla değerlendirme eğilimi olmadığı gibi bir izlenim uyandırmak istemiyorum. Böyle bir eğilim vardır. Kitamızda, kadınlar, ilk bakışta birbirinden bağımsız gibi görünen olgular arasındaki karşılıklı bağlantıyı gitgide daha açık biçimde kavıyorlar. Ve artık, dünyada askersel giderler 500 milyar doları bulurken, bunun son çözümde kendi ailelerinin ve çocuklarının yaşamsal çıkarlarına dokunmadan geçmiyeceğini anlamaya başlıyorlar. Uzmanların, tüm dünyada silâhlanma giderleri toplamının yalnız % 8-10'u kadarının gezegenimizde açlığı, hastalıkları ve okuma-yazmasızlığı büsbütün gidermeye yeterli olduğu yollu hesaplarını ve sözlerini kadınlar artık soyut ve havada saymıyorlar. Tek sözle, barış savaşımı ile çocuklarına mutlu bir gelecek sağlama arasındaki sıkı bağlantıyı günden güne daha iyi anlıyorlar.

Bir örnek vereceğim. Kadın hareketinin emektar militanları, vaktiyle,

gerici propagandanın, barış savaşımını durdurmak için komünizmin «dehşetleri»ne dair türlü uydurmalardan nasıl ustalıkla yararlandığını anımsarlar. Bugün ise, yığınsal savaş aleyhtarı aksiyonlar, Sovyetler Birliği'nin barışı savunur görünerek kendi çıkarıcı emelleri peşinde koştuğuna inanmaların çok daha az olduğunu gösteriyor. Çeşitli ülkelerde, insanlar, artık katılmakta oldukları barış hareketinin komünistlerin «komutası altında» olduğu yollu savlarla korkutmacalara pabuç bırakmıyorlar. Ve elbette ki, komünistlerin barış yandaşlarıyla yanyana yürüdüklerini biliyorlar. Ne ki, bu harekette, aynı zamanda hareketin yönetiminde, en çeşitli politik akımlar temsilcilerinin aynı bayrak altında omuz omuza yürümekte olduklarını da biliyorlar.

Bir başka örnek. Bütün Batı Avrupa'da nötron bombasına karşı bir hareket genişledikçe genişliyor. Bu bombanın neyi tehdit ettiğini, nasıl bir tehlike oluşturduğunu artık bu harekete katılanlara anlatmanın gereği yok. Bombadan ancak askersel-endüstri kompleksinin, ölümcül endüstriden dev kazançlar yığılmanın çıkarılabileceğini kadınlar gitgide daha açık biçimde anlıyorlar. Bundan ötürü, Dünya Kadınlar Kongresi'ne katılanların, ABD Başkanı Reagan'ın bu yeni yığınsal kırım silâhının üretilmesine başlanması kararını kesinlikle suçlamalarında şaşılacak bir şey yoktur.

Savaş olasılığına karşı yürütülen savaşımın, kadın hareketi konularından görüldüğü kadarıyla, ana doğrultularında söz etmek gerekirse, her şeyden önce şunu söylemeliyiz: Silâhlanma yarışında yeni bir tur'a asla yol verilmemelidir. Kadınlar, askersel üretimin denetim ve yönetim çerçevesinden çıkacağından, kamuoyunun üretilen silâhlar konusunda, bunların hacmi ve niteliği konusunda tasarımı yitireceğinden korkuyorlar. Silâhlanmayı sınırlama görüşmeleri bundan böyle de suya düşürülecek olursa, bu korkulan şeyler başa gelebilir. Kadınlar şaşmaz bir tarihsel belleğe sahiptirler; bu bellek onlara her zaman Hiroşima ve Nagazaki faciasını, otuz küsur yıl önce Amerikan atom bombalarının patlamasıyla insanlığın tanık olduğu korkunç felâketleri anımsatıyor. O atomlu bombardımandan sonra sağ kalanlardan gelen ikinci ve üçüncü kuşakların yine de ilk radyasyonun trajik etkilerini taşımakta olduklarını gösteren olaylar ve gerçekler herkesçe biliniyor. Bunun içindir ki, kadınlar, bir atom savaş tehlikesine kesinlikle «Hayır!» diyorlar. Kadınların çoğu, silâhlanma yarışının ne pahasına olursa olsun, durdurulması gerektiğini anlıyor. Örneğin, kuzey ülkeleri kadınları, başlangıç olarak, Avrupa'da attomsuz bölgeler yaratılmasını öneriyorlar. Bunu ben de çok önemli sayıyorum.

Bir de şu var: Kadınlar, çok uzun zaman toplumsal yaşamın kenarında tutuldu, bu alanlara girmelerine âdeta olanak verilmedi. Şimdi durum değişiyor. Kadınlar gitgide daha etkin oluyorlar. Ama gösterdikleri eylem kimi zaman yeterince ardıcıl olmuyor; politik bilgileri de yetmiyor sanı-

yorum. Evet, çeşitli aksiyonlar örgütlüyor, yürüyüşler tertipliyor, uluslararası örgütlere mektuplar gönderiyor, kavgaya atılıyorlar, ama en çok hangi alanda etkili olacaklarını her zaman aynı açıklıkla göremiyorlar.

Kadınlar arasında çalıştığım Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da, örneğin, Sovyetler Birliği ile ABD'nin âdeta aynı tahtaya konulduğu, her ikisinden de aynı şeylerin istendiği bazı haller gördüm. Sanıyorum ki, bu konudaki ilkesel farkı sabır ve dirençle açıklamamız gerekiyor.

Burada, belki de sırf kadınları ilgilendiren bir başka noktayı, kadının ailedeki rolünü, insanlığın geleceği bakımından olağanüstü önemi olan rolünü belirtmek istiyorum. Yeni kuşağın geleceği büyük ölçüde annesine bağlıdır. Bizim bu konuda çok büyük titizlik göstermemiz gerekiyor.

Benim dört çocuğum var. Genç yaşımdan beri çok çalıştım; emek bana daima sevinç ve mutluluk getirdi. Ama çocuklarım küçükken ve sonra okula gittikleri yıllarda, kendimi büsbütün onlara verdim. Bu pek de kolay bir karar değildi, ama kocamla enine-boyuna düşünerek bu yolu tuttuk.

İtiraf ederim, o zaman sadece bir-iki yıl evde kalacağımı sanıyordum. Oysa bu süre tam 12 yılı buldu. Kaybettiğim yıllar mı demeliyim bunlara? Hayır. Şimdi gerilere bir bakıyorum da, iyi hareket ettiğimi doğru yaptığımı düşünüyorum. Ben de, kocam da, çocuklarımızın iyi, namuslu, ileri düşünceli, gerçek yurttaşlar olarak yetişmelerini istiyorduk. Onların eğitimini başkalarına bırakamazdık, bu işi kendimiz üstlendik. Çocuklarımız artık büyüdüler, omuzdaşımız oldular. Dördü de Kanada'da politik yaşama etkinlikle katılıyor, halkımıza daha iyi bir yaşam sağlanması için savaşım veriyorlar.

Yeni kuşağı kadın eğitmelidir. Bu bizim hem ana olarak kişisel yükümlülüğümüz, hem yurttaş ve insan olarak boyun borçumuzdur. Ama bu soruna yalnız aile açısından bakmak doğru olmaz. Dünyanın her yerinde, birçok kadın, öğretmen olarak, doktor olarak çalışıyor, daha nice alanlarda görev alıyorlar ve uğraş edindikleri meslekler, kendilerine, çocuklar üzerinde, gençler üzerinde etki yapma olanağı veriyor. Her birimizin bir yandan gerçek eğiticiler olmak üzere çaba göstermesi, yeni kuşağın bilincini hümanizm ruhunda, barış, eşitlik, özgürlük, saygı-sevgi ruhunda oluşturmaya çalışması son derece önemlidir.

Yazarlar, resamlar, kalemleri ve fırçalarıyla, kadını, öteden beri aile ocağının koruyucusu olarak, barış ve sükün ideallerinin simgesi olarak betimlemişlerdir. Gönül ister ki, biz kadınlar, 20. yüzyılın sonunda, şu yeryüzünde, vaktiyle zannettiğimiz kadar büyük olmayan ve şimdilik yeterince bayındır hale getiremediğimiz, ama biricik ortak evimiz olan Dünya'mızda, barışın gerçek savunucuları olmayı başarabilelim.

HALKI KURTARIRKEN KENDİMİZİ DE KURTARDIK

Nora Astorga

Nikaragua Dışışleri Bakanı Yardımcısı

Sandinist devrimin karakteristik çizgilerinden biri, zorbalıktan kurtuluş savaşımına kadınların yığınla katılmalarıdır. Biz Nikaragua kadınları, tüm halkın özgürlüğü sağlanmadan bizim için de özgürlük olamayacağını biliyorduk; bunun için silâha sarıldık, erkeklerimizle omuz omuza savaşa yürüdü; hem politik çalışmalar yapıyor, hem de kadın örgütlerinin eylemlerini genişletiyorduk. Devrimci süreçte kadın örgütlerimiz önemli bir rol oynadı.

Biz her birimiz, kendimize özgü bir yoldan devrime ulaştık. Ben, Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (SUKC) üyeleriyle, 1969'da, öğrenim yapmakta olduğum Birleşik Amerika'dan döndüğüm zaman tanıştım. Direnişe katılanlarla kişisel tanışıklığım, çabuçak SUKC'yle işbirliğine dönüştü. Başlangıçta, yalnız aldığım çeşitli küçük ödevleri yerine getiriyor, maddesel ikmal ve ulaştırma sorunlarının çözümüne yardım ediyor, ülke içinde kent kent, köy köy dolaşarak mektuplar ve diğer belgeler ulaştırıyor, güvенеbildiğim herkesle konuşuyordum.

Hemen söylemeliyim ki, o zaman görece sağlam diyebileceğim bir durumum vardı. Küçük burjuva kökenliydim. Üniversite öğrencisiydim. Kuşku uyandırmadan her yere yolculuk yapabiliyordum. Bunun için sınır dışı yolculuk gerektiren işlere de beni yolluyorlardı. Direniş hareketine katılan arkadaşlarım bana konspirasyon, gizli çalışma kurallarını öğretiyorlardı. Yavaş yavaş politik bilgim de artıyordu. Harekete içgüdüyle sempati besleyen bir kişi olmaktan çıkarak, inanmış bir Sandinist, bir politik savaşçı oluyordum.

1978 yılında gizliliğe geçmek zorunda kaldım. Beni kuzey cephesine, dağlara gönderdiler. Orada askerlik eğitimi gördüm. Sonra güney cephesine aktarıldım. Bir süre silâh elde savaştım. Politik yöneticilik yaptım. O zaman anne olacaktım, ama yine de orduda kaldım. Ancak doğum yapmama üç ay kala, dağlardan indim.

Devrimin etkisinden sonra çeşitli politik yönetim katlarında görevler aldım. Bir ordunun finans işleri sorumlusuydum. Sonra Somoza yandaşı savaş suçlularını yargılayan bir mahkemede özel savcılık yaptım. 1981 yılı Şubatında da, Dışışleri Bakan Yardımcısı oldum.

Ne ki, benim yazgımda olağanüstü bir şey yok. Ülkemizde, devrim süreci içinde yararlıklar göstermiş ve devrim tarafından yönetim görevlerine getirilmiş birçok kadın var. Nikaragua'da bunların adları iyi biliniyor.

Silâh arkadaşlarım olan nice kızkardeşlerimi anımsamak ve adlarını sıralamak için saatler yetmez.

Binbaşı Tiherino (şimdi İçişleri Bakanlığı'nda bir yüksek görevde), devrimci savaşıma yıllarca önce katıldı, hapisanelerden geçti, işkencelere dayandı ve her zaman başkalarına örnek oldu. Binbaşı Monica Baldano bütün savaş süresince genelkurmayda çalıştı. Binbaşı Viqui Herrera, Batı Cephesi Karargâhı'nda çalışıyordu. Ve zaten, bu karargâh sırf kadınlardan oluşuyordu ve savaşta gerçekten büyük başarılarla ulaştı. Bu arada, bir de partizan binbaşı Dora Maria Teye'yi anmaktan kendimi alamıyorum. Teye, 22 Ağustos 1978 günü, Milli Saray'a karşı girişilen hücumda, devrimin gelişmesi bakımından önemi olan bu çetin çarpışmaya katılanlar arasındaydı . . .

Bugün ülkemiz yeni sorunlarla karşı karşıyadır. Devrimci kazanımların pekiştirilmesi gerekiyor. Bu sorunların çözümüne kadınlar da etkinlikle katılıyor, çoğu kez en önemli katlarda görev alıyorlar. Örneğin, Lea Guido sağlık işlerini yönetiyor. Diğer altı kadınımlar bakan yardımcısı oldular. Ülkemiz gibi küçük bir Lâtin Amerika devleti için, yönetim katlarında bu kadar kadının görev alması az değildir. Sözümlü ettiğim Monica Baldano, Ulusal Sekreteryaya, aynı zamanda yığın örgütleri yönetimi politik sekreteryası üyesi, bu çok sorumlu bir yüksek görev. Dora Maria Teye Devlet Konseyi Başkan Yardımcısı. Viqui Herrera, tüm Nikaragua topraklarında eylem halinde bulunan yığın örgütlerinin, yani Sandinist Savunu Komiteleri'nin eylemini yönetiyor.

Doğal olarak, kadınlarımızın, devrimci kazanımların geliştirilmesine yalnız yüksek görev katlarında çalışarak katkıda buldukları söylenemez. Nice kadınlarımız, fabrikalarda, işletmelerde, tarım kuruluşlarında çalışıyorlar. Devlet aygıtında kadınların sayıca önemli bir payı var. Kadınlar ülkenin kalkındırılmasında ve yeniden kurulmasında büyük bir güç oluşturuyorlar. Eğitim-öğretim ve sağlık işleri gibi geleneksel kadın uğraşı alanlarında zaten kadınlar ağır basıyorlar. Kadın doktorlarımız az değil. Sağlık ekipleri yığınsal hareketine de kadınlar önyak oldular. Okumayazma öğretimi kampanyasında da kadınlar başta geliyor. Bu kampanyaya katılanların % 60'ını kadınlar oluşturuyor.

Bu söylediklerime birkaç rakam daha katacağım. Sandinist Cephe üyelerinin % 46'sı kadındır. İllerin çoğunda politik sekreterlik görevlerinde kadınlar bulunuyor. Sandinist milis örgütünün beşte ikisi kadardı da kadındır.

Diktatörlük zamanında kadınlar çifte ezgi altında, hem kapitalist sömürü, hem de ailede haklardan yoksunluk ezgisi altında bulunuyorlardı. Şimdi kadınlara mesleki öğrenim olanağı verilmesini amaçlayan bir kaç tasarı yaşama geçiriliyor. Dikiş, ayakkabıcılık vb. kooperatifleri örgüt-

leniyor. Ülkemizde maddesel kaynaklarımız çok değil, ama ülkênin sahip olduğu kadarından da, kadının toplumda her bakımdan eşit haklı üye olabilmesi için yeterince ödenek ve olanaklar ayırıyoruz. Kadının devrim sırasında bir kez terkettiği daracık ev dünyasına bir daha dönüp kapanmasını istemiyoruz. Kadınlar kendileri de istemiyorlar bunu. Devrimci savaşım üniversitesi, önlerinde yeni ufuklar açmış bulunuyor.

GERÇEK BAĞIMSIZLIĞA ULAŞMALIYIZ

Manouri Muttetuwegama

Sri Lanka Kadınlar Cephesi Genel Sekreteri

Sri Lanka'da ilerici kadın hareketinin ana ödevi, ülkesinin gerçek bağımsızlığı uğrındaki savaşıma katılmak olarak özetlenebilir. Adımız bağımsız devlet olsa bile, gerçekte bu egemenlik hayaldir. BMO üyesi olmamız da, dünyaya elçiler gönderme olanağımız da, eski bir tarihe sahip olan ülkemizde bağımsızlık günü kutlamakta olmamız da, sorunun özünü, çağdaş dünyada Sri Lanka'nın rel durumunu değiştiremez.

Bağımsızlığın ilânı üzerinden otuz küsur yıl geçmiş bulunuyor. O yıllarda doğan çocuklar büyüdüler, artık kendileri ana-baba oldular. Ama bizler yine de gerçek egemenlik uğrunda savaşım vermek zorundayız. Çok zor koşullar altında savaşım yürütüyoruz. Ülke gerçekte politik ve ekonomik iflâsın eşliğinde bulunuyor. Ülke halk ekonomisinde uluslararası tekelilerin çöreklenmesi süreci hızla devam ediyor. Devlet, Uluslararası Para Fonu'na, Dünya Bankası'na ve diğer yabancı finans örgütlerine girtliğine kadar borçlu durumdadır.

Bütün bunlar halkın cahil ve geri bırakılmışlığı yüzünden olmadı. Sri Lanka'da okur-yazarlık düzeyi bir hayli yüksek sayılır. Hayır, acıklı durumun nedenleri başkadır. Asıl neden, vaktiyle anti-emperyalist ve demokratik dönüşümlerin tamamlanmamış olmasında gizleniyor. Ülke yarı yolda durduruldu, sosyalist yönlü gelişme yoluna giremedi.

Doğal olarak, daha birçok ek durum ve nedenler de var. Bunlardan biri – hem mutluluğumuz, hem mutsuzluğumuz olarak –, Sri Lanka'nın coğrafi durumudur. Bilindiği gibi, Hint Okyanusu'nda, Ortadoğuya, Afrika'ya, Güneydoğu Asya'ya açılan önemli deniz yollarının kesiştiği yerde bulunuyoruz. Bu durum eskiden beri nice işgalcilerin iştahını kabartmış. Yüzlerce yıl önce ülkemize ilkin Portekizliler ayak basmışlar. Sonra Hollandalılar gelip oturmuşlar. 18. yüzyıl sonunda da İngilizler çıkagelmişler. Ve hepsi de, bir tek şey, deniz yollarını ellerinde tutmaya önem vermişler...

Zamanımız, bulunduğumuz kesim üstüne savaşıma yeni çizgiler kazandı. Bu kesimdeki halklar, Hint Okyanusu'nun bir barış bölgesi olmasını istiyorlar. Dolayısıyla, Diego Garcia adasında bir ABD askersel üssü kurulmuş olması; Washington'un, dünyanın bu kesiminde savaş donanmasını kullanarak, dikta rejimlerinden, uluslarüstü tekellerin içerilere sızmasından ve ekonomik baskılardan yararlanarak kendi konumlarını daha öteye sağlama peşinde koşması bizleri elbette endişeye düşürüyor.

Deneyim şunu kanıtıyor: Anti-emperyalist ve demokratik dönüşümler sonuna kadar gerçekleştirilmedi mi, gerçek egemenlik sağlanamıyor. Ülkemizde her şeyde yabancı emperyalist egemenlik hissediliyor. Hükümetin politikası, nesnel olarak, ülkenin Amerikan emperyalizmine bağlı ve bağımlı olması amacını güdüyor. Hükümet, hiç de güvenilir yararları olmayacağı bilindiği halde, ASEAN'la politik ve ekonomik ilişkiler kurma peşinde koşuyor. Son yıllarda oluşan büyük ödeme dengesi açığı, hükümeti buna zorluyor. Bu gidişle, son çözümde, ASEAN'la olası bir bağlanma, Sri Lanka'yı daha belirgin biçimde emperyalizmin ekonomik ağına düşürecek.

Tarihten çıkarılan ibret derslerinin ülkemiz yönetici sınıflarına hiç bir şey öğretmediği görülüyor. Hükümet, kendi halkımızdan çok, işbirliği yaptığı emperyalist ağalarına hizmet etmeye çalışıyor. Geçenlerde, Sri Lanka topraklarına «Amerikanın sesi» radyo yayınlarını güçlendirme araçları yerleştirilmesine izin verdi. Kıyı kentlerimiz Amerikan ordu mensuplarının sayfiyeleri haline getirildi. Güvertelerinde ve ambarlarında neler bulunduğunu bilmediğimiz Amerikan savaş gemileri limanlarımızda mekik dokuyor. Deneyim, bu gemilerin atom yükümlü olabileceğini de gösteriyor.

Bundan çeyrek yüzyıl önce ülkemizde bütün yabancı petrol kumpanyaları millileştirildi. Ama geçenlerde bir Amerikan tekelinin Sri Lanka'da artık petrol çıkarmaya başladığı geniş ölçüde biliniyor. Peki, buna ilişkin anlaşmayı imzalayanlar, ABD'nin bu olaydan hemen sonra ülkemize her türlü yardımı kestiğini görmeyecek kadar, nedenini anlamıyacak kadar kör ve akılsız mıdırılar? İşte Amerikalılar bize artık buğday da, süt de, diğer besin maddeleri de göndermiyor, bu konudaki ikili anlaşmayı yok sayıyorlar.

Peki, nereye gidiyoruz? İş başındakılar ülkemizi neden yine yağma ve talana peşkeş çekiyorlar? Bunları soran namuslu kişi, elbette, bugün en önemli şeyin, daha önce elde edilen konumlardan adım adım çekilmek değil, gerçek ulusal bağımsızlık için ardıcıl bir savaşım yürütmek olduğu sonucuna varıyor.

Bize, Sri Lanka kadınları olarak, «büyük politika»ya neden böylesine fazla daldığımızı, özel kadın sorunlarını unutup unutmadığımızı soranlar

olabilir. Buna şöyle yanıt verebilirim: Gerçek bağımsızlığın elde edilmesi, bu uğurda savaşım, Sri Lanka kadınlarının en önemli çıkarlarına da uygun düşüyor.

Örneğin, ülkemizde, bugün, kadınların işe girme olanaklarına bir göz atalım. Hükümet, ülkeye yabancı sermaye çekme düşüncesiyle, bir «serbest ticaret bölgesi» yarattığını açıkladı. Atılan bu adıma büyük ümitler bağlandı. Örneğin 50 bin kadar yeni işyeri açılacağı söylendi. Bu alanda gereken altyapının kurulması için 130 milyon rupi harcandı. Peki, ne kadar işyeri kazandık? Yaklaşık 10 bin işyeri. Bu alana yalnız 43 kuruluş (bunların 27'si küçük terzi atölyesi ve trikotaj kuruluşları) şubeler açarak yerleşmeye karar verdi. Peki, bunlara sermayeyi kim koydu? Emperyalist devletler kuruluşlarının sahipleri. Öngördükleri süre ne kadardı? Herhalde. Sri Lanka mallarının Batı Avrupa ve Birleşik Amerika pazarlarına girebileceği birkaç yıl için. Öyle ki, sermaye çekimi işi, okyanus sularının kabarıp gelmesi gibi, çok geçmeden azalacak ve ardında yalnız süpürüntü ve köpük bırakarak çekilip gidecekti. Yabancılar cepleri dolu olarak evlerine dönecek, bizler ise avucumuzu yalayacaktık.

Belki özel, ama çok karakteristik bir örnek daha vereyim: Bir uluslarüstü tekelin elinde bulunan elektronik sanayii yöneticileri, «serbest ticaret bölgesi»nde üç vardiya usulü çalışacak bir kuruluş açılacağını duyurdular. Böylece 5 bin yeni işyeri açılıyor diye de bir hayli reklâm yaptılar. Elbette pek çok sevinenler oldu. Öyle ya, ülkede gençlerin % 25'i işsiz. Ama işçi alma sırası gelince, kumpanya şöyle dedi: «Erkek işçi gerekli değil bize; parmakları ince işlerimizin gerektirdiği kadar duyarlıklı genç kızları alıyoruz yalnız!» Ve derhal, genç kızların en büyük ölçüde sömürlebilen emekçiler kategorisi olarak düşünüldüğü anlaşıldı.

Kadınlar, genelde, istatistik derlemelerinin gösterdiğinden daha fazla çalışıyor, ama belirlenen ücretin daha azını alıyorlar. Bir kuruluşta işe başlayan kadın, erkek işçiye oranla, daha ağır koşullar altına giriyor. Kadın, aynı işyerinde bir erkeğin çıkarabileceğinden daha az kazanıyor, üstelik hizmet bakımından ailesinden de uzak kalıyor. İşin kötüsü, Sri Lanka'da taşıt araçları gelişkin değildir ve bu nedenle kadınlar Avrupalı kadın işçiler gibi günü gününe her vardiyadan sonra evlerine koşamıyorlar; çalıştıkları kuruluş ise ne yurt, ne yemekhane, ne de diğer sosyal hizmetler sağlıyor. Ama doğal olarak birçoğları bu gibi koşullara da katlanıyorlar. Gelgelelim, nasıl yaşıyorlar? Dört-beş genç kız birlikte bir oda kiriliyor ve çalıştıkları sürece burada barınıyorlar. İşte uluslarüstü tekeller kadın işçiler için böyle «özen» gösteriyorlar!

Bunun içindir ki, Sri Lanka kadın hareketi olarak, sözde bağımsızlık değil, gerçek bağımsızlık için savaşımı çok önemli buluyoruz. Bu savaşım, kadın emeğinin sömürülmesine karşı savaşımın en sıkı biçimde bağlıdır.

AMACIMIZ NAMİBİYA'NIN ÖZGÜRLÜĞÜDÜR

Maria Amutenia

*Güneybatı Afrika Halk Örgütü'ne (SWAPO) bağlı
Kadınlar Konseyi üyesi*

Konseyimiz, daha 1960 yılında, SWAPO'nun kurulmasından hemen sonra çalışmaya başladıysa da, örgütsel bakımdan görece yakın geçmişte oluştu. Öyle ki, birinci kongremiz bir yıl önce yapıldı. Kadın Konseyi'nin tüzüğünü kabul eden ve yönetim organlarını seçen bu kongreye kadar, SWAPO Tüzüğü'nün hükümlerini kılavuz edinerek çalıştık.

Kadın Konseyi, işgal rejiminin sömürgesel ezgisine karşı, Namibiya'nın gerçek özgürlük ve bağımsızlığı uğrunda savaşım için kadınların tek bayrak altında toplanmasını ve seferber edilmesini ana ödev sayıyor. Kadınların bu savaşımında önemli bir yeri vardır ve katkıları büyüktür. Ama savaşımında oynadıkları rolü daha öte yükseltmek için, Namibiya toplumunda kadının bugünkü durumundan ileri gelen birçok güç soruna çözüm bulunması gerekiyor.

Güney Afrika işgalcileri, Namibiya'yı sömürgeleri haline getirdikten sonra, en çirkin ve kıyıcı biçimleriyle ırksal ayırım tohumları ekmeye başladılar. Sömürgesel ve ırksal ezgi koşullarında en büyük güçlükler ve acılar halkın en cefakâr ve mağdur bölümü olan kadınlara düşüyor. Aile kaygıları ağır yükü her şeyden önce onların omuzlarına yükleniyor, çünkü sözleşmeli kiralama sistemi, erkekleri, evlerinin uzağında geçim yolu aramak zorunda bırakıyor; ırkçıların yasaları ise kadınların ve çocukların aile başı kişinin çalışmakta olduğu yerde bulunmalarına olanak vermiyor.

İrkçi yöneticiler tarafından yerli halk için meydana getirilen ve «Home-land» denilen saklı bölgelerde, aparteyd ekonomisi için bir değeri olmayan kadınlar, çocuklar ve ihtiyarlar kapalı tutuluyor. Buralarda tutulan ahali, gerçekte, bir varoluş savaşımı veriyor. Bunlar yarı aç, en ilkel sağlık yardımlarından da yoksun (sağlık gereksinimleri için bir Afrikalıya 7,8 renda, beyazlardan bir kişiye 112 renda veriliyor) sürdürülüyor, en yüksek ölüm oranı (yeni doğan Afrika kökenli her 1.000 çocuğun 163'ü, her 1.000 beyazın 21'i ölüyor; Afrikalılar arasında ortalama ömür 30'un biraz üstünde, beyazlar arasındaysa 70 yıl kadar) bu bölgelerde görülüyor. İşte Namibiya yerli ahalisinin karşı karşıya bulunduğu acı gerçek böyledir.

Ne var ki, ırkçılar, bu koşulları da yeterli görmyerek, kadınlara ayrıca da ayırım uyguluyorlar. Afrika bir kadın ortaokulu bitirebilirse (orta öğrenim kapıları Namibiya'lıların ancak yüzde birine açık), yalnız hemşire veya öğretmen olabiliyor. Diğer bütün meslekler Afrikalı kadına ka-

palıdır. Ve bu kadın, çalıştığı zaman da, erkeğin veya beyaz derili bir kadının aynı iş karşılığı aldığı ücretten daha az para alıyor.

SWAPO'ya bağlı Kadın Konseyi, eyleminde, bütün bu durum ve özellikleri dikkate alıyor. En çok Namibiya kadınlarının genel öğrenim düzeyini yükseltmeye ve politik bilgilerini artırmaya önem veriyoruz. Bu iş başarılmadan, ulusal kurtuluş savaşımına etkinlikle katılmaları olanaksızdır. Angola ve Zambiya'daki kamplarımızda açılan okullarda, öğrencilerimiz, yalnız genel öğrenim yapmakla kalmıyor, bir yere kadar ideolojik-politik eğitim de görüyorlar. Her şeyden önce, kendi ülkelerinin tarihini öğreniyor, uluslararası durum hakkında, ulusal ve sosyal kurtuluşları uğrunda savaşım yürütmekte olan diğer halkların deneyimi hakkında bilgi ediniyorlar. Bir yandan, kadınların meslek öğrendikleri, toplum için, yarıncı özgür ve bağımsız Namibiya için yapıcı çalışmalara hazırlandıkları meslek öğrenimi merkezleri de eyleme devam ediyor.

Kadın Konseyi, Namibiya halkının geleceği olan çocuklara büyük bir özen gösteriyor. Epeyce geniş bir çocuk kreşleri ve yuvaları örgüsü meydana getirmiş bulunuyoruz, bir yandan da bunları yetkinleştirmeye çalışıyoruz. Buralarda, Güney Afrika ırkçıları tarafından ana-babaları öldürülen birçok öksüz ve yetim var. Bu çocukları sevgi ve özenle sarmayı, sağlıkla büyümelerini, yurtlarının bilinçli ve güçlü evlâtları, yeni toplumun etkin kurucuları olarak yetişmelerini sağlamayı ödev biliyoruz.

Namibiya'da işgal durumu ve koşullarına karşı direnişe kadınların katılımını daha da etkinleştirmek, Halk Kuruluş Ordusu birliklerine yardımı artırmak gerekiyor. Ülkemin kadınları, nice savaşçıyı en zor durumlarda sığınak vererek koruyor, yiyecek ve eşya yardımında bulunuyor, kendilerine düşman hakkında bilgi veriyorlar. Nice yurtsever kadınıımız, erkeklerle omuz omuza, savaş hareketına da katılıyor. İşgal rejimi bunlara baskılar yapıyor, amansızca kovuşturuyor. Örgütümüzün kadın yönetmenlerinden birkaçı ırkçıların hapishanelerinde çürütülüyor.

Ne var ki, sömürgeciler bunca baskı ve kısıcılıkla da ayakta kalamiyacaklardır. Daha egemenlik sürecekleri günler sayılıdır. Namibiya halkının, yıllar yılı beklediği, susadığı özgürlüğü elde edeceği, ülkenin bağımsızlığa kavuşacağı, hem halkın, hem de kadınlarımızın önünde yeni ve yapıcı çalışmalar yolunun açılacağı günler yakındır.

Latin Amerika 80'li yıllara çetin koşullar içinde giriyor

Latin Amerika gerçekleri bir tek yıl çerçevesi içinde bile o kadar zengin ve çeşitli olay ve olgularla doludur ki, bunların tümünü birarada gözden geçirmek son derece güçtür. Bu nedenle dergimizin Latin Amerika ve Karayipler bölgesi sorunlarını araştırma komisyonundan bir grup, uzun süreli eğilimleri kapsayan bir alanın bazı görüntülerini incelemekle yetindi. Grup şu kişilerden oluşuyordu: Brezilya Komünist Partisi MK üyesi Ari dos Santos, Kolumbiya Komünist Partisi MK üyesi Raul Valbuena, Panama Halk Partisi MK üyesi Felix Dixon, Paraguay Komünist Partisi MK üyesi Severo Romero, Salvador Komünist Partisi MK üyesi Jaime Barrios.

Latin Amerika'da 80'li yıllar Nikaragua ve Grenada'da devrimin etküsüyle birlikte başladı. Yaşam, günümüzde dünya çapındaki güçler dengesi koşullarında halkların kendilerini ezenleri emperyalizmin kalesinin eşliğinde bile devirebileceklerini bir kez daha kanıtladı. Adı geçen iki ülkede kazanılan utkular, 70'li ve 80'li yılların sınırında, çağımızın emperyalist egemenlik sistemini yeniden yaralayan büyük olayları arasında yer almaktadır.

ABD emperyalizmi eski egemenliğini yenilemeye ve iç çelişkilerini ortadan kaldırmaya çalışırken, sosyalizmle ve ezgi altındaki halkların kurtuluş hareketiyle kesin cepheleşmeye, çatışmaya yönelik bir politika izlemeye başladı. Washington için, Latin Amerika ile Karayipler bölgesindeki olumlu değişiklikleri durdurmak başta gelen amaçtır. «Monroe Doktrini»nin büyük devlet ilkelerine göre eğitilmiş olan ABD yönetici çevreleri, kendi düşüncelerine göre Kuzey Amerika'nın «geleneksel ve doğal» etkisi altında kalması gereken bir bölgede yenilgiye uğramanın acısıyla kıvrınmaktadırlar. Reagan yönetiminde temsil edilen en gerici gruplar, dünyanın bu bölgesinde, kanılarınca, Carter yönetimi döneminde lekelenmiş olan «imparatorluk asker ceketini» temizleme niyetindedirler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde saldırganlık eğilimlerinin artmasıyla en karanlık güçler kıpırdanmaya başlamış, dünyanın bu kesimindeki politik hava birdenbire kötüleşmiştir. Böyle olsa da burada çözümleyici rolü, halkların emperyalizme karşı savaşımı, Latin Amerika'nın uluslararası alandaki rolünün durmadan yükselmesi oynamaktadır. Bölgede kurtuluş hareketi ve her şeyden önce komünist partileri gelişmekte, işçi sınıfı nitel ve nicel bakımdan büyümekte, savaşım yöntemleri gitgide daha zenginleşmekte ve çeşitlenmektedir. Artık direniş hareketine yeni yeni sosyal

katmanlar ve politik akımlar katılmaktadır. Toplumsal süreçlere sıkı sıkıya bağlı olarak iç ve dış gericiğe karşı koyan güçlerin birleşmesi süreci gelişmektedir.

SALDIRININ TIRMANIŞI

ABD Cumhurbaşkanı R. Reagan, Latin Amerika politikasını, Salvador'un içişlerine komünistlerin karışması konusunda kaleme alınan ve 23 Şubat 1981'de yayınlanan sahte «Beyaz Kitap» ile başlattı. Bu, Washington'daki yeni yönetimin «uluslararası terörizme» karşı savaşımı ilgili başta gelen dış politika tezini bir temele oturtma, Salvador'daki gerillalara karşı tutumu, ABD'nin tutumunun ölçütü olarak gösterme denemesiydi. Böylelikle Washington'un Latin Amerika ile Karayipler Bölgesini «ABD'nin son derece önemli güney kanadı» sayan «yeni» doktrinin temeli atılmış oldu. Bu doktrinin daha ayrıntılı olarak açıklandığı ünlü «Santa Fe Belgesi»nde ⁽¹⁾ bu bölgeye yeni uluslararası güvenlik sisteminin kalkını ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya egemenliğini gerçekleştirme politikasının kılıcı» ⁽²⁾ rolü verilmektedir.

Beyaz Saray'ın burada izlediği amaç son derece açıktır. Birincisi, Latin Amerika'daki hammadde kaynaklarını, ucuz işgücünü ve başdöndürücü kârları elden kaçırmamak; ikincisi, aralarından birçokları insan haklarını kabaca çiğnemeyi sürdüren bağlaşıklık rejimlerle zaten sıkı olan bağlarını sağlamlaştırmak; üçüncüsü, bu bağlaşıklarını saldırgan plânlarının gerçekleştirilmesine daha sıkı bağlamak; dördüncüsü, bugünkü yönetimden önceki ekiplerin yapamadıkları şeyi başararak bölgedeki kurtuluş hareketini durdurma, ya da hiç olmazsa lekeleme denemesini yapmak, Küba, Grenada ve Nikaragua'da devrimsel utkuların öcünü almaktır. Ve en sonunda dünyaya (her şeyden önce gelişmekte olan ülkelere) ibret olmak üzere, sorunları emperyalistler gibi anlamayanlara gereken dersi vermektir.

ABD emperyalizmi «Batı yarımküresinde komünizmin etkisini sınırlama» niyetini ilân ederek, Latin Amerika'da gerici rejimlerin tek cephesini tezgâhlama politikasının uygulamaya başladı. Daha önce izlenmiş olan ve güya faşist rejimlere karşı sert davranma niteliğini taşıyan eski politikadan vazgeçildi. Pinochet, Strossner, Duvalier ve benzeri halk düşmanı rejimler tamamiyle tanınmış oldu. 1981 yılının Ekim ayında Amerikan senatosu Şili cuntasına silah ve askersel yardımı yasaklayan kararı yürürlükten kaldırdı. Aynı kolaylık Uruguay, Guatemala vb. gibi diğer dikta-

(1) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», («Yeni Çağ»). Sayı 7, 1981. Sayı 1, 1982.

(2) «A New Inter-American Policy for the Eighties» for the Council for Inter-American Security, inc. Washington, 1980.

törlüklere de tanındı. Jenosit politikası güden Salvador hükümetine konvansiyonel silâhlardan başka zehirli gazlar ve bakteryolojik savaş araçları gönderildi. Washington'un hoşlanmadığı birçok politika adamları: Panama'lı general Omar Torrijos, Ekvador cumhurbaşkanı Jaime Roldos, Peru silâhlı güçleri kurmay başkanı Rafael Hoyos Rubio vb. esarengiz koşullar içinde ortadan kayboldular.

Geçen yılın Ağustos ayında Amerika Birleşik Devletleri Karayipler bölgesinde «Ocean Venture – 1981» adı altında eşi görülmemiş ölçüde deniz manevraları yaptı ve Küba topraklarında sahip olduğu savaş üssüne çıkarma denemeleri uyguladı. Aralık ayında bu gövde gösterisi Atlantik Okyanusu'nun enginlerine «nakledildi». İlk kez olarak NATO manevralarına Lati Amerika (Arjantin, Uruguay, Venezuela ve Kolombiya) deniz güçleri katılmaya başladı. Yine 1981 yılında, Kasım ayında Amerikan Devletleri Örgütü (ADO) üyesi devletlerin silâhlı güçlerinin komutanları bir toplantı yaptı. Bu toplantıda «terörizme, silâhlı saldırıya ve yeraltı çalışmalarına karşı savaşımın ortak stratejisi» ile ilgili eylemlerin ve işbirliğinin daha iyi uyumlaştırılması sorunu ele alındı. Pentagon'un temsilcileri Latin Amerika devletlerinin başkentlerine ardı arası kesilmeyen ziyaretler yapmakta, Washington Kuzey Amerikalı «şahinlerin» en güvenilir bağlaşıkları tarafından ziyaret edilmektedir. Bu arada Arjantin, Brezilya, Uruguay, Şili ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nin katılacağı Güney Atlantik Paktı'nın (SATO) tezgâhlanması için denemeler sürdürülmektedir.

Bütün bu çabalar neyi göstermektedir? Washington'daki strateji uzmanları dünyanın bu kesiminde de silâhlanma yarışı çarkını harekete getirmeye, emperyalizmin askersel sistemini bu bölgede de canlandırmaya, Latin Amerika ülkeleri ordularından, başta Orta Amerika ve Karayipler bölgesi olmak üzere, halkların artış halindeki savaşımalarını engellemek için yararlanmaya niyetlenmektedirler.

ABD saldırgan niyetlerini gerçekleştirebilmek için Latin Amerika ile Karayipler bölgesindeki devletlerden çoğunun desteğini, ya da sessiz sedasız rızasını sağlamaya çalışmaktadır. Reagan yönetimi zamanımızda sadece gerici rejimlere dayanmak, polis diktasına ve tehdide başvurmakla fazla sonuç alınamayacağını anlamıştır. Politikacıların «süvari akınları» yardım görünümü yaratmaya elverişli ekonomik önlemlerle tamamlanmalıdır. Bu önlemlerin amacı bölgede yatırım yapma havasını iyileştirmek, ABD tekellerinin egemenliğini sağlamaktır. Bu tasarımlardan biri olan ve Karayipler bölgesini öngören «Marşal mini plânı» ekonomik kargaşalığa karşı bir iksirmiş, «Sovyet ve Küba komünizmine» karşı etkili panzehirmiş gibi gösterilmektedir.

Washington'un Latin Amerika'daki ekonomi politikası, Karayipler bölgesindeki ülkelere «yardım» politikası monetarist görüşleri, sözümona

ekonomik yaşamı liberalleştirme anlayışlarını dayatmak amacıyla hizmet etmektedir. Yani, devletin başta yabancı sermaye olmak üzere, özel sermayeye boyun eğmesi, özel sermaye üzerindeki denetime son verilmesi, ulusal endüstrinin gümrük önlemleriyle korunmasının kaldırılması vb. amaçlarına hizmet etmektedir. Böyle bir politika, elbette ki, başta ücretli işçiler ve orta katmanlar olmak üzere, nüfusun büyük çoğunluğunun çıkarlarına aykırıdır. «Liberalleşmeyi» dayatabilmek için her alanda, özellikle politik alanda gerici önlemler gereklidir. Nitekim emperyalist uzmanların monetarist reçetelerini kabul eden hükümetler her yerde «dizginleri kısıarak» baskı aracı haline gelmektedirler.

Bölgedeki ülkeler ABD'nin ekonomik güçlüklerini «ihraç etmesinden» büyük zararlar görmektedirler. Reagan yönetiminin ekonomi alanındaki ilk ciddi önlemi, banka faizlerinin kesin olarak artırılması oldu. Bu önlem sonucunda dolar kuru geçici olarak sağlamlanabilir, sermaye iç pazarı canlandırılabilir. ABD'nin dış ticaret bilançosu iyileştirilebilir. Fakat, bu önlemler, aralarında Latin Amerika ülkeleri de olmak üzere, önemli ölçüde başka devletlerin sırtından gerçekleştirilmektedir. Latin Amerika'nın dış borçları 240 milyar doları aşmıştır, paraların yerli bankalardan Kuzey Amerika bankalarına akışı hızlanmıştır. Bunun sonucu olarak da, bu ülkelerde sermaye yetersizliği artmaya başlamıştır. Bu ise, (ABD'de faizlerin artmasının yanısıra) yerli kredi pazarında pahalılaşmaya, dış satım mallarının fiyatlarının düşmesine, mal değiş-tokuşunun kötüleşmesine yol açmıştır. İş alanında durgunluk enflasyonun hızlanması, iflâslar dalgası, küçük ve orta iyelik sahiplerinin yoksullaşması, işsizliğin artması olayları zincirleme niteliği almıştır. Böylelikle emperyalizmin etki çemberi tamamlanmakta, ekonomik araçlarla politik amaçlar elde edilmekte ve bazen bunun tersine tanık olunmaktadır.

Latin Amerika halklarının dost ve düşmanlarının kimler olduğu 22-23 Ekim 1981'de Meksika'nın Kankun kentinde yapılan «Kuzey-Güney diyalogu» toplantısında bir kez daha ortaya çıktı. Reagan bu toplantıda, monetarizmin artık herkesçe bilinen dogmalarını yinelemekten, serbest pazarın kendi kendini düzenleyen isteminden daha güzel bir şey düşümlenmeyeceği savını ileri sürmekten öteye geçememiştir. Burada ABD bir kez daha yeni bir uluslararası ekonomik düzen sağlanmasına yönelik her adıma karşı çıkmıştır.

Aradan geçen zaman Washington'daki yeni «kaptanların» 50'li yılların özlemiyle yaşadıklarını, yani bölgedeki devletlerin «oy makinesi» olduğu dönemi aradıklarını göstermektedir. Washington'daki bugünkü yönetimin yöntemleri «soğuk savaşın» ünlü tellâli John Foster Dulles'in yükler acısı sonunu anımsatmaktadır. Burada sözkonusu olan şey, Latin Amerika halklarının kölelikten kurtulma yolundaki tarihsel sürecin geri döndürülmesi denemeleridir.

YENİ BİR VIETNAM MI?

Emperyalizmin, her yerden fazla, Orta Amerika'da saldırgan davranması bir rastlantı değildir. (3) Bölgenin diğer bazı yerlerinde olduğu gibi burada da kurtuluş savaşını yüksek aşamalar yapmış 1979 yılında Nikaragua'da Sandinist devrim utkuya ulaşmıştır. Bu arada Salvador'da halk savaşı başgöstermiş, Guatemala'da diktatörlüğe karşı savaşım güçlenmiştir. Ayrıca «geleneksel sakin ülke» Kosta Rika'da faşist bir darbeye yol açabilecek bir durum meydana gelmiştir. Bu ülke tarihinde en derin sosyal-ekonomik bunalımlarından birini yaşamaktadır. Orta Amerika'daki olayların merkezinde bulunan Honduras'da sosyal-politik çatışmalar son derece keskinleşmiştir.

Bu devletlerin 1979 yılından önceki Nikaragua da dahil sosyal sisteminin «görünümünü» kapitalizm saptamış olsa da, burada çok yapılilik, çok sektörlülük aşaması bölgenin birçok ülkelerine kıyasla daha geç sona ermiştir. Buralarda kapitalizm öncesi ilişkilerin kalıntıları hâlâ sürüp gitmektedir. Bu ise, toplumsal çelişkilerin (kapitalist ve yarı-feodal öğelerin, uluslarüstü tekellerin baskısının) birbiriyle örülmesi sürecini daha karmaşık duruma getirmektedir.

Oturuşmamış sosyal yapıların yasal ürünü, askersel-oligarşik diktatörlüklerdir. Bu diktatörlükler egemen sınıfların üstünde yer alan ve bu sınıfların çeşitli grupları arasındaki çatışmalara çözüm yolu bulan yargıç durumunda değildir. Nitekim Guatemala'daki yönetici klik, burjuvazinin bir kısmını, yani uluslarüstü tekellere sınımsız bağlı bulunan ve büyük toprak sahiplerinin geleneksel egemenliğine son veren gelişme halindeki tekeli katmanları temsil etmektedir. Burjuvazinin en gerici grupları özellikle bu tür diktatörlükleri desteklemektedirler. Çünkü, bunlar Pentagon'un dayattığı bir görüşü, yani yığınların toplumsal alanda aktif oldukları yüzyılımızda güya «istikrarı» ve «sükuneti» ancak askerlerin sağlayabileceği fikrini benimsemektedirler.

Orta Amerika'daki emekçilerin büyük çoğunluğu çok kötü maddesel durumlarından, barbarca sömürülmelerinden, haksızlıklarla karşı karşıya kalmalarından, faşizan ordu mensuplarının keyfi hareketlerinden, yarı-askersel çetelerin gansterliğinden dolayı umutsuzluğa düşmüşlerdir. Köylüler adeta toplumun dışına itilmiş bir durumdadırlar ve son zamanlarda köylerde yoksulluk ve gerikalmışlık daha da artmaktadır. Bunların yanı sıra küçük burjuva katmanları da ekonomik-politik baskının acısını çekmektedirler.

Bölgenin bu kesiminde, özellikle Salvador ve Guatemala'da silahlı

(3) Tarihsel gelenekler ve coğrafyasal normlar gereğince Panama Orta Amerika kavramı kapsamına alınmamaktadır.

hareketler dahil, en radikal protesto biçimlerinin nesnel ve öznel koşulları olgunlaşmıştır. Çünkü, demokrasiye yönelik özlere başka yollardan dile getirilmesi olanağı kalmamıştır. Bu ülkelerde halkın umutsuzluğa düştüğü ve yerli seçkinler grubunun, anayasal hükümlerin az bir kısmının bile işlerliğini koruyarak yönetimi yürütme yeteneksizliği ortadadır.

Orta Amerika olaylarını incelerken ilerici fikirlerin geniş ölçüde yayılmış olduğunu, Küba, Nikaragua ve Grenada devrimlerinin güçlü etkisini, «gerilla» savaşı geleneklerinin eskiliğini, silahlı devrimci örgütlerin varlığını ve yeryüzündeki halkların artmakta olan dayanışmasını da gözönünde bulundurmak gereklidir. Bütün bunlar halklara savaşım yürütmek ve utku elde etmek yolunda elverişli olanaklar sağlamaktadır.

ABD emperyalizmi Orta Amerika'daki devrim alevini söndürmek, buradaki ekonomik-politik ve askersel konularını korumak için elinden gelen her şeyi yapmaktadır. Reagan yönetiminin bu bölgede aldığı önlemler kompleksi dikkatle gözden geçirilecek olursa, bunlar arasında bir bağ olduğu görülebilir. Yapılan ilk iş, olayların tersyüz edilmesi, devrimci örgütlerin kötülenmesi ve lekelenmesi, bunlarını yöneticilerinin izlenmesi olmuştur. Bunun yanısıra, yoğun olarak psikolojik saldırılar düzenlenmektedir: Totaliter rejim tehdidinin ileri sürülmesi ikircimli durumda olanların «bileklerinin bükülmesi» bunlardandır. Bunu, Kuzey Amerikalı askersel danışmanların komutası altında bulunan jandarmaların yurtseverleri ortadan kaldırma eylemleri izlemektedir. Bu «temizliklere» koşut olarak «serbest» seçimler yapılması da öngörülmektedir. Jandarmalara bağlanan umut gerçekleşmez ve halk «seçimler» vaadiyle aldatılmazsa, sıra üçüncü yola yani, askersel müdahaleye gelmektedir. Nitekim iki yıldan beri Honduras Nikaragua'ya karşı kışkırtılmakta, Salvador'daki devrimci savaşımın bastırılmasına çalışılmakta, Kosta Rika'da faşist bir darbe yapılmaya çalışılmakta, Sandinistler etrafında emperyalizmin emirlerinden çıkmayan rejimlerden oluşan bir halka meydana getirilmesi istenmektedir. Bu arada bütün ödevlerin merkezinde «bölgede istikrarsızlığın kaynağı olan» sosyalist Küba'nın yalıtılması ve ileride ortadan kaldırılması ödevi yer almaktadır.

1981 yılının Ekim ayında St. Lucia kentinde yapılan ADO'nun XI. Genel toplantısında Amerika Dışişleri Bakanı A. Haig bir kez daha – acaba kaçınıcı kezdir! – Küba'nın komşularının işlerine daha fazla karışma yolunda sistemle bir kampanya yürüttüğünü yineledi. (1) Aynı saçma suçlamalar Nikaragua'ya karşı da yöneltildi.

Bütün bu uydurmalara, ABD'nin diğer ülkelerle birlikte, Orta Amerika'da herhangi bir ülkenin bölgede terörizm ve savaş alanı olmasını önlemek amacıyla, her türlü önlemleri almaya hazır olduğunu kanıtlamak için

(1) Bak: «International Herald Tribune», 4 Aralık 1981.

başvuruldu. (5) Böylelikle Washington «uluslararası terörizm» ve «savaş tehdidi»ne karşı savaşım yürütmek bahanesiyle ADO bayrağı altında, ya da ona gerek duymadan, halkların içişlerine, açıktan açığa silâh gücüyle de olmak üzere, karışma hakkını mahfuz tutmaktadır.

Komünistlere göre, böyle bir olanak gerçek dışı değildir. Kosta Rika Öncü Halk Partisi MK Genel Sekreteri Manuel Mora Valverde şunları belirtmiştir: «Gerçekten de haklı olarak şöyle bir soru sorulabilir: ABD, Orta Amerika'ya asker çıkaracak mıdır? Teknik bakımdan bunu yapabilecek durumdadır. Ne var ki ABD'nin şunu düşünmesi gereklidir: Latin Amerika'nın merkezinde yeni bir Vietnam savaşının patlamasından başka sonuç vermeyecek olan büyük bir çatışmanın kundaklanması Washington'un çıkarlarına yanıt verecek midir?» (6)

Emperyalizmin tezgahladığı yeni planlar, halklara yeni yeni ıstıraplara malolmaktadır. Bu nedenle bu planların yenilgiye uğratılması gereklidir. Burada altı çizilmesi gereken bir sorun vardır.

Önemli olan – bu sadece Orta Amerika için geçerli değildir – ABD'nin eylemleri veya niyetleri değil, egemenlik sisteminin geçirmekte olduğu derin bunalımdır. Biz, emperyalizmin gücünü küçümsemeyi aklımızdan bile geçirmeden şu kanıdayız ki, onun kendisini bölgemizde yer alan tüm süreçlerin tek nedeni sayması, halklarımızın gayretli ve sürekli savaşımalarının gözardı edilmesi anlamına gelir. Yiğitler son yıllarda birçok şeyler öğrendiler ki, bunların arasında en önemlisi, emperyalist politikanın yenilgiye uğraması ve devrimci utkunun elde edilmesi olanaklarının neye bağlı olduğunu bilmeleridir.

DEMOKRATİK SEÇENEK

Şili Komünist Partisi'nin 1981 yılı Eylülünde ülkede yaydığı bir bildiride «özgürlüğe kavuşabilmemiz için tüm halkın birleşmesinden ve savaşım yürütmesinden başka yol yoktur», denilmektedir. (7) Bunu ülkede yaratılan durum gerektirmektedir, ve çağrı, Şili'de askersel-faşist cunta ile ABD emperyalizmine karşı genişleyen direnişin sonucudur. Şunu da belirtmek gerekir, Şili'li komünistlerin bu belgisi, tüm bölgedeki gerçeği dile getirmektedir.

Birlik istemleri geniş nesnel temellere dayanmaktadır, çünkü Washington'un ve onun izinde yürüyen gerici diktatörlüklerin bugünkü politikası, Latin Amerika'nın sadece bir avuç azınlığının çıkarlarına uygun düşmektedir. Bu azınlığı yabancı sermayeye bağlı finans ve büyük toprak

(5) «International Herald Tribune», 4 Aralık 1981.

(6) «Bohemia», № 9, 1981.

sahibi oligarşiyle, yerli endüstrinin başta gelen temsilcileri, faşizan askerler satılık burjuva politikacılarının yabancı sermayeye bağlı bölümü oluşturmaktadır. Göreceli olarak kısa bir süre içinde, birbirinden farklı ve birbirine karşı da olsa emperyalizme ve onun maşalarına karşı demokrasi ve sosyal değişimler için savaşımında birleşmeye yetenekli bütün politik güçler harekete geçmiştir. Apaçiktır ki, anti-faşist nitelik taşıyan ve diktatörlüğe karşı olan hareketlerde elde edilen deneyimin, emperyalizmin en saldırgan biçimler alan politikası karşısında da uygulanması olanağı vardır.

Hiç kuşku yok ki, devrimin şu veya bu aşamasının itici güçlerinin ilân edilmesi yeterli değildir. Ayrıca somut bir taktiğin saptanması, direniş için savaşımında ulaşılan düzeye ve birliğe yanıt verecek örgüt biçimleri gereklidir. Askersel diktatörlüklerin erki elde bulundurdıkları Arjantin, Brezilya, Guatemala, Paraguay, Salvador, Uruguay, Şili vb. gibi ülkelerde böyle bir taktik sosyal değişikliklere, sosyalizme yol açacak olan demokratik seçeneğin ortaya atılmasını gerektirmektedir. Bu varolan, veya kurulmak üzere bulunan cephelere istisnasız bütün muhalefet çevrelerinin, yani sadece diktatörlük rejimine her zaman karşı koyanların değil, bunların yanısıra düne kadar diktatörlüğe sadakatla hizmet eden, fakat artık ondan gitgide daha fazla uzaklaşan ve demokratik özgürlüklerin yeniden sağlanması yolunu araştıranların da katılmaları için gerekli koşulların hazırlanması anlamını taşır. Bu ülkelerdeki durumun çözümlenmesi sonucunda şu gerçek ortaya çıkmaktadır: Buralarda işçi sınıfından burjuvazinin bazı bölümlerine kadar, çeşitli toplumsal katmanların birleşmesi için gerekli olanaklar vardır.

Bilindiği üzere, Brezilya'da olduğu gibi, bazı baskı yasalarının değiştirilmesi, politik af ilân edilmesi türünden demokratik kazanımlar her şeyden önce işçi sınıfının birliği ve örgütlü eylemleri sayesinde gerçekleşmiştir. Bu ülkelerde proletarya, bütün demokratik kazanımların pekişmesi ve gelişmesi uğrunda, tüm diğer muhalefet güçlerinden daha ardıcıl ve daha kararlı olarak savaşım yürütmektedir. Çünkü, onun istemleri ulusal çıkarların temelini oluşturmaktadır.

İşçi sınıfının ve başta köylüler olmak üzere diğer emekçilerin tutumu ne ölçüde yasal ve doğal ise, egemen sınıfların bazı bölümlerinde muhalefet eğilimlerinin güçlenmesi, göreceli olarak, yeni bir olgudur. Komünistler her zaman, burjuvaziyi bir bütün olarak ele almamak gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Bu sınıfın bazı çevreleri (endüstri, tarım, ticaret ve hattâ bankacılık alanında çalışanlar) sürekli emperyalizmle karşı karşıya gelmektedirler, çatışmaktadırlar. Bu çatışma, emperyalist saldırganlığın artmış olduğu şu dönemde daha da keskinleşmektedir. O kadar ki, yukarıda sözü edilen çevrelerin temsilcileri zaman zaman, ta-

(?) «Partido Comunista de Chile. Boletín del exterior», № 50, 1981, s. 6.

mamiyle elden kaçırmamak için erki demokratik güçlerle bölüşmenin daha kârlı olup olmayacağını düşünmektedirler. Brezilya Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Giocondo Dias'ın belirttiği gibi, bu çevreler sadece ABD'ye güvenemeyeceklerini anlamakta ve «ilerde tüm kolu kaybetmek-tense şimdi sadece birkaç parmağı vermenin daha iyi olacağı» kanısın-dadırlar. (8)

Doğal olarak hiç kimse burjuvazinin bir bölümünün, ya da onun dene-timi altında bulunan herhangi bir hükümetin birdenbire sosyalizm taraf-tarı veya ardıcıl anti-emperyalist olacağını, bu hükümetleri emperyalizme bağlayan ekonomik ve sınıfsal bağların zayıflayacağını düşünmüyor. Bu afanda aldanmamamız gereklidir. Ne var ki, emekçilerle burjuvazinin çıkarlarının birbiryle çatıştığını ve bu çatışmanın sürüp gittiğini gördük-ten sonra bile şunu kabul etmemiz gerekir: Önümüzde demokratik deği-şimlerden yana olan herkesle beraberce aşılması gereken uzun bir yol durmaktadır. Koalisyonlar meydana getirilmesi, muhalif güçlerin birleş-tirilmesi, faşizmin ve halk düşmanı diktatörlüklerin ortadan kaldırılması, ulusal onurun korunması ve gerçek gelişme olanakları sağlanması, em-peryalist plânların başarısızlığa uğratılması için yaşamsal bir gereksinim-dir. Başka sözlerle söylesek, işçi sınıfının birlik ve geniş bağlaşıklıklar uğrundaki savaşımı bir taktik değıldir; bu süreç, göreceli olarak, uzun süre devam edebilir.

Elbette ki, sözkonusu edilen yol kolay aşılamaz. Yukarıda örnek olarak ele alınan Brezilya'da hükümet «kaynayan sosyal kazan»daki buharı azaltmak amacıyla, toplumsal yaşamı demokratikleştirmeye ilgili kendi tasarısını dayatmaya çalışmakta, bunun gerçekleştirilmesi için elden gel-diğince fazla yandaş aramaktadır. Bunun yanısıra, en ardıcıl muhalefet çevreleri başlatılan sürecin derinleştirilmesinden yana olduklarını ortaya koymaktadırlar ve bu iki güç arasında çetin bir savaşım sürüp gitmekte-dir. Komünistlerin kanısına göre, «olaylar hiç de hükümetin istediği bi-çimde gelişmiyor, ama, muhalefetin tasarladığı gibi de gelişmiyor. Giri-şim şimdilik hükümetin elindedir. Fakat eğer muhalefet güçleri birleş-mezlerse, işçi sınıfı birliği sağlanmazsa hükümetin üstün geleceği kuşku götürmez.» (9)

Sosyal gerginliğin artması, emperyalizmle çelişkilerin keskinleşmesi, çoğu kez diktatörlük rejimlerinin biricik dayanağı olan orduda az ya da çok yankılar uyandırmaktadır. Brezilya, Uruguay, Salvador, Guatemala vb. gibi ülkelerdeki durumu inceleyen bazı araştırmacılar, bu ülkelerdeki durumu uzun süre sağcı, otoriter hükümetleri desteklemek zorunluğunda kalan askerlerin «yorulmuşluğuna» bağlamaktadırlar. Bu görüş, doğru sayılamaz. Askerler, her ne kadar Pentagon ve en tepede yer alan ko-

(8) «Die Wahrheit», 15 Ekim 1981.

(9) «Die Wahrheit», 15 Ekim 1981.

mutanlar kendilerini tinsel bakımdan baştan çıkarmak denemelerinde bulunsalar da, halkın büyümekte olan savaşımı, ikide birde açıklanan canavarlık ve ezgi olayları karşısında kayıtsız kalmıyorlar.

Kurtuluş hareketinde, dinsel inanç sahibi kimselerin düşünce ve duygularına uyan kilise çevreleri, önemli bir rol oynamaya devam ediyorlar. Katolik kilisesinin en gerçekçi düşünen temsilcileri demokrasi uğrunda savaşımla sosyal değişimler gereksinimini birbirine bağlayabilmektedirler. Örneğin Brezilya'nın Resife eyaleti başpiskoposu Elder Camara şöyle demiştir: «Biz, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan böyle de insanlık dışı ve hristiyanlık dışı koşullarda yaşayanlara yardımı sürdürüreceğiz. Bizler nüfusun üçte ikisine açlık çektiren bir toplumsal düzeni destekleyemeyiz.» Şili ile Salvador'da da terörü ve ezgiyi kınayan katolik din adamlarının büyük çoğunluğu aynı hümanist konularda yer almaktadır. Bu ülkelerde yığınların dinsel ayinlere ve kiliselerdeki dualara katılmaları politik ve sosyal protesto biçimlerine dönüşmektedir. (10)

Bütün bu eğilimlere sadece diktatörlük rejimli ülkelerde rastlamıyoruz. Bugünkü koşullar içinde işçi sınıfının partileri, birlik yolunda bir tek muhalif akımı, bir tek politik örgütü kendinden uzaklaştırmamayı ödev saymaktadır. V. İ. Lenin birçok kez şunu belirtmiştir: «Burjuva toplumunda eylem gösteren proletarya partisinin şu veya bu durumda burjuva demokrasisinin yanında yer almadan politikaya katılamaz.» (11)

Lenin'e göre, demokratik hareketin gelişmesi koşullarında geniş politik koalisyonlara katılmama arzusu gösterilmesi, ve sadece işçilerin dar sınıfsal amaçları uğrunda tek başına savaşım yürütülmesi denemeleri devrimci eylemden vazgeçmek, kuyrukçuluk konularında yer almak, politik perspektifi yitirmek anlamını taşımaktadır. Lenin'in anlayışına göre, proletarya partisinin başınabuyrukluğunu başka katmanlar tarafından temsil edilen demokratik harekette sınırlı bir tutum alması değil, partinin ortak savaşım proletar damgasını basma yeteneğini göstermesi saptamaktadır.

ARTAN OLANAKLAR

Bölgedeki kurtuluş savaşımını sürecinde önemli özelliklere sahne olan Nikaragua'nın deneyimleri büyük bir değer taşımaktadır. Sandinistler programlarının ve politik amaçlarının «ötesinde» pratik olarak tüm muhalif güçleri birleştirmeyi, Washington'un daha önceki sistemi korumaya

(10) Cüppe giymiş namuslu insanların sosyal değişimlerin amaçlarına yabancı olmadıkları, hristiyanlık ilkelerinin belirli bir ölçüde devrim ideallerine uygun düştüğü görüşünü Nikaragua'daki dört din adamının halk hükümetinde ve Sandinist yığınsal örgütlerde görev almaları da doğrulamaktadır.

(11) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, s. 33.

yönelik bütün manevralarını boşa çıkarmayı başarmışlardır. Nikaragua devrimine, son aşamasında olsa bile, burjuvazi de katkıda bulunmuştur. Bu sınıfın gerçekçi düşünen temsilcileri Sandinistlerin hangi ideolojiye bağlı olduklarını açıkça anladıkları halde, onlarla birlik kurmaya razı oldular. Bu olgu, demokratik güçlerin işbirliği olanaklarının gittikçe arttığını ortaya koymaktadır.

Salvador'daki birleşme süreci de bunu doğrulamaktadır. Bu ülkedeki Devrimci Demokratik Cephe'nin etrafında Marksist-Leninist doğrultulu devrimciler ve sosyal demokratlar, ilerici subaylar ve asker-hristiyan demokrat cunta ile ABD emperyalizmi kanlı bağlaşıklığına karşı koyan bir kısım hristiyan-demokratlar birleşti. Onları bir araya getiren ortak düşmana karşı savaşımın çıkarlarıdır. Aslında Devrimci Demokratik Cephe, tüm ulusu, halkın çeşitli sınıf ve katmanlarını, çeşitli politik grup ve akımları temsil etmektedir.

Guatemala'da da diktatörlüğe karşı savaşım çemberi genişlemektedir. Ülkenin 22 eyaletinden 19'unu içine alan ayaklanma hareketi yeni bir hız kazandı. Guatemala Emek Partisi Merkez Komitesi'nin 1981 Şubatındaki plenumunda önemli bir karar alındı. Komünistler ülkedeki bütün devrimci örgütlere yönelik olan bir çağrı yayınlayarak, Lucas Garcia'nın halk düşmanı hükümetine karşı, koşulsuz ve istisnasız, uyumlu savaş hareketlerinin başlatılmasını istediler. Guatemala Emek Partisi'ne göre, birleşme sürecinin başlangıç noktasını, çeşitli akımların somut sorunlar üzerinde bir anlaşmaya varmaları, ya da ortak bir taktik konusunda anlaşmaları oluşturabilir.

Eğer Nikaragua'da ve Salvador'da solcular kendi aralarında birleşme konusunda peşinen bir formül bulmasaydılar, bu ülkelerde o kadar etkili koalisyonlar meydana getirilemezdi. İşte başarının önde gelen güvencesi budur. Diktatörlüğe, emperyalizme karşı cephe iç ve dış plânda ne kadar geniş olursa, solcu güçlerin birleşmesiyle ilgili çağrıya o derecede fazla önem verilmelidir. Salvador Komünist Partisi, bazı kimselerin genel olarak «aşırı solcu» adını verdikleri gerilla örgütlerine karşı yeni tutumun bir örneğini verdi. Bunların zaman zaman kendi kendilerine devrimci demek hakkı geri alınmıştı, eylemleri ise nerdeyse kurtuluş hareketinin bütün başarısızlıklarına sebep olarak gösteriliyordu. Salvadorlu komünistler, çok değerli olan zamanı ve güçleri, savaşımın alevleri arasında kimin «tam gerçeği» temsil ettiğini, kimin «serüvenci», «reformist» ya da gerçek savaşımçı olduğunu aydınlatmak için boş yere harcamadan, anlaşmazlıklar karşısında göz yummadan, solcuları bölen değil, birbirine yaklaştıran öğeleri araştırdılar. Komünistler başka konumlarda yer aldıkları zaman bile, ideolojik tartışmaların saygılı bir hava içinde yapılmasını, karşılıklı olarak birbirinden bir şeyler öğrenilmesini, birlikte eylem yürütülmesini ve örgütsel birlik uğrunda çaba harcanmasını kural olarak saptadılar.

Sandinistlerden sonra Salvadorlu devrimciler ve daha önceki yılların silâhlı savaşımlarından dersler çıkardılar. 60'lı yıllardaki gerilla örgütleri kapalı birer askersel grup olarak kendi sorumlulukları altında daha fazla dağlarda ve kırsal bölgelerde eylemde bulunuyorlardı. Bu grupların halk yığınlarıyla, ilerici partilerle bağları çok zayıftı. Salvador'daki solcular, – bazıları daha önce, bazıları da daha geç olmak üzere – yığınların desteği olmaksızın aktif bir savaşım yürütülemeyeceği sonucuna vardılar. Bundan dolayı bugün cuntaya karşı savaşımı birbirinden ayrı dağınık gerilla müfrezeleri değil, politik öncününün yönetimi altında bulunan ve Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne dahil olan muntazam silâhlı birlikler yürütmektedir.

Latin Amerika komünistleri, birliğin sağlanması için yeni somut öneriler ileri sürmekte, diyalog ve işbirliğine hazır bulunmaktadır. Nitekim Şili Komünist Partisi, Eylül Bildirisi ile birlikte, ülkede demokratik özgürlüklere dönüşmesinden yana olan bütün toplumsal çevrelere ve politik örgütlere, savaşım platformu olarak önerilen 20 somut noktadan oluşan bir asgari program yayınladı. Komünist Partisi'nin de üyesi bulunduğu Bolıvy Demokratı ve Halk Birliği Cephesi ülkede anti-faşist direnişini güçlendirmeye, muhalefetteki politik çevrelerle toplumsal katmanların birlik ve dayanışmasını pekiştirmeye çalışmaktadır. İşçi grevleri, yığınların protesto hareketleri ve özellikle açlık grevleri Kolumbiya'daki diktatörlük rejimini sendikal hareketi legalleştirmeye zorladı. Kolumbiya komünistleri diğer solcu örgütlerle birlikte bir blok meydana getirerek, tüm yurtseverlerin demokratik temelde birleşmesinden yana olduklarını ilan ettiler. Böyle bir birlik emperyalist sermayenin saldırısına karşı konulmasına, yığınların çıkarlarının savunulmasına olanak sağlayacaktır. Venezuela Komünist Partisi'nin VI. Kongresi devrimci ve «demokratik güçlerin geniş birliği»ni oluşturma doğrultusunu kabul etti. Bu ülkede her ne kadar solcu güçler arasındaki ilişkiler çok karmaşık olsa da, sözkonusu güçlerin koordinasyon komitesi çalışmalarını sürdürmektedir. Kosta Rika'daki «Birleşmiş Halk» koalisyonu demokratik hakların korunması ve genişletilmesi yolundaki savaşım ile ilgili bir program hazırlamıştır. Paraguay'da da kıpırdanma başlamış ve Komünist Partisi'nin belirttiği gibi diktatörlüğe karşı bir cephe meydana getirilmesi saati çalmıştır. Arjantin'de komünistlerin uğrunda uzun süre savaşım yürüttükleri «Multipartidoria» adındaki muhalefet cephesinin koordinasyon organı meydana getirilmiştir. Uruguay'da son zamanlarda baskının şiddetlendirilmesine karşı komünistlerin de üye buldukları Geniş Cephe gerçek bir politik etken olarak varlığını sürdürmektedir. Bu örgüt Demokratik Birlik grubunun meydana getirilmesinde, muhalefetin tüm halinde pekişmesinde, 1973 darbesinden bu yana yığınların eşi görülmemiş ölçüde sefeber edilmesinde paha biçilmez hizmetlerde bulunmuştur.

1981 seçimlerinde Panama Halk Partisi (PHP) büyük bir başarı sağ-

lamıştır. Çok karmaşık koşullarda yapılan seçimlerde parti, anti-komünist propagandanın artırılmasına karşın, legalleşmeyi başarmış, yasada parti-
leideki üye sayısının 30 bin olması gerektiği hükmü bulunduğu halde,
yalnız yeni üyeleri kapsayan 36 bin kişilik bir liste hazırlanmıştır. PHP-
nin resmen tanınması, komünistlerin yığınlar arasındaki konumlarını pe-
kiştirmek için ortaya çıkan olanaklardan ustaca yararlandıklarına tanık-
lık etmektedir. Bu arada partinin ülkede ulusal kurtuluş için bir demok-
ratik cephe meydana getirilmesi çağrısı büyük bir ağırlık taşıdı. Meksika,
aralarında Komünist Partisi de bulunmak üzere, beş örgütün Birleşik
Sosyalist Partisi'ni oluşturmaları gibi önemli bir olaya sahne oldu. Bu
partinin kuruluş bildirisinden anlaşıldığına göre, birleşme, amaç ve ödev
birliği ortaklığı ve bilimsel sosyalizmin ideolojik doğrultu olarak kabul
edilmesi temeline dayanmaktadır.

Deneyimler Latin Amerika'da emek ile sermaye arasındaki, ilericiler
ile gericiler arasındaki çatışmanın sadece derinleşmekle kalmadığını Len-
nin'in dediği gibi «demokrasiyi yadsıyan emperyalizm ile demokrasiyi
isteyen yığınlar arasındaki antagonizm»⁽¹²⁾ dolayısıyla güçlendiğini or-
taya koymaktadır. Devrimin başarı sağlaması, sosyalist bir perspektife
dönüşmesi solcuların birleşmesine, yurtseverler cephesinin alabildiğine
genişlemesine, cephenin anti-komünizmi parçalama aracı sayarak red-
detmesine, proletarya ile partisinin ortak demokratik hareketin başını
çekmede ve elverişli uluslararası etkenlerden yaratıcı biçimde yararlan-
mada göstereceği beceriye gitgide daha fazla ölçüde bağlı bulunmak-
tadır.

HALKLARIN ORTAK DAVASI

Yığınların kendi güçlerini tanımada ileri adımlar atmaları, emperyalist
diktaya karşı direnişin artması zamanımızın dikkate değer bir özelliğini
oluşturmaktadır. Latin Amerika'da kamuoyunun geniş çevreleri şunu kav-
rıyorlar: Halkların kendi yazgıları vardır, onların emperyalizmle hiçbir
ortak çıkarı yoktur.

Gerçekleşen devrimleri, kendi yolunu kendi seçme hakkını savunmak
Latin Amerikalıların gerçekten ortak davası olmuştur. Her yerde Küba,
Nikaragua ve Grenada devrimleriyle, Şili ve Uruguay'daki yurtseverlerle,
Salvador ve Guatemala'daki savaşımıcılarla dayanışma komiteleri kurul-
makta, bu ülkeleri destekleme amacıyla yığınsal gösteriler yapılmaktadır.
Bu hareket artık bölgenin çerçevesini aşarak, aralarında ABD de bulun-
mak üzere, başka devletlere sıçramıştır.

(12) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 71.

Uluslararası dayanışma kampanyalarında komünistlerle sosyalistlerin, sosyal-demokratlarla liberallerin, dinsel akımların temsilcilerinin, gençlik, kadın örgütlerinin, sendikal örgütlerin sesi hep birlikte yükselmektedir. İş sadece ideolojik ve dünya görüşü bakımından tanık olunan genişlikte değildir. Birbirinden farklı politik güçlerin eylembirliği için reel bir zemin oluşmaktadır. Deneyimler, birliğin dayanak noktalarının, olası işbirliğinin daha kolay algılanabildiği somut ortak davalar çerçevesi içinde biçimlendiğini ortaya koymaktadır. Dayanışma kampanyaları bunlara katılanlar üzerinde büyük olumlu etki yapmaktadır. Bu gibi kimseler politik bir oküdan geçmekte, peşin yargılardan kurtulmakta, politik esnekliği öğrenmektedirler. Komünistler, ilerici toplumsal katmanlarla ortak eylemler örgütlemek ve çeşitli çevrelerle çalışmak sayesinde daha önce kayıtsızlıkla, hatta düşmanca davranışlarla karşı karşıya kaldıkları yerlerde de bağlaşıklar bulmaktadırlar. Böylelikle geleceğin solcu ve demokratik koalisyonu için dayanaklar ortaya çıkmakta, toplumsal değişimler adına birleşme yolları belirlenmektedir.

Latin Amerika halklarının yürüttükleri savaşımın büyümesi, kıta çapındaki dayanışma eylemlerinin pekişmesine, bölgedeki devletlerin uluslararası alandaki rolünün yükselmesine, iç ve dış gericiğin çabalarıyla yalıtıldıkları bölgelerle bağ ve ilişkilerinin genişletilmesine yardım etmektedir.

Bu nesnel bir tarihsel süreçtir. Latin Amerika'da üretici güçler önemli ölçüde artmıştır. Aralarından en büyükleri ekonomik potansiyelin mutlak büyüklüğü açısından Batı Avrupa'daki bazı ülkeleri geride bırakmışlardır. Ve bu kendilerine dış politika alanında daha büyük manevra olanakları sağlamaktadır. Batı yarımküresinde sömürgeciliğin son ocakları da sönmektedir. Kıtadaki egemen cumhuriyetler ailesine 31. ve 32. üyeler de katılmış oldu (Eylül 1981'de Beliz, Kasım'da ise Antigua-Baruda). Birçok ülkeler bağlantısızlar hareketine aktif olarak katılmaktadır. Sosyalist Küba'nın yöneticisi Fidel Castro, bu örgütün başkanı olarak büyük saygınlık görmektedir.

Bu süreçte dış etkenler büyük bir rol oynamaktadır. Örneğin emperyalizmin eylemlerinin, sosyalizmin etki ve desteğinin artırılması yoluyla nötralize edilmesi, dünya demokratik kamuoyunun dayanışmasının desteğini sağlamak olanakları meydana çıkmıştır. Latin Amerika halklarının Reagan'ın saldırgan eylemlerine karşı savaşımı, örneğin uluslararası sosyal-demokrasi tarafından anlayışla karşılanmaktadır. Nitekim Sosyalist Enternasyonal'in bürosunun 1981 Eylülünde yapılan toplantısında, ABD yönetimi, Salvador'daki cuntayı geniş ölçüde askersel yardımla desteklediğinden dolayı kınanmıştır. Sosyalist Enternasyonal, Meksika ile Fransa'nın Salvador'daki devrimci demokratik örgütleri «temsili politik güç» olarak kabul eden bildirisıyla dayanışmasını belirtmiştir.

Latin Amerika'da yakın geçmişte birçok kişinin kendilerini olası bir nükleer çatışmanın dışında saymalarından ve ortak güvenlik davasına bağlı olmadıklarını sanmalarından kalma uyusukluk halâ etkisini göstermektedir. Böyle olsa da yığınlarda psikolojik ve politik bakımlardan büyük değişiklikler olduğu dikkate çarpmaktadır. Bunu barışçı güçlerin örgütler kurmaları, Latin Amerika halklarının uluslararası savaş aleyhtarı kampanyalara, Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerin en önemli barış önerilerinin desteklenmesine aktif olarak katılmaları kanıtlamaktadır. Gerçekçi düşünen burjuva katmanları dahil, hiç kimse «soğuk savaş» döneminin geri dönmesinden yana değildir, çünkü o dönem emperyalizme tam bağlılığı, bağımsız gelişme perspektiflerinin yokluğunu anımsatmaktadır.

Latin Amerika ile Karayipler bölgesinin özelliği şudur: Burada kurtuluş hareketi ile emperyalist yayılma gibi iki politik etken arasındaki sıkı bağlar reel olarak görülmektedir. Latin Amerika halkları için barış uğrunda savaşım, açlığın, yoksulluğun, alfabetizliğin ortadan kaldırılması, yığınlara politik alanda ve yurttaş olarak eşit haklar tanınması savaşımına, dolayısıyla emperyalizme karşı savaşımına, onun en saldırgan çevrelerinin gemlenmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Bölgemizdeki ilerici demokratik güçler 80'li yıllardaki temel ödevin bu olduğu kanısındadırlar.

Brezilya emekçilerinin dilek ve emellerini dile getiriyor

25 Martta Brezilya komünistlerinin partisi 60 yaşını dolduruyor. Partinin bu kuruluş yıldönümünü, bizimle birlikte, ülkemizin bütün demokratik ve yurtsever güçleri de kutluyorlar.

Partimiz, Lenin'in yurdunda utkuya ulaşan Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin etkisi altında doğdu ve kuruldu. O zamanlar Brezilya kapitalizmi henüz düşük bir gelişme düzeyindeydi. İşçi sınıfı görece büyük değildi; 1920 yılı sayımına göre, sanayi kuruluşlarında çalışan işçilerin sayısı 300 binin altındaydı. Ama ülkede artık sendikalar ve sendikal hareket vardı. Brezilya Komünist Partisi de bu temel üzerinde ortaya çıktı. Parti o zamandan beri sendikaların çalışmalarına sürekli ve büyük bir ilgi gösteriyor, işçi hareketinde birliği ardıcıl biçimde savunuyor ve bu birlikte proletaryanın başarılı savaşımının ana koşulunu görüyor. Bu ilkesel tutum, BKP'nin yığınlar üzerindeki etkisinin omurgasını oluşturuyor.

Brezilya Komünist Partisi'nin yaşamında savaşın önceki dönem, gerek ulusal, gerekse uluslararası plânda aktif çalışmalar dönemidir. Parti, o dönemde, ülkenin sanayileşmesi ve özellikle ulusal demir-çelik sanayiinin kurulması konusunda ısrar ediyor, petrol ve diğer değerli madenler üzerinde devlet tekeli kurulmasını enerjik biçimde savunuyordu. Yurtsever harekette başı çeken parti, Nazi'lerin İkinci Dünya Savaşı hazırlıklarını içyüzüyle açığa vuruyor ve ülkenin faşist «mihver» devletleriyle hertürlü ilişkisi kesmesini istiyordu. İkinci Dünya Savaşı sırasında, komünistler, Avrupa'ya, anti-faşist koalisyon güçlerine yardımcı olmak üzere bir Brezilya seferi tugayı gönderilmesini desteklediler ve bunun sağlanmasına hizmette bulundular. Demokratik güçlerin üstelemesi üzerine oluşturulan tugay, İtalya'ya gönderildi ve orada faşistlerle çarpışmalara katıldı. Daha sonraları, parti, Kore Savaşına Brezilya silâhlı birliklerinin katılmasına karşı, nükleer silâhın yaygınlaştırılmasına ve silâhlanma yarışına karşı büyük toplumsal aksiyonlar örgütledi.

Komünistlerin açık çalışma koşullarında eylem gösterdikleri 1945-1947 yıllarında, BKP artık üye sayısı 200 bini bulan bir yığınsal parti haline geldi. Ülkenin hemen hemen bütün eyaletlerinde parti gazeteleri çıkıyordu. O dönemde, parti, kendi milletvekilleriyle Ulusal Kongre'ye ve eyaletler yasama kurullarına da girebildi, Rio de Janeiro ve Resife gibi büyük kentlerin belediye kurullarında birçok üyelik yeri de kazanabildi. Aynı dönemde işçi sınıfının ve Brezilya halkının birçok başarısına komünistlerin katalımıyla ulaşıldı. Ve bu sayede BKP toplum içindeki durumunu güçlendirdi.

Parti, daha ilk adımlarından itibaren, devrimci süreci darbecilik, devrimcilik açısından anlama yanlışlığına karşı savaşım yürüttü ve yürütmeye devam ediyor. Bu gibi anlayışların temelinde, nice parti örgütlerimiz içinde varlığı hâlâ hissedilen küçük-burjuva ideolojisinin etkisi yatıyor. Bu da, kendi yönünden, politik sabırsızlık ve katlanmasızlık, devrimci harekette işçi sınıfının ve partinin rolünü değerlendirmede isabetsizlik belirtilerine yol açıyor.

BKP, 1958 Martında, devrim konusundaki yanlış anlayışı eleştiren bir bildiri kabul etti ve açıkladı. Bu belgede, yığınların bilinçli ve örgütlü savaşımını, partinin, bütün belirtileriyle Brezilya devriminin itici gücü saydığına işaret ediliyor, komünistlerin izledikleri politikanın ana eylem konusu olarak demokrasinin büyük önemi belirtiliyor, partinin ülke ulusal koşullarına uygun doğrultudaki siyaset hattı formüle ediliyordu. Darbeci ve sekter görüşlerden kesinlikle ayrılma ve bunlara karşıkoyma, dogmatizmle savaşımına güçlü bir atılım kazandırdı ve Brezilya toplumunun politik yaşamına partinin daha etkin ve doğru biçimde katılmasına yardım etti. (1)

1960 yılında Partinin V. Kongresi yapıldı. Kongrenin saptadığı politik hareket hattı, partinin bütün çalışma alanlarında komünistlerin önemli bir ilerleme kaydetmelerine olanak verdi. Nitekim, komünistler, emekçilerin yığın örgütleri içinde sağlam konumlar elde ettiler, ulusal cephenin demokratik ve ilerici kazanımlarına önemli bir katkıda bulundular.

1960'ların başında gerçekleştirilmekte olan demokratik reformlar süreci 1964 Nisanında yapılan askersel hükümet darbesiyle kesildi. Ülkede bir diktatörlük rejimi kuruldu. BKP'nin nitelik ve içerik bakımından devrimci politik hattı yönetici sınıfların gözüne batıyordu. Bu nedenle, darbeciler, olanca askersel-faşist baskılarıyla kıyasıya komünistlere çullandılar. Parti ağır kayıplara uğradı. Aralarında Merkez Komitesinden 26 üyenin de bulunduğu (ki bunların 10'u kurban gitti) binlerce komünist tutuklandı ve zindanlara atıldı. Uzaayıp giden ve özellikle 1974-1976 yıllarında daha da şiddetlenen baskılar, BKP Merkez Komitesi'ni ülke sınırları dışında eylemine devam etmek zorunda bıraktı.

Komünistler, faşist dikta rejiminin gerici ve halk düşmanı karakterini iyüzyütle açığa vurdular. BKP yeni koşullarda yürütülecek savaşımın politik taktiğini, diktatörlük rejiminin devrilmesi ve demokratik özgürlüklerin elde edilmesi için, işçi sınıfının, tüm demokratik ve yurtsever güçlerin seferber edilmesi, örgütlenmesi ve birliğinin sağlanması olarak belirledi. 1967 yılında yapılan Parti VI. Kongresinin onayladığı bu taktiğin doğruluğunu yaşam da gerçekledi.

Brezilya'da oluşan demokratik güçler geniş cephesi içinde, diktatörlüğe

(1) Bak: Suplemento Especial de «Voz da Unidade», 8 Mayıs 1981.

karşı, demokrasi için, sosyal ve ekonomik ilerleme için savaşımında, işçi sınıfı en kesin ve ardıcıl konumlarda yer alıyor. Yığınların gitgide kapsamlaşan hareketi, sözümona Brezilya ekonomik mucizesinin suya düşmesi karşısında, diktatörlüğün özellikle 1974 ve 1978 seçimleri sırasında demokratik muhalefetten aldığı bir dizi yenilgi karşısında, erki ellerinde tutanlar, gerilemek ve gerek iç, gerekse dış politikalarında bazı reel değişiklikler yapmak zorunda kaldılar. Bu cümleden olarak, «5 numaralı kurumsal belge» (faşist yasa yapıcılarının başlıca dayanak belgesi) yürürlükten çıkarıldı, basına konulan sansür kaldırıldı ve politik tutuklular için kısmi bir af ilân edildi.

İşçi sınıfı, emekçi yığınları ve ilerici çevreler, ulusal yaşamın çeşitli alanlarında kayda değer politik köprübaşları sağlamayı başardılar. Bu kazanım, onlara, daha elverişli koşulların varlığı halinde demokratik bir rejim kurulması için savaşıma devam etme olanağı veriyor. Halk, hükümetin keyfi hareketleri karşısında duyduğu hoşnutsuzluğu açıktan açığa dile getiriyor, Emekçiler yüzlerce grev yaptılar. San-Paolo'da, bütün mesleki kategorilerden 26 milyon kadar ücretli işçinin en önemli çıkarlarının dile getirildiği birinci ulusal konferans yapıldı. Ne var ki, elde edilen kazanımların yeterince sağlam ve yerleşik olduğu söylenemez. Rejimin gitgide sertleşmesine önayak olduğu sosyal-ekonomik ve politik bunalım, hükümetçe, halkın ulaştığı bu özgürlükleri bile geri alma bahanesi olarak kullanılabilir.

Brezilya komünistleri, şimdi, konularını halk arasında kimseden gizlenmeden açıklamaya çalışıyor, ülke içinde serbestçe hareket ediyor, çıkarılan kısmi aftan büyük bir yarar sağlamış bulunuyorlar. Ama BKP, bir politik örgüt olarak, resmen eylem gösterme hakkından, eskisi gibi, yoksun bırakılıyor. Bu nedenle, şimdi, tanınma hakkını elde etmek, parti yayınlarının gizlilikten çıkmasını ve parti merkezlerinin serbestçe eylem göstermesini sağlamak, tek sözle diğer politik partilerin yararlandıkları statü kapsamına alınmak için savaşım yürütüyor. Bu amaca ulaşma yolunda, BKP'nin yasa-dışı sayılmasına son verilmesi, ülkede politik ve sosyal-ekonomik dönüşümler yapılması ve demokratik rejim kurulması sorunları üzerinde bir ulusal tartışma açılması, bir düşünce alışverişi forumu yaratılması kararlaştırılmış bulunuyor.

Brezilya Komünist Partisi, 1981 Mayısında, bu ulusal tartışmaya ilişkin tezlerini açıkladı. Bu tezler, ulusal yaşamın birçok yanı ve sorunları üzerinde BKP'nin görüşlerini içeriyor. Ve «Voz da Unidade» parti gazetesinde, kuruluşlarda, dairelerde, yüksek okullarda, kentlerin semt ve mahallelerinde, komünistlerin eylem gösterdikleri her yerde sözkonusu tezler görüşülüyor. Partinin açık-legal çalışma koşullarına geçirilmesi konulu ulusal tartışma hazırlıkları büyük bir heyecan ve istekle yürütülüyor, olumlu sonuçlar şimdiden kendini gösteriyor.

Parti, kent ve köy emekçileri yığınlarıyla ilişkilerini pekiştiriyor, sıralarına yeni üyeler çekiyor. Kuruluşlarda partinin konumları sağlamlaşıyor, sosyal bileşimi iyileştiriliyor. Komünistlerin ideolojik düzeyini yükseltme yolunda büyük çalışmalar yapılıyor, bu arada işçi ortamından yönetim kadroları yetiştirilmesine özel bir önem veriliyor.

Böylelikle, legal-açık çalışmaya, geçilmesi halinde, kendi kendini yenilemiş, etkin eylemli bir partinin ortaya çıkması düşünülüyor. Bu parti, politik bakımdan herkesçe saygılanmalı, emekçilerle sınıksız bağlı olmalı, Leninci kolektif yönetim ve demokratik santralizm ilkelerini kılavuz edinecek çalışmalıdır.

Brezilya Komünist Partisi, toplumun önemli bir bölümünün ve öncelikle işçi sınıfının düşünce ve emellerini dile getiriyor. Partinin son amacı ülkemizde sosyalist toplumun kurulmasıdır. BKP, işçi sınıfının politik öncüsü olarak, devrim sürecin şimdiki evresinde, Brezilya'da ulusal demokratik devrimi gerçekleştirmek ve sosyalizme yol açacak ilerici bir rejim yaratmak üzere demokratik ve anti-emperyalist güçlerin tek bayrak altında birleşmelerinden yanadır ve bu görüşü savunmaktadır. Bu savaşta, Brezilya komünistleri, Marksizm-Leninizm fikirlerini ve proleterya enternasyonalizmini kılavuz ediniyorlar.

Ari dos Santos

Brezilya Komünist Partisi'nin «BSS» dergisindeki temsilcisi

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin çalışmalarını inceleme toplantısının sonuçları

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» («Yeni Çağ») dergisinin 1982 yılı birinci sayısında bildirildiği üzere, 1981 yılı Kasımında, Prag'da, komünist ve işçi partileri temsilcilerinin katılımıyla «BSS» dergisinin çalışmalarını inceleme toplantısı yapıldı. Bu toplantıda, komünist ve işçi partileri temsilcileri, uluslararası kolektif komünist yayınının eylemini değerlendirdiler, belirlediği ödevleri görüştüler ve derginin daha öte çalışmalarının iyileştirilmesi için eleştirel düşünceler, dilekler ve öneriler getirdiler.

Yazı Kurulu, partiler temsilcilerinin getirilen önerilerin dikkate alınması konusunda Yazı Konseyi'ne ve komisyona yaptıkları tavsiyeyi gözönünde bulundurarak, bunlar üzerinde sıralama, sisteme koyma çalışmaları yaptı. Derginin sorunlara, konulara ve bölgelere göre oluşturulmuş bütün komisyonları – genel teorik sorunlar komisyonu, parti çalışmalarında deney değişimi komisyonu, sosyalizm kuruluşu sorunları, endüstrileşmiş ülkelerde sınıf savaşımı sorunları komisyonu, Asya ve Afrika ülkelerinde ulusal kurtuluş hareketi sorunları komisyonu, Lâtin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkeleri sorunları komisyonu, barış hareketi ve demokratik hareketler sorunları komisyonu, bilim ve kültür sorunları komisyonu, komünist basın, eleştiri ve bibliyografi sorunları komisyonu, bilimsel haber alma ve belgeleme sorunları komisyonu – toplantının sonuçları üzerinde görüşmelere hasrettikleri özel oturumlar yaptılar ve bu temel üzerinde çalışma plânları hazırladılar.

Komisyonların bu plânları, derginin, toplantıya katılanlarca onaylanarak kurulmuş yeni kolektif organı olan Uluslararası Sekreteryâ tarafından gözden geçirildi, sonra Yazı Kurulu 1982 yılı genel plânı olarak birleştirildi ve Yazı Konseyi tarafından onaylandı. Plân şu temel konusal doğrultuları öngörüyor:

- Genel teorik sorunlar. Bilimsel komünizm sorunlarının partilerce işlenmesi. Çağdaş koşullarda ideolojik savaşım sorunları;
- Barış savaşımının güncel sorunları. Kardeş partilerin eylemi ve anti-savaş yığın hareketinin gelişmesine ilişkin sorunlar;
- Kardeş partilerin politikası. Komünistlerin savaşım deneyimi;
- Sosyalizm kuruluşu. Reel sosyalizmin yasallıkları, ulaşımları ve sorunları;
- Endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerde sınıf savaşımının sorunları. Bu ülkeler komünist partilerinin demokrasi ve sosyal ilerleme savaşımındaki eylemi;

– Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinde anti-emperyalist ve ulusal kurtuluş hareketleri.

Bu genel plânın yanısıra, kolektif etkinlikler – teorik konferanslar, bilimsel sempozyumlar, «yuvarlak masa» toplantıları, araştırma grupları çalışmaları – plânı da onaylandı.

Yazı Konseyi, kardeş partilerin kendi kolektif yayını olan dergimize gösterecekleri sürekli destek ve özenin, başlıca yayımların hazırlanmasına katılımlarının, okurların esirgemiyecekleri yardımın, eskiden olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de, saptanan plânları gerçekleştirmenin sağlam güvencesi olacağını, barış ve sosyalizm dâvası yararına dergimizin saygınlık ve etkisinin daha öte pekiştirilmesine hizmet edeceğini ümit ediyor.

TÜSTAV

Devlet ve gelişmekte olan ÷lkelerin gelişme yolunu seçme sorunu

Sarada Mitra

*Hindistan Komünist Partisi
Ulusal Konseyi Üyesi*

Georgi Mirski

*SSCB Bilimler Akademisine bağlı
Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün
Gelişmekte Olan ÷lkeler Ekonomi ve Politikası
Şubesi Yönetmeni, Tarih Bilimleri doktoru, profesör*

Eso Pahad

*(Güney Afrika Cumhuriyeti'nden, Sussex Üniversitesi
felsefe doktoru)*

Emperyalizmin sömürge sisteminin çökmesi ve onlarca bağımsız devletin meydana gelmesi, çağdaş dünyanın görüşünü kökünden değiştirdi. Yeryüzünde kapitalist ve sosyalist ÷lkelerle birlikte bazı devletler ortaya çıktı ki, bunlar hakkında başlangıçta hangi türden toplumsal-ekonomik ilişkiler yolunu seçeceklerini kesinlikle söylemek kolay değildi. Araştırmacılar tarihsel dönüm noktası ve yol seçme ödevinin çözüme bağlanamaması konusunda çok şeyler yazmışlardır. Günümüzde, aradan 20–30 yıl geçtikten sonra konu birçok bakımlardan aydınlandı ve artık genel olarak bir yandan sosyalist doğrultudan, sosyalist gelişmeden, öte yandan da kapitalist örnekten söz etmek olanağı elde edilmiş oldu.

Fakat kapitalist gelişme yoluna girmiş ÷lkelerin de sosyal seçeneği henüz gündemden inmiş değildir. Örneğin, yönetici çevrelerin burjuva ilişkilerini aşıladıkları ÷lkelerde kapitalizm yoluna kesinlikle ayak basıldığı ileri sürülebilir mi? Sosyal seçeneği hangi etkenler saptar, daha doğrusu araştırmacıların artık büyük önemini oybirliğiyle kabul ettikleri güç, yani devlet, burada nasıl bir rol oynamaktadır?

Bu yazıda her şeyden önce başta Tropik Afrika olmak üzere, Asya'da ve özellikle Hindistan gibi kapitalist yolda yürüyen ÷lkelerde öncelikle devletin rolü sözkonusu olacaktır. Eski sömürgeler dünyasında, kapitalist gelişmenin alt ve üst düzeyde olması, adeta birbirine karşı iki kutup meydana getirmektedir. Bu yaklaşım, öyle gör÷lüyor ki, bu gibi gruplarda yer alan ÷lkelerde devletin gelişme eğilimleriyle ilgili bazı genel öğeleri

ortaya koyacaktır. Sosyalist doğrultulu ülkelerde ise, devlet sorunu, burada değinmeye gerek duyulmayan başlı başına bir konudur.

Önce «yol seçme» kavramı üzerinde birkaç söz söylemek gerekir. Bu terim son derece esnekler. Aslına bakılırsa devlet erki tarafından üstyapı kurumlarınca saptanan sosyal hareketin yönünü gösterse de, bu kavramda sosyal-ekonomik ilişkilerin kendiliğindengelleme gelişmesinin yarattığı başka bir eğilim daha vardır ki, eninde sonunda kapitalizme doğru yönelmekte, kapitalist biçimler doğurmaktadır.

Bilindiği gibi, sömürgecilik sistemi sömürdüğü ülkelerin halklarına sormadan uyguladığı sosyal-ekonomik yolu kendisi «seçmişti». Bu, her ne kadar periferik bir nitelik taşısa, bağımlılık ögesini kapsamına alsın ve üçüncü sınıftan olsa bile yine de kapitalizmdir. Böylesi sömürgeler döneminde ortaya çıkmış ve ulusal kurtuluşuna kavuşan ülkelere adeta miras kalmıştır. Kendiliğindengelleme gelişme kapitalist gelişmenin ta kendisidir ve belirli ölçülerde ve belirli ilişkiler içinde, yeni-sömürgeciliğin, başta bürokratik burjuva çevreleri olmak üzere, birçok ülkelerde sömürgeciler tarafından eğitilen yerli ayrıcalık sahiplerinin çıkarlarına uygun düşmektedir. İlkel olarak, daha sömürgecilik döneminden önce başlayan bir sürecin devamı sözkonusu olduğu için, burada herhangi bir «seçmeden» söz edilemez. Kendiliğindengelleme gelişme karşısında biricik seçenek ancak sosyalizm olabilir. Ve bilinçli olarak kapitalist gelişme yolunu bırakma çabasını bilinçle gösteren ve kelimenin tam anlamıyla seçimini yapanlar kapitalizme meydan okumuş ve akıntıya karşı harete geçmiş sayılırlar.

Kapitalizmden bilinçli olarak ayrılarak, kendiliğindengelleme süreçlerden kopma akımı sömürgeci toplumun bağrında doğmuştur. Eskiyle bağları koparıp devrimci bir yola girme kararını alabilenler, ancak sömürgeci burjuva elitin çıkarlarına bağlı olmayan kimseler arasından çıkmaktadır. İşte sosyalist toplum kurma yolunu ancak bu gibi ilerici politik liderler tutabilmiştir ki, onların bu seçimi devrimden ayrı düşünülemez.

Başlangıçta bu liderlerden çoğu Marksist değildi, sadece sol görüşlü kimselerdi, devrimci milliyetçilerdi (Mısır, Gana, Gine, Birmanya, Tanzanya'da vb. olduğu gibi). Fakat sonraları, ve gitgide daha geniş ölçüde, devlet ve sosyal-ekonomik gelişmelerde dönemeçleri aşanlar, artık bilimsel sosyalizm ideolojisini benimsemiş olan politik güçler arasından çıktı (Güney Yemen, Etyopya, Angola, Mozambik'te vb. olduğu gibi). Bu durumda gerçek anlamda yol seçme sorunu ancak devrimci güçler üzerinde konuşulurken sözkonusu edilebilir.

Oysa kurtulmuş devletlerdeki ayrıcalıklı katmanlar ülkelerinin sadece dünya kapitalist sistemi içinde şu veya bu ölçüde bağımsızlıklarını sağlama ödeviyle karşı karşıya bulunuyorlardı. Sınıfsal konumları nedeniyle

sınıflarının dar çerçevesi dışına çıkmak istemeyenler ise, nesnel olarak kapitalizmin gelişmesine yardımcı bulundular; bunu hatta birçok nedenlerden dolayı, kurtulmuş ülkelerde pek polüler olmayan bu deyimleri kullanmaktan kaçınarak yaptılar. Şunu da ekleyelim ki bu gibileri bunu, yığınları aldatmak ve aslında kapitalist gelişmenin bir biçimi olan sosyal reformist konumlar ardına gizlenmek için, sosyalizm yanlısı görünerek gerçekleştirdiler.

Kapitalist yoldan vazgeçerek devrimci çözüm yolunu tutma olanaklarına neler yardım eder? Bunun gerçekleştirilmesi için sadece kapitalizmin kursurlarını anlamak, çıkmaz bir yol olduğu kanısına varmak yeterli değildir. Burada dönemecin dönülmesine olanak sağlayan nesnel etkenlerin varlığı zorunludur. İşte burada devlet erkinin olağanüstü önemli rolü sorunu ile karşı karşıya kalmaktayız.

Ulusal kurtuluş devriminin başarıya ulaşması ve ulusal egemenliğin kurulması, belirli bir geçiş döneminin başlangıcı demektir. Yani bu, sömürge egemenliğinden yeni bir biçime, bağımsız varlık sürdürme aşamasına geçiş dönemidir. Fakat bu var olmanın biçimi ne olmalıdır? Bu gibi durumlarda şu veya bu ölçüde açık olarak sadece şu görülüyordu: «Westminster türü» demokratik parlamentarizm başta olmak üzere burjuvazinin Batıdaki geleneksel politik kurumları Asya ve Afrika'nın birçok ülkesi için geçerli değildi. Bu nedenle de gelişmekte olan ülkelerin çoğunda burjuva-liberal parlamenter sistem kök salamadı.

Aradan bir süre geçtikten sonra, sömürgecilik sonrası dönemde sosyal-politik güçlerde aslında «ikinci geçiş dönemi» anlamına gelen bir yer değiştirme sürecine tanık olduk. Bazı ülkelerde bu durum, örneğin otoriter türden «güdümlü demokrasi» sisteminin kurulmasına, bazılarında da askersel rejimlerin erke gelmesine yol açtı. Fakat zamanla güdümlü demokrasinin yerini de askersel diktatörlük aldı. Bu sürecin en karakteristik yanını, otoriter ve hatta totaliter yönetim biçimlerine geçişte devletin rolünün kesinlikle artması belirledi. Ne var ki, bu ülkeler kendiliğinden-gelme kapitalist gelişme ile ilgilerini kesmediler. Bu gibi ülkelerde Avrupa biçimi parlamentarizmi aşılama çabaları harcayan zayıf ve eylem yeteneği olmayan «ulusal» burjuvazinin yerini, çıkarları gereğince otoriter, askersel ve hatta despotik rejimler kuran bürokratik burjuvazi aldı. Sadece devrimci güçlerin yeterli ölçüde güçlü ve saygın oldukları ülkelerde (bunların adı yukarıda belirtildi) «ikinci geçiş dönemi» kapitalizme özgü kendiliğindengelleme ile bağların ilkesel bakımdan koparılması niteliğini aldı. Bu gibi devletlerde demokratik partiler veya gruplar, ulusal kurtuluş devrimlerinin kazanımlarından, bu devrimlerin tükenmemiş gücünden ve yığınların kapitalist olmayan yolu seçme emellerinden yararlandılar. Kendilerine bu yolda devlet egemenliğinin henüz açıklığa kavuşmaması, «geçici» olması niteliği yarar sağladı.

Bu durumda, ülkenin birçok onyıllar için geleceğini saptayacak olan en önemli sorunun çözüme bağlanmasında, birinci olarak devletin ve genellikle üstyapı kurumlarının kurtuluşa kavuşan ülkelerde oynadığı büyük rol, ve ikinci olarak da işlevleri arasındaki çelişkiler ve farklar açıkça ortaya çıktı.

Bu gibi ülkelerde devletin belirli özellikleri vardır. Bunlar nelerdir?

K. Marks, zamanında, Doğu toplumlarının gelişmesindeki tarihsel özellikleri çözümlerken şu sonuca vardı: Toprak üzerindeki topluluk iyeliğinin kapalı, kendi kendine yeterli doğal ekonomi koşullarında merkezi erk «en büyük iyelik sahibi, ya da tek iyelik sahibi olarak» ortaya çıkmakta ve devlet «doğrudan doğruya üreticilere» karşı çıkmaktadır. (1) Genellikle tarımla uğraşan ülkelerde özel toprak iyeliği temsilcilerinin sınıfsal bakımdan zayıf olmaları, hatta sınıfları bile bulunmaması devletin sivilmesine neden olmaktadır. Marksizmin kurucuları böyle bir devletin sömürücü özünü ortaya koyarken şu nokta üzerine dikkati çekmektedirler: Özellikle toplumun gelişmesindeki geçiş dönemlerinde, temel sınıflar arasında görece güç eşitliği veya zayıflık koşullarında, ekonomik bakımdan güçlü bir sınıfa bile karşı koyabilecek devlet erkinin, özellikle bürokrasi ve ordunun kendine özgü bazı çıkarları ön plana çıkmaktadır. İşte bugün kurtulmuş ülkelerden çoğu, böyle bir dönemde bulunmaktadır: Sömürgeciliğin ve feodalizmin temelleri yıkılmışsa da, bu gibi ülkelerdeki sınıflardan herhangi biri henüz egemenlik sağlayacak ölçüde toparlanmış değildir. Burada sözkonusu edilen her şeyden önce burjuvazidir. Avrupa'da yükseliş halindeki burjuvazi, üretim araçlarını eline geçirdikten sonra devlete egemen olmuştur. Yeni kurtulmuş ülkelerde ise böyle bir şey gerçekleşmemiştir. Sınıfsal ayrılaşmanın tamamlanmadığı, kesinlikle belirmiş, ekonomik ve politik bakımdan egemen bir sınıfın bulunmadığı kapitalist üretim sisteminin şu veya bu ölçüde bağlı olmayan küçük üretim biçimlerinin sürüp gittiği toplumlar, günümüzde de devlet egemenliğinin göreceli özerkliğinin korunmasına elverişli bir çevre oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi altyapı üstyapıya kıyasla genellikle daha ağır değişir. Kurtulmuş ülkelerde yeni-sömürgecilik damgası değil de ulusal damga taşıyan üsyapı, adeta altyapıyı kendine «uydurmakta», kendi gereksinimlerinin hizmetine koşmakta ve sınıfların oluşması sürecini dolaysız olarak etkilemektedir. Geri kalmış bir ülkede özel sermaye bilimsel-teknik devrim döneminin kuralları gereğince ekonomik büyümenin motörü olmaz, sömürgeciliğe özgü ekonomik yapının çökmesini örgütleyemez ve özellikle emperyalizmin karşı koyması koşulları içinde ülkeyi endüstri-

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 46, s. 463, c. 25, s. 351.

leştiremez. (2) Oysa bütün bunları devlet gerçekleştirebilir. Ekonomide devlet sektörünün her yerde büyümesi de bundan ileri gelmektedir. Devlet, ekonomik gelişmenin motörü haline gelmekte ve bu temele dayanarak sosyal-politik ve ideolojik gelişme sürecine etkin olarak karışmaktadır.

Elbette ki devlet, hiç bir yerde sınıflardışı veya sınıflarüstü değildir ve olamaz. Devletin politikasında en etkili toplumsal güçlerin çıkarları yansımaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sosyal-ekonomik süreçlerde varsayılan çelişkilerin nedeni budur; devletin ekonomik alandaki konumlarının güçlenmesi kapitalist kendiliğindengelmeliğin kısıtlanmasına veya sınırlandırılmasına yol açmaz. Bu gibi ülkelerdeki burjuva ve bürokrat-burjuva çevreleri özel işletmeciliğin egelsiz büyümesi ve pazar oyunlarının serbestçe sürüp gitmesi temelinde kendi başlarına kapitalizmi kuracak durumda değildirler. Buralarda özel sektörün koruyucusu olarak ortaya devlet çıkmakta ve devletin enerjik desteği olmaksızın çökebilecek olan özel işletmeciliğe elverişli ve hatta bazen yapay «ser» koşulları yaratmaktadır. Öte yandan burjuvazi ile burjuvalaşmaya eğilimli katmanlara, demokratik eğilimleri ezme ve olayların mantığı gereğince sosyalist seçeneği öneren devrimci halk hareketine karşı savaşım yürütmek için politik alanda otoriter erk gereklidir.

Başka bir deyişle yaşam, devletin sosyal ve ekonomik gelişmelerin tüm süreçlerine etkin olarak müdahalesinin sosyalizm anlamına geldiği savaşın temelsizliğini ortaya koymuştur. Tam tersine yeni kurtulmuş ülkelerde bu gibi müdahaleler çoğu kez kapitalizm yolunda ilerlemeye yardım etmekte ve bunu devletin sınıfsal özü saptamaktadır. Böyle bir devletin çift nitelikli işlevde bulunduğu söylenebilir: Yani bir yandan genel örgütsel ilkeleri dile getirmekte, genel ulusal çıkarları temsil etmekte; (3) öte yandan ise, en etkili ayrıcalıklı ve çoğu kez ekonomik bakımdan egemen olan çevrelerin egemenliğine araç olmaktadır.

İlk işlevinde devlet, burjuvaziden yana olmasına karşın, ardıcıl da olmasa, yarı yarıya bile olsa gelişmekte olan ülkelerin ekonomik bağımsızlık veya uluslararası ilişkilerde eşitlik elde etme uğrunda ortak tutumuna uygun bir politika gütmekten kendini alakoyamaz. Bu gibi ülke-

(2) Afrika ülkeleri komünist ve işçi partilerinin bir belgesinde belirtildiğine göre, «yabancı sermayenin egemen durumda olması yerli burjuvazinin finans alanında ve diğer alanlarda sınırlı durumda bulunması, bu sınıfların etkinliklerini hizmetler alanında sınırlamaya ve taşınmaz mallar üzerinde spekülasyona itmektir».

(Communist Call to Africa, s. 10)

(3) Burada aşiretler arası, dinsel, kast ve soy-sop çelişkilerinin sürüp gitdiği etnik bakımdan çeşitlilik gösteren ülkelerle, çokuluslu ülkeler söz konusudur. Bu gibi durumlarda devlet, halkların ve aşiretlerin bir ulus olarak birleşmesini, hatta kaynaşmamasını ve merkezkaç eğilimlerin önlenmesini sağlayacak güç olarak ortaya çıkmaktadır.

lerde devletin etkinliği ulusal kurtuluş devriminin mirasını nesnel olarak koruduğu için, gelişmekte olan toplum ile emperyalizm arasında uzlaşmaz çelişkiler olduğunu, onunla karşı karşıya bulunduğunu ortaya koyar. Nitekim gerici rejimlerin bile bağlantısızlar hareketine katıldıklarına ve yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulmasından yana olduklarına tanık oluyoruz.

Yeni kurtulmuş ülkelerde devletin bir özelliği de bu gibi ülkelerde bir «gelişme devleti» olarak ortaya çıkması, yani ekonomik değişme ve bü-yüme sürecinin girişimcisi rolünü oynamasıdır. Ve burada da emperyalizme nesnel olarak bağımlılığın ve bu bağımlılıktan kurtularak geri kalmışlığın yenilmesi ödevlerini çözüme bağlamak gereksinimini gözönünde bulundurmak zorundadır. Açıktan açığa kapitalist türden devletin zaman zaman uluslararası sorunlarda ilerici, anti-emperyalist konumlarda yer alması, ya da yabancı tekellerin çıkarlarına zarar veren bir ekonomi politikası gütmesi bu iç çelişkilerden ileri gelmektedir.

Bunu, ancak birçok etkenleri gözönünde bulundurarak anlayabiliriz. Her şeyden önce bir yandan gelişmekte olan ülkelerin uluslararası finans kapitale organik, yapısal bağımlılığı, öte yandan da bu ülkelerin başına-buyruk olarak politik ve özellikle somut ekonomik kararlar alabilme yeteneği arasındaki farkı gözönünde bulundurmamız gereklidir. (1) Bunun yanısıra yeryüzünde güçler dengesindeki değişikliği de gözönünde bulundurmalıyız. Bugün dünya ölçüsünde bir sosyalist sistem vardır ve bunun uluslararası sorunlardaki olumlu rolünün artması, çeşitli doğrultulu gelişme halindeki ülkelerin emperyalizme birçok alanlarda başarıyla karşı koymalarına yardımcı bulunmaktadır. Ensonunda devletin anti-emperyalist tutumundaki en önemli etken, yđınların yürüttüğü savaşımdır.

Devletin ikinci işlevinde sınıfsal öz açık olarak ortaya çıkmaktadır. Kapitalist yolda gelişmekte olan ülkelerde yönetici çevreler yukarıda da belirtildiği gibi, ekonomiyi burjuvalaşmış elitin çıkarlarına yönetmekte ve böylelikle bu katmanların egemenliğini sağlayan araç haline gelmektedir. Hatta henüz kelimenin tam anlamıyla burjuva sınıfının varolmadığı yerlerde bile, ayrıcalıklı gruplar, ilkesel bakımdan bir burjuva toplumunun meydana gelmesine, kendiliğindengelmane bir biçimde etkide bulunmaktadır. Böyle olsa da dünya emperyalizmi ile aralarındaki antagonizm kapitalist yolda gelişmekte olan ülkelerdeki yönetici sınıfları uluslarüstü tekellerin çıkarlarını karşılamaktan alıkoymamaktadır. Bu tutum ise, bu gibi ülkelerin değişmesine yol açmakta, ama daha önce olduğu gibi eşitliğe aykırı iş bölümü yine devam etmekte ve böylece «periferinin» emperyalist «merkeze» bağımlılığıyla ilgili yeni sistemi pekiştirmektedir. Emperyalizmle bu gibi uzlaşmalar, halkın çıkarları pahasına

(1) Örneğin, OPEC ülkelerinin güttükleri petrol fiyatları politikası çoğu kez batıdaki kapitalist devletlerin çıkarlarıyla çelişmektedir.

tezgahlanmakta ve devletin kapitalizm öncesi özünü içeriğinden boşaltmaktadır.

Bir ülke ne kadar geri kalmışsa, kesin amaç sahibi bir grubun (bazen küçük bile olsa) devlet aygıtında kilit noktalarını o derece kolay elde etmesine olanak vermekte, fakat bu grubun sosyal-ekonomik gelişmenin ödevlerini çözüme bağlaması o ölçüde güç olmaktadır. Üst yapının her bakımdan güçlülüğü yanlıcıdır, bu yalnız görünürdedir. Yolun başlangıcında her yönde ilerleme olanakları açıldığı sanılmaktadır. Ama daha sonraları erki sağlamlaştırması, ekonomik ve sosyal nitelikli ertelenmez ve son derece güç ödevlerin sınıfsal konumlardan çözüme bağlanmasını gerektiren istikrarlı bir sistem yaratılması gerekince, nesnel koşulların niyetlere yanıt vermediği, bu sistemin yönetimini eline alan liderlerin keyfi kararlarına elverişli bir durum yarattığı açıkça anlaşılmaktadır.

Buna bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra kapitalist gelişme yolunu seçen ülkelerde tanık olmaktadır. Artık şurası açıkça anlaşılmıştır ki, bu kategorideki ülkelerden çoğunda kapitalist model «işlemez durumdadır». İşlese bile, sömürgeciliğin çökmesinden sonra ortaya yerli burjuvazinin çıkmasını dünya kapitalizmini gençleştirme uğrunda bir şans sayan emperyalizm ideologlarının bel bağladığı biçimde çalışmamaktadır. Böylelerinin Asya ve Afrika'daki yandaşları (ki bunların sonuncularından biri İran Şahı idi), endüstrilemiş kapitalist dünyanın ekonomik ve teknolojik yadımıyla, onların başka tarihsel koşullarda aşttıkları yolu göreceli olarak çabucak aşacaklarını ümit etmektedirler.

Bugün, gelişmekte olan ülkelere benimsenen kapitalizmin bu ülkelere en kötü yanlarını götürdüğünü kimse yadsıyamaz. Bu sistem, insanlara iş sağlama yeteneğinden yoksundur ve zenginler ile fakirler arasındaki uçurumu durmadan derinleştirmektedir. Sömürgecilik döneminden miras kalan fakirliğe ve gerikalmışlığa ve bağımlılık dolayısıyla yapısı deforme olmuş ekonomik gelişmeye uygulanan kapitalizm eski oransızlıkları ve çelişkileri derinleştirmekte, toplumda yeni yeni çelişkiler yaratmakta, ya da eskilerini keskinleştirmektedir. Kapitalist gelişme yolunda hiç kimse, iş sağlanması sorununun çözüme bağlanması için öneride bulunamaz. Yine hiç kimse kapitalist sektörün kendisini değiştirmesine ve «eritmesine» izin vermeyen ve bu nedenle de çöken, yıpranan ve ağır bir yük olarak tüm toplumu aşağılara sürükleyen sektörün, nüfusun büyük bir çoğunluğunu bir araya getiren ekonomik sektörün ne olacağı konusuna doyurucu bir yanıt veremez.

Gelişmekte olan ülkelere kapitalizm çok çeşitlidir. Ayrışma çeşitli yönlerde çok ileri gitmiştir. Buralarda politik farkların yanısıra ekonomik gelişme sürecinde de çok büyük farklar görülmektedir.

Örneğin Hindistan'ın ekonomik başarıları tartışılmaz. Bu ülkede çağdaş endüstri için gerekli koşullar yaratılmış, tarım alanında büyük adımlar atıl-

miştir. Fakat ileri doğru yürüyüş ağır tempolarla olmakta ve çelişkilerle doludur. «Hindistan'da burjuvazinin bugün de uygulamakta olduğu kapitalist gelişme yolu, Hindistan toplumunda bunalıma yol açmıştır.»⁽⁵⁾ Kapitalist Hindistan'da olanaklarını da, bunların sınırlılığını da açık olarak ortaya koymakta, kapitalist gelişme yolunun engellenemez sınırlılıklarını da, kusurlarını da su yüzüne çıkarmaktadır. Ülkedeki ilerici güçler, erkin burjuvazinin tekelden çıkarılması sorununu ortaya atmakta, devlet yönetimindeki sınıfların değiştirilmesini istemekte, erkin işçi sınıfını, köylüleri, radikal düşünen katmanları ve ulusal burjuvazinin tekellere karşı olan çevrelerini temsil eden güçler arasında paylaşılması gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. Hiç kuşku yok ki, yeni kurtulmuş ülkelerden kapitalizmin göreceli olarak yüksek düzeyde geliştiği bir ülkede kapitalist olmayan yola «geçilmesi», kapitalist aşamanın «atlanması» sözkonusu bile edilemez. Böyle bir ülkede ancak çoktan başlamış olan kapitalist gelişme sürecinin kısaltılması, kesilmesi sözkonusu olabilir. Ama Hindistan'da da toplumun ilerici temeller üzerinden yeniden kurulması uğrunda savaşıma sadece yığınsal hareket düzeyinde kalmamakta, aynı zamanda, kaçınılmaz olarak kapitalizme yönelmiş olduğu düşünülmemesi gereken devlet üzerinde aktif etkide bulunma yönünde yürütülmektedir. Burada bürokratik kurumların ortadan kaldırılması ve yönetim ile hizmetlerin halk tarafından seçilmiş devlet organlarının emrine verilmesiyle yeniden örgütlenmesi olanağı vardır. Bu ise, sosyalist değişikliklere doğru yürümenin koşullarını yaratabilir.⁽⁶⁾

Hindistan, burjuva ilişkilerinin göreceli olarak geliştiği kurtulmuş ülkeler arasında yer aldığı için bu ülkedeki örnek genellikle kapitalizmin dayanıksızlığını ortaya koymaktadır. Burjuva ilişkilerinin daha az geliştiği toplumlarda kapitalist gelişme yolunun dayanıksızlığı daha da belirgindir ve bu gibi ülkelere devlet erkinin konularında kesin dönüşler ve değişiklikler beklenebilir. Enaz gelişmiş ülkeler grubunda nüfusun büyük çoğunluğu ilkel bir kapalı ekonomi çerçevesi içindedir. Örneğin, Tropik Afrika'nın birçok bölgelerinde ücretli işçilerin oranı çalışabilir nüfusun % 1,5-2'sini aşmamaktadır. Yukarı Volta, Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti, Moritanya vb. gibi ülkelerde kapitalizm gerçekten zayıftır ve bu nedenle zaman zaman bu ülkeleri gözönünde bulundurmamak, bunları henüz sosyal-ekonomik gelişmelerini saptamamış ülkeler saymak eğilimi görülmektedir. Ama böyle bir durum aslında sadece görünüştedir.

Enaz gelişmiş ülkelerde bile devlet yönetimi hiçte dörtiyol ağzında çaresizmiş gibi, hangi yönü tutacağını bilemez bir durumda bulunmuyor. Bu yönetim belirli derecede pragmatiktir, somut ödevlere kaygı duymakta-

(5) Bak: Jagaunatl Sarkav, «Devrimin özgül yolları üstüne» BSS, sayılı 1981.

(6) Programme of the Communist Party of India. Yeni Delhi, 1973, s. 47, 57-59.

dır. Yani, fakir ülkesinin çökmesi felaketine meydan vermemeyi, her şeyden önce çıkarlarını koruduğu ayrıcalıklı katmanların egemen durumunu elden kaçırmamayı gözönünde bulundurmaktadır. Bu katmanları henüz kapitalistlerle karıştırmamak gerekir, bunlara çoğu kez «burjuva yanlısı» denmekte, böylelikle bunların kapitalistler sınıfına dönüşmesi olasılığı gözönünde bulundurulmaktadır. Bundan dolayı burjuvaziden yana katmanların çıkarlarını temsil eden devletlerin yürüdükleri yolu kapitalist yol saymak yerinde olur.

Bu gibi ülkelerde kapitalizmin henüz gerçekten kök salamamış olması, bunların, kapitalist gelişme yolunu tutmuş az gelişmiş ülkelerden çok farklı sayılmasına yol açmaktadır. Bunlar, kendilerine özgü «yeni komprador» burjuvazilerini yaratmış, yabancı sermaye ve uluslarüstü tekellerle bağlantılı halde olan yeni tür kapitalist ekonomilerini örgütleyen «yeni endüstri devletlerinden» farklıdır. (?) Elbette ki feodalizmden türeyerek kapitalist gelişmede itici güç rolünü oynayan ve uluslararası finans kapitalin güç biriktirmeye koyulmuş yeni müfrezesini meydana getiren petrol üreticisi zengin ülkelerden de farklı durumdadırlar.

Yeni kurtulmuş ülkelerin en fakirlerinde kelimenin tam anlamıyla kapitalist ilişkilerin taşıyıcısı sağlam bir sınıf henüz oluşmamıştır. Bu ülkelerde dış temel dahil, bu gibi ilişkilerin gelişmesine elverişli, yeterli ölçüde ciddi bir temel yoktur, çünkü bunlar yabancı sermaye için çekici değildirler. Bu tür ülkelerde büyümekte olan kapitalizmin başlıca temelini küçük burjuvazi ve bürokratlar ile aydınların burjuvalaşmakta olan katmanları ve subayların, kabile şeflerinin vb. bir kısmı oluşturmaktadır. Biçimlenme sürecinde olan bu ekonomik ve politik bakımdan zayıf takatsız sosyal topluluk, ulusal kurtuluş devriminin en büyük kazanımı olan devlet egemenliğinin kapitalist düzenin temellerinin atılması için kullanılmasına izin vermektedir. Durum böyle olunca, böyle bir sürecin gelişmesi sırasında, devletin kendisi gitgide daha belirli burjuva niteliklerine bürünmektedir. Burada artık yönetimdeki çevreler kapitalizmin üretim değil, tüketim alanındaki örneklerine ilgi duymakta, yani «parlak yanının» etkisi altında kalmaktadır. Bunun sonucu olarak da iç planda olduğu kadar dış planda da güçlü maddesel teşviklerden yoksun bir gelişme yolu tutulmaktadır, böylelikle de dünya kapitalist sisteminin periferisindeki çıkmaz sokaklara ulaşılmaktadır.

Bu arada sözkonusu ülkelerde gitgide daha büyük bir önem kazanan ve herhalde gelecekte ilerici güçlerin konum ve eylemlerini etkileyecek olan bazı yeni etkenlerle karşı karşıyayız.

(?) Bu sınıf, geleneksel kompradorlardan farklı olarak, ticaret alanından fazla endüstri alanında iş görmektedir. «Yeni komprador» terimi bile bu sınıfın nesnel olarak emperyalist sermayeye hizmet ettiğini ve ülkenin bağımlılığını uluslararası kapitalist iş bölümü çerçevesi içinde pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu etkenler arasında, her şeyden önce nüfusun aşağı yukarı onda dokusunun geçimini sağlayan geleneksel ekonomi alanlarında sosyal gerginliğin durmadan artması önemli bir yer almaktadır. Bu gerginliğe bir yandan halk yığınlarının durumlarının reel olarak kötüleşmesi, öte yandan ise sömürgecilik köleliliğinden kurtuluşu ve halkın ulusal temsilcilerinin erki elde etmelerine bağlanmış olan umutların gerçekleşmemesi neden olmaktadır. Bu temsilcilerin, iyelik ilişkilerini ve dolayısıyla ulusal üretim sistemini hakları yenen emekçi yığınlarından yana kökten değiştirme yeteneğinden yoksun bulunmaları, ya da buna yanaşmak istememeleri keskin sosyal sorunlar yaratmaktadır. Bunların gelecekte daha da keskinleşmeleri, sözü geçen ülkeleri ileride tuttukları gelişme yolunu yeniden gözden geçirme zorunda bırakabilir.

Geleneksel topluluklarda meydana gelen farklılaşmalar bu topluluk üyelerinden çoğunun durumlarının bozulmasına neden olmuştur. Burarlarda mal değış tokusu ilişkileri kopmuş, düşük üretimli küçük işletmecilik ve asalak, her türlü yolsuzluğa yatkın bürokratlar zümresi ortaya çıkmıştır. Başa geçmiş olan ve sadece zenginleşmeyi düşünen seçkinler grubu devlet hazinesini soymakta; ülkede vergiler, harçlar artmakta, halk çeşitli ürünleri devlete teslim etme zorunda bırakılmakta ve hatta zorla çalıştırma uygulamaları yaygınlaşmaktadır. Bütün bunlar ulusal-etnik etkenlerle de birleşince emekçi yığınları arasında kaçınılmaz olarak, ergeç şu ya da bu biçimde sosyal protesto dalgaları yaratmaktadır. İşte kapitalist ilişkilerin kendiliğindengelleme gelişmesinin kesilmesinde bu protestolar önemli bir önkoşul oluşturmaktadır. Böylelikle ciddi politik sarsıntılara zemin hazırlanmaktadır ve bu süreç sırasında kaçınılmaz olarak «alternatif gelişme» sorunu ortaya çıkmaktadır.

«Alternatif gelişme» terimi çoktandır politikada yerini almıştır ve çok geniş, çok anlamlı bir nitelik taşımaktadır. Bu terimi kurtulmuş ülkelerden çoğu için, endüstrileşmiş kapitalist ülkelerin aştuıkları yolu taklit etmelerinin ve burjuva örneği yeniden üretim yoluna girmelerinin reel ve istenilir bir şey olmadığı düşüncesi doğurmuştur. (6) Reel değildir, çünkü adı geçen ülkelerin, başlangıçta şart olan ilk sermaye, doğal kaynakları bakımından fakir ve kalabalık nüfuslu olmaları dolayısıyla, gözönünde alınacak tarihsel süreler içinde kapitalist yoldan yürümeyle gelişmiş endüstril bir toplum yaratmaları olanak dışıdır. İstenilir bir şey de değildir, çünkü, geri kalmış bir toplumda gelişmenin böyle bir biçimi kaçınılmaz

(6) Bu görüşü burjuva aydınlarından bir kısmı da benimsemektedir. Nitekim Afrika sorunları üzerindeki araştırmalarıyla ünlü Fransız bilim adamlarından René Dumont, bu gibi ülkelerin bağımlılıktan ve az gelişmişlikten kurtulmaları için «Batı toplumunun tüketici olan, kentse ve endüstriyel tipten gelişmeyi yeğleyen gelişme modeline kuşkuyla bakması gerektiğini» söylemiştir. (René Dumont, Marie-France Motin. L'Afrique étranglée, Paris, 1980, s. 242.)

olarak bir avuç ayrıcalıklı seçkinler grubu ile hakkı yenilen çoğunluk arasındaki çelişkilerin derinleşmesine, ülkedeki ulusal geleneklerle çelişen yabancı kültürel-sosyal örneklerin aşılmasına neden olmaktadır.

Bundan dolayı alternatif gelişme kavramı nicel veriler (üretim gelir vb.) temeline dayanan büyümenin anti-tezi olarak ortaya çıkmıştır. Birçok araştırmacılar, geniş halk yığınlarının, kurtulmuş ülkelerde geleneksel kapitalist gelişme yolunun denenmesiyle elde edilen çok zayıf sonuçlar karşısında duydukları düşkünlüğüne dayanarak bu gibi görüşlere belbağlamakla çürük dışın yanısıra sağlam dışın de çıkarıldığı kanısındadırlar. Bu yolu tutanlar alternatif gelişme derken çağdaş tipten üretim güçlerinin yaratılmasından vazgeçtiğini, endüstrileşmenin yadsındığını, ilkel tarımsal topluma döneceğini sanmışlardır.

Marksistler endüstrileşmeyi yadsıyan bu gibi ütopyik görüşlere karşıdırlar. Onlara göre, gerçek ilerleme üretim güçlerinin yükselmesini ağır endüstrinin kurulmasını makina yapımı endüstrisinin kurulmasını, tarımın makineleştirilmesini, bilimsel-teknik devrimin kazanımlarından yararlanılmasını öngörmektedirler. Alternatif gelişme pratikte ancak burjuva toplumsal-ekonomik düzenin kendilerini haklı gösterememiş olan örneklerinin kopye edilmesinden vazgeçmek olabilir, ancak sosyalist gelişme yolu olabilir.

Alternatif gelişme yolu, sosyalizm yoludur. Bunun peşin koşulu ise, devlet erkinin niteliğinin devrim yoluyla değiştirilmesidir. Hiç kuşku yok ki, bu değişme çeşitli biçimler altında gerçekleşebilir: Ya erk, yığınların savaşımının baskısı ve acı deneyimleri sonucunda yeni olanaklar arama gereksinimini duyar; ya da devlet yönetimi, bugünkü endüstri devletlerinin başka bir dönemde aşmış oldukları yolun, yeniden aşılması denemelerinin perspektiften yoksun olduğunu gören toplumsal güçlerin temsilcilerinin eline geçer. Doğal olarak devlet doğrultusunda değişiklikler perspektifi bizim ele aldığımız ülkelerin çeşitli grupları için aynı olamaz. Bu alanda, her ne kadar reel de olsa, böyle bir değişme kapitalist ilişkiler alanında daha yüksek düzeye ulaşmış, daha güçlü ve kök salmış burjuvaziye sahip ülkelerde daha güç gerçekleşir. Böyle olsa da şunu unutmamalıyız ki, emperyalizm bu ülkelerde kapitalizmi kendisi için bir dayanak olarak koruma çabalarını harcadığından böylelerine birinci derecede önem vermektedir. Buna karşılık kapitalist gelişmenin daha düşük düzeyde olduğu ülkelerde, artık çıkmaz sokağa girmiş bulunan ve kapitalist «model» çerçevesi içinde çığ gibi artan sorunların çözüme bağlanması perspektiflerini göremeyen devletin, «yürümediği» apaçık olan toplumsal gelişme biçiminden vazgeçme zorunda olduğunu daha kolay göz önüne getirebiliriz.

Güç toparlamakta olan ve dışardan beslenen kapitalist sınıfa değil de, küçük mülk sahipleriyle memur katmanlarına dayanan çok daha ufak

ölçüde «sosyal koşullanmaya» bağlı olan devlet erki böyle bir dönemeç için önkoşuldur. Bu gibi ülkelerden bazıları kendi olumsuz deneyimlerine bakarak tuttıkları kapitalist gelişme yolunun reel bir nitelik taşımadığı ve perspektiften yoksun olduğu kanısına varabilirler. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu tür ülkelerde devlet egemenliği henüz yeterli dercede biçimlenmediği ve oturmadığı için, henüz belirli sınıflara sağlam olarak bağlanmamıştır, dolayısıyla büyük ölçüde özerkliğe sahiptir; böyle bir durumda devletin aşağıdan, yığınlardan gelen baskı ile onların devrimci etkinlik ve eylemlerinin etkisi altında dümeni kolayca kırma durumunda olacağı düşünülebilir.

Elbette ki «alternatif gelişme»ye yönelik viraj kendiliğindengelleme bir biçimde, kendi kendine gerçekleşmeyecektir, çünkü, devlet sınıfsal savaşlar alanıdır. Kısa bir süre önce bağımsızlığına kavuşmuş olan bir ülkede politik ve sosyal ilişkilerde birçok şeyler henüz pekişmemiştir; bizim bunları durmuş oturmuş, kalıcı saymamız yerinde olmaz. Bunu kavrayan komünistler yalnız başlıca dayanakları olan işçilerle köylüler arasında değil, aynı zamanda devlet memurları, orta ve küçük burjuva katmanları arasında da çalışmakta ve bu katmanların halkın yanında yer alması için ardıcıl bir savaşım yürütmektedirler. Komünistler ayrıca yığınlara, kapitalist gelişme yolunun perspektifsiz olduğunu, çıkmaz sokak niteliği taşıdığını, bu yolun emperyalizme bağımlılığın pekiştirilmesi eğilimine organik olarak bağımlı bulunduğunu anlatmaktadırlar.

Yeni kurtulmuş ülkelerde toplumun ilerici nitelikte değiştirilmesi uğrunda savaşım anti-emperyalist, ulusal kurtuluş devriminin yeni koşullarda devamı ve gelişmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu, düne kadar sömürgeciliğin köleleri olanların kesin sosyal kurtuluşlarının sağlanması ve sona erdirilmesi gibi büyük bir tarihsel süreç için verilen savaşımdır.

Tarımsal kapitalizmin çelişkileri

Indradeep Sinha

*Hindistan Komünist Partisi Merkez Yürütme
Kurulu Üyesi ve Ulusal Konseyi Sekreteri*

Dergimizin son sayılarında dünyanın Asya, Afrika kesiminde kapitalist yolda gelişmekte olan ülkelerdeki çelişkili evrimin çeşitli yönlerini inceleyen materyaller yayınlanmıştır. (1) Aşağıda yer alan yazıda Hindistan ekonomisinde tarım sektörünün gelişmesinde elde edilen sonuçlar ortaya konmaktadır.

Hindistan burjuvazisinin geçen on yıllar içinde güttüğü tarım politikası feodal sömürünün en çirkin yöntemlerinin ortadan kaldırılmasına ve tarımdaki üretici güçlerin belirli ölçüde artmasına olanak sağlamıştır. Bu politikanın başlıca amacı, feodal sömürüyü kapitalist sömürüye dönüştürmek, daha büyük sayıda zengin köylü ocakları oluşmasını gerçekleştirmek ve burjuvazinin kırsal kesimdeki egemenliğine dayanıklı bir temel sağlamaktır.

Daha 50'li yılların başlarında Hindistan'da büyük toprak sahipliğinin en gerici biçimleri resmen ortadan kaldırılmış, eski toprak sahiplerine bol keseden tazminat ödenmiştir. Ama her ne kadar eyaletlerde kabul edilen tarım yasaları gereğince 20 milyon kiracı parasını ödiyerek 54 milyon akr (2) toprağın sahibi olmuş olsalar da, aynı yasalar, büyük toprak sahiplerine eğer bu toprakları «kendi güçleriyle» işleyebilenlere bunları geri alma hakkını tanımıştır. Pratikte bu, kiracıları eşi görülmemiş ölçülerde kovma anlamına geliyordu. Büyük toprak sahipliğinin «tavan»ını saptayan çeşitli yasal belgeler de etki göstermedi. Bu sınırlandırmalar sonucunda elde edilen toprakların genel yüzeyi, şimdiye kadar sadece 1,7 milyon akr idi, yani 70'li yılların başlarında büyük toprak sahiplerinin elinde bırakılan «gerçekten fazla toprakların» % 8'inden biraz fazlasını oluşturuyordu. Sözkonusu dönemle ilgili resmi verilerin sonuçlarına göre, topraktan yararlanmadaki eşitsizlik sürdürülmektedir. Tarım işçileriyle fakir köylülerin % 60'ından fazlasının elindeki toprak işlenebilir toprakların olup olacağı 9,3'ünü oluşturmaktadır. Buna karşılık yüzde 10,3'lük bir kesim (çiftlik sahipleri ve köy ağaları) işlenebilir toprağın yarısından fazlasını ellerinde toplamışlardır. Bu iki kutup arasında 1–2 hektar ile az topraklılar 2–4 hektarla da orta halfiler (bunlar tüm köylü ocaklarını % 29,3'ünü oluşturuyor), işlenebilir toprağın % 37,5'ine sahiptirler. (3)

(1) Bak: «Çelişkili evrim», BSS, sayı 12, 1981.

(2) 1 Akr, yaklaşık 0,4 hektar.

(3) Sıralanan verilerin kaynağı: «The Report of the National Sample Survey: 26th Round (1970–1971)».

Yönetimdeki burjuva sınıfının tarım alanındaki önlemleri sonucunda ülkedeki feodal-sömürge ekonomisi çok sektörlü geçici ekonomiye yol açmıştır. Her ne kadar burada kapitalist üretim biçimleri başta gelse de, hâlâ tüm tarımı kapsamına alamamıştır. Hindistan'da kapitalist ilişkilerle sıkı sıkıya örülmüş olan feodal ilişkiler kalıntıları varlığını sürdürmektedir. Kapitalizm öncesi üretim biçiminin çözülmesi, dağılması sırasında küçük mal üretimi işletmeciliği sektörü önemli ölçüde genişlemiş ve feodal zincirlerden kısmen kurtulmuş olsa da, henüz kapitalist biçim almamıştır. Böyle olsa da, burjuva gelişme koşulları içinde küçük mal üretimi işletmeleri pazarın çetin yasalarına uymak zorunda kalmakta, ve bu ışık altında, kapitalizmde yazgısının ne olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır.

Hindistan burjuvazisinin ideologlarına ve politika alanındaki temsilcilerine bakarsak «yeşil devrim» adı verilen koşullar içinde yeni teknolojinin uygulanması, küçük işletmeleri bile «canlandırmaktadır». Emperyalizmin iletişim araçları buna benzer bir propagandayı, kapitalist gelişme yoluna girmiş diğer Asya ve Afrika ülkelerinde de sürdürmektedir. Yani, zamanın geçmesiyle sadece zengin değil, «fakir köylüler» de «yeşil devrim»in meyvelerini toplamaya başlamaktadır. 1981 yılında Hindistan'la ilgili büyük bir yazı yayınlayan İngiliz iş çevreleri dergilerinden «Economist», bu görüşü savunmaktadır. (1) Bu savda yer alan «teknoloji» ögesi, çağdaş tarım kapitalizmindeki çelişkileri gizlemeye yarayan bir perdedir ve bunun güya zenginlerle fakirler arasında eşitlik sağladığını kanıtlamaya çabalamaktadır. Burada aynı zamanda kapitalist gelişme yolunda köylü yığınlarının kaçınılmaz olarak yoksullaşacağı ve köylüler arasında ayrılaşma olacağı konusundaki temel Marksist ilke üzerinde kuşku uyandırılmaya çalışılmaktadır.

V. İ. Lenin, tarım-köy sorunlarını ele alan yapıtlarında, son derece zengin içerikli «köylülükten çıkma» kavramını ortaya atmaktadır. Devrim öncesi Rusya'da tarımdaki reel kapitalist evrimi gözönünde bulunduran Lenin şunları yazmaktadır: «... onların (köylülerin) muazzam bir kısmı durmadan yoksullaşmış ve proleterleşmiş, geri kalan az kısmından bir avucu ise, köylülerin işletmelerini ve toprağını ele geçirerek doğmakta olan köy burjuvazisinin çekirdeğini oluşturan köy ağası olup çıkmışlardır. Köylülerin sınıf olarak ortadan kalkması süreci, bu ağır ve sancılı yokolma reformdan sonra 40 yıl boyunca sürüp gitmiştir.» (2)

Hindistan'ın sömürge olduğu yıllarda «köylünün dünyaya gelirken borçlu olduğu, borç yükü altında yaşadığı ve öldüğü» söyleniyordu. Söz konusu dönemde topraksız köylülerin sayısı durmadan artıyordu. 1875'te ülkedeki topraksızların sayısı 8 milyonken, 1901'de 34 milyona, 1921'de

(1) «The Economist», India Survey, 8 Mart – 3 Nisan 1981, s. 11.

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 4, s. 431.

ise 37 milyona yükselmişti. Bundan dolayı köylünün iyeliğinde olan toprak parçası küçülürken, ayrıcalık sahibi köy ileri gelenlerinin toprak iğeliği yoğunlaşıyordu. Sovyet bilim adamlarından R. Ulyanovski, bundan bir süre önce çıkan yeni bir kitabında şöyle demektedir: «İngiltere'nin Hindistan'daki sömürge egemenliği sırasında temel köylü yığınlarının soyulduğu, salgın hastalıklardan kınıldığı ve kronik açlık çektiği gerçektir. Bütün bu dönemde, «köylülükten uzaklaşma» ve köylü ile zanaatçının yoksullaşma sürecinin devam ettiği gerçektir. Fakat tam da bu dönemde paranın egemenliği, yığınlar için inanılmaz derece ağır ve sancılı bir biçimde köylüleri sadece ezmekle kalmamış, aynı zamanda onları parçalamış, iyelik açısından ve toplumsal bakımdan ayrımlaşmasını artırmıştır.»⁽⁶⁾

Ülkede bağımsızlığın ilânından sonra «köylülükten uzaklaşma» süreci hızlandı. 1951 yılında çalışabilir nüfusun % 50'sini köylüler oluştururken, 1971'de bu oran % 43,4'e düştü. Öte yandan, aynı dönem içinde tarım işçilerinin oranı % 19,7'den 26,3'e yükseldi. Bu alanda yapılan iki araştırmada yeralan verilere göre, tarım işçilerinin sayısı 60'lı yıllarda 35,3 milyon iken, 70'li yılların ortalarında 54,6 milyonu bulmuş, bu dönemde iş bulabilenlerin sayısı ve reel gelirlerinin hacmi azalmıştır. (7) Bütün bunlar küçük iyelik sahiplerinin dolaylı veya dolaysız olarak topraksızlaştırıldığını ortaya koymaktadır. Sözkonusu iyelik, parçalanmaya devam etmekte, böylelikle de «küçük işletme sahibinin» yaşama yeteneği olduğu yolundaki savı boş lâf olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yukarda belirttiğim gibi, büyük toprak sahiplerinin köklü toprak reformlarına karşı etkin biçimde direnmeleri koşulları içinde «köylülükten uzaklaşma» sürecinin kendiliğindengelmeliği, varlıklı köylü katmanlarının işlenebilir toprağın yarısından fazlasını ele geçirmelerine neden olmuştur. Devlet kapitalizmi çerçevesi içinde tarımın teknik düzeyini yükseltmeyle ilgili olarak alınan önlemler, burjuva-toprak sahibi öğelerin konularının pekişmesine katkıda bulunmaktadır. Bunların elinde her şeyden önce sulama tesisleri, elektrik enerjisi, tohumlar, gübreler, tarım araçları, tahlil ve diğer toprak ürünlerinin üretimi ve ensonunda hepsinden önemli olarak hükümet üzerinde politik etkide bulunma olanakları toplanmıştır. Fransız gazetelerinden «Le Monde»un «yeşil devrim»in sonuçlarını aşağıdaki biçimde dile getirmesi dikkat çekicidir: «Bugüne kadar elde edilen veriler şunu göstermektedir: Yeni stratejiden her şeyden önce varlıklı köylüler ve belki de yalnız onlar yararlanmışlardır.»⁽⁸⁾

Pazar ekonomisine gitgide daha fazla uymak zorunda kalan küçük ve

(6) R. A. Ulyanovski, İki dünya savaşı arasında Hindistan. Sömürgezel-feodal kapitalizm deneyimini inceleme. Moskova, 1981, s. 77.

(7) «Sixth Five Year Plan (1980-1985)», s. 9.

(8) «Le Monde», 13 Kasım 1981, s. 15.

orta işletme sahipleri, üretim masraflarını düşürebilmek için azami tasarruf rejimi uygulamak zorundadırlar. «Yeşil devrim»in gerektirdiği harcamaları ancak zengin işletme sahipleri yapabilmektedir. Çünkü, çok gerekli olan enerji ve teknik araçlar son derece pahalıdır. Bu nedenle tarım alanında çalışan emekçi, iki ucunu bir araya gitgide daha güçlkle getirebilmektedir.

Nesnel olarak küçük işletme sahibi köylü, kredi için başvurduğunda da elverişsiz bir durumda kalmaktadır. Varlıklı köylü için kredi, elindeki yüklüce fonlara bir ek olduğu halde, fakir ve orta halli köylü için vazgeçilmez bir gereksinimdir. Varlıklı köylüler bu kredilerden kurtulmak için çaba harcamadığı halde, ötekiler borç altında ezilmemek amacıyla, en kısa zamanda ödemeye çalışmaktadırlar. Fakir köylüler, büyük toprak sahipleriyle köy zenginlerinin kredi alırken sahip buldukları önemli olanaklardan yoksundurlar. Zenginlerin eline kooperatif veya devlet bankaları tarafından açılan kredilerin aslan payı geçerken, küçük iyelik sahiplerine, akla sığmaz faiz karşılığında, borç para veren tefecilere başvurma çaresi kalmaktadır. Tefeciler, köylüleri bağımlı hale getirdikten sonra topraklarını ele geçirebilmek için daha da borçlandırma yolunda her çareye başvurmaktadırlar.

Görüldüğü gibi, kapitalizme özgü yasalar, kendi kendilerine telkinde bulunan burjuva yöneticilerin ve propagandacıların iyimserliğinden daha güçlüdür. Tefecilerin, bankaların ve köy ağalarının denetiminde bulunan kooperatiflerin etkinlikleri, küçük işletmeleri yıkmakta, bunların gelirlerinin önemli bir kısmı eyaletler hükümetlerinin akla sığmaz derecedeki yüksek vergilerini ve harçlarını karşılamaya ayrılmaktadır. Köylüler her yıl, kapitalist pazardaki düzensiz değiş-tokuş nedeniyle, yani endüstri mallarıyla tarım ürünleri arasındaki büyük fiyat farkı nedeniyle milyarlarca rupi zarara uğramaktadırlar. 70'li yıllarda ilk kategorideki fiyatlar, ikinci kategoridekilerden yüksekti, 80'li yılların sonunda ise fiyatlar arasındaki fark tarım ürünlerinin zararına olmak üzere daha da arttı. ⁽⁹⁾

Hindistan ekonomistlerinin yaptıkları hesaplara göre, bu düzensiz değiş-tokuş, tarım sektörünün 130,69 milyar rupi kaybetmesine neden olmuştur. Fiyat farkları, üretim masrafları daha yüksek olan fakir ve orta halli köylüleri etkilemiştir. Bunların arasından milyonlarcasının iflâsı ve Hindistan'da kapitalizm yasalarına göre gelişmekte olan tarım ekonomisinin acı gerçeğidir.

Burjuva ideologları «köylülükten uzaklaşmanın» en ağır sosyal sonuç-

(9) Çıkış noktası olarak 1970-1971 verilerini alır ve fiyatlar arasındaki farkı 100 olarak kabul edersek, geçen on yıllık dönemde tarım ürünleri fiyatlarının % 76 oranında düştüğünü ve düşmeye devam ettiğini görürüz. Bkz: Report of Agricultural Prices Commission on Price Policy for Wheth (1980-1981), mimeographed.

ları karşısında gözlerini kapatmayı yeğlemektedirler. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde çıkan (sayı 12, 1981) Asya-Afrika bölgesinde kapitalist gelişme yolları konusundaki fikir değiş-tokuşu ile ilgili materyallerde haklı olarak belirtildiği gibi, kapitalist doğrultulu ülkelerde endüstri sektörü, iş arayanları kapsayacak durumda değildir. Ve bu sadece Hindistan'a özgü bir şey değildir. Üç ciltlik «Doğu ve Çağımız» kitabının yazarları ise şunu belirtmektedirler: «... periferide» kapitalist gelişme koşulları içinde emeğin toplumsal üretim gücünü yükseltmek gibi olgunlaşmış bir ödev, ancak, büyük insan yığınlarının zaten ağır olan durumlarını daha da kötüleştirmek pahasına çözüme bağlanabilir. Bu da bunların doğrudan doğruya üretim sürecinden uzaklaştırılması, varlıklarını sürdürmeye yarayan geleneksel araçlar kaynaklarının, bunların yerini tutacak yenileri getirilmeden, yok edilmesi, bu insanların dünya kapitalizminin bugünkü merkezlerinin hiçbir zaman eşini görmediği ölçülerde «gereksiz» nüfus kategorisine dönüştürülmesi yoluyla yapılabilir.»⁽¹⁰⁾

Hindistan'daki deneyimler şunu ortaya koymuştur: Endüstrinin entansif olarak büyüdüğü dönemlerde bile işgücü sağlama gereksinimi, kentlerde daha önceki dönemde meydana gelmiş olan muazzam işsizler ordusu sayesinde karşılanıyordu. Üstelik o dönemde işçi talebi en düşük düzeydeydi: 1961–1971 dönemindeki kırsal olmayan sektör dışında çalışanların oranı % 30,51'den 31,37'e çıktı, yani emek gücü gereksinimi durgunluğun sınırına dayandı.⁽¹¹⁾ Yoksullaşan ve kentlere göçetmek zorunda kalan milyonlarca köylü iş bulamadı. Günümüzde de örgütlenmiş ekonomi sektörü emek gücü kaynaklarındaki yıllık artışın % 10–11'ndan fazlasına iş verecek durumda değildir. Bunun sonucu olarak çalışabilir durumdaki nüfusun % 90'ı, en büyük kolunu tarımın oluşturduğu örgütlenmemiş sektörde yer almaktadır. Bunun yanı sıra halkın satın alma gücünün düşük olması ve her şeyden önce köylü yığınlarının yoksullaşması sonucunda iç pazarın daralması dolayısıyla endüstriyel ilerleme yerinde saymaktadır.

Yaşam, uzak görüşlü şu Marksist-Leninist değerlendirmeyi doğrulamıştır: Asya ve Afrika ülkelerinde devrim sürecinin baş sorunu, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylülerin takınacakları tutum sorunudur. Hindistan'daki son olaylar, bu tezin değişmez güncelliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Ülkemizde köylülüğün hoşnutsuzluğunun durmadan artmasının birçok etmenleri vardır. Son yıllarda fakir ve orta halli köylülerin yoksullaşması yığınsal bir nitelik aldı. Devlet tarafından toplanan toprak vergisi ile, sudan ve elektrik enerjisinden yararlanma karşılığında ödenen vergilerin,

(10) «Doğu ve Çağımız», c. 2, Moskova, 1980, s. 91.

(11) «Role of State Sector in Developing Countries». Yeni Delhi, 1977, s. 325.

kooperatiflere, devlet bankaları ve ticaret bankalarına ödeyecekleri faizlerin bir araya gelmesi sonucunda yıllar boyu biriken borçlarını ödeyemeyen köy emekçileri acımasız cezalarla karşı karşıya kalmaktadır: iyeliklerine elkonmakta, hapse atılmakta; fakirlerin toprakları ise açık artırmayla satılmaktadır.

Hindistan'ın çeşitli yerlerinde köylüler, durmadan artan hile ve dala-veralar, zora ve teröre başvurmalar sonucunda topraklarından kovulmaktadırlar. 70'li yıllar büyük toprak sahipleri ve köy ağalarının ırgatlara ve fakir köylülere azgınca saldırılarına tanık oldu. Gangster çetelerinin köylülere terör uyguladıkları o dönemlerde, partimizin, köylerde en çok baskı altında bulunan katmanları savunmak için ardıcıl bir savaşım yürütmesi gerekti. Bu amaçla köy ağalarının parayla tutulmuş adamlarının saldırılarına karşı koymak için köylerde gönüllüler müfrezeleri örgütledik.

Köylülerin her direnişi kanlı eylemlerle bastırıldı. Alt kastlar ve aşiretler sorunları yetkililerinin verilerine göre, 1974–1976 arasında köylüler üzerindeki ezgi ve baskıda bir bükük kat artış kaydedilmiştir. 1976'da köy ağaları, köylülere karşı 7.262 saldırı örgütlerken, iki yıl sonra bunların sayısı 16.685'e çıkmıştır. Her ne kadar resmi istatistiklerde yeni veriler yayınlanmıyorsa da 80'li yılların başlarında bu gibi saldırıların arttığı apaçıktır. ⁽¹²⁾ Yukarıda verileri sağlayan yetkililere göre, saldırılar örgütlü kampanyalar biçimini almakta ve yavaş yavaş «bir tür sınıflar arası savaş»a dönüşmektedir. ⁽¹³⁾

Burada yeni bir öge vardırki, o da, köylülerin ve kırsal proletaryanın, köy ağalarının baskısına karşı gitgide daha etkin olarak direnmeye başlamalarıdır. Köylü yığınların ve özellikle en alt durumdaki kastlar temsilcilerinin kendilerine güveni ve özgürlülüğü artmaktadır. Daha önceki yıllarda köylü direnişleri sadece ayrı ayrı eyaletlerde başgösterdiği ve kendiliğindengelleme bir nitelik taşıdığı halde, 70'li yılların ikinci yarısında bu hareketler fırtına hızını almış ve ülkeyi güneyden kuzeye, batıdan doğuya kadar kapsamıştır. O dönemde solcu ve demokratik güçler fakir yığınların yanında kesinlikle yer aldılar. Komünist Partisi'ne bağlı olan Hindistan Köy Ekonomisi İşçileri Birliği (HKETİB) ülkede ilk ulusal çapta gösteriyi düzenledi ve parlamento önünde yapılan yürüyüşe (1979) 300 bin kişiden fazla emekçi katıldı. Daha sonra ezgi altındaki yığınların istemlerini desteklemek amacıyla bir halk hareketi örgütleme kampanyası

⁽¹²⁾ 1981 yılı sonlarında Utar-Pradeş eyaletinde en alt durumdaki kastlara mensup köylülere karşı sayısız cinayetler işlenmiştir. Deoli köyünde haricanlara köy ağalarının parayla tutulmuş adamları güpegündüz saldırmışlardır. Aradan birkaç hafta geçtikten sonra Sathofur köyünde benzer bir saldırı düzenlenmiş ve bunun sonucunda on kişi ölmüştür.

⁽¹³⁾ «Report of the Commissio for Scheduled Castes and Scheduled Tribes (1978–1979)», Bölüm, 1, s. 230.

başlatıldı. Partimiz ve HKEİB topraksız köylülere toprak verilmesi, köy emekçilerinin köleleştirici borçlardan kurtarılması, kast sisteminin ve sosyal baskının ortadan kaldırılması belgileriyle yürütülen bir savaşımı yönetmektedirler.

Burjuva gazeteleri köylü hareketlerinin gitgide büyümesine geniş bir yer ayırmaktadırlar. «Indian Express» ve «Statesman» gibi tekelci sermayenin elinde bulunan gazeteler, bu konudaki yazılarında «köylülüğün gücünün şahlanması» deyimini kullandılar. Büyük burjuvazinin önemli dergilerinden «Capital»'in eski redaktörlerinden biri, Hindistan'da «sanayicilerle toprak sahiplerinin çatıştığını» yazdı. Köylerde hoşnutsuzluğun artması nedeniyle yönetici çevreler 1981 yılının Şubat ayında, yönlü yığınlarını parçalamak için bir «köylü» mitingi örgütlemek zorunda kaldılar. Ne var ki, çeşitli köylü örgütleri, solcu ve demokratik partilerle birlikte, merkezi bir koordinasyon komitesi meydana getirdiler ve aradan sadece bir ay geçtikten sonra daha öncekinden hiç te aşağı kalmayan çapta bir yürüyüş düzenlediler. Ve her ne kadar hükümet bu eylemi «politik nedenlere» bağlayarak suçlamış olan da yetkililer biraz geri çekilmek zorunda kaldılar, yani köylü borçlarından bir kısmını silmeye ve tarım ürünlerinden bazılarının fiyatını yükseltmeye rıza gösterdi. Bu ödünleri para olarak dile getirirsek, köylülerin yaklaşık 10 milyar rupi tutarında kazançlı çıkmış olduklarını söyleyebiliriz.

Bu olayların en önemli politik sonucu köylülerin Hindistan'ın toplumsal yaşamında yeniden önemli bir güç rolünü oynamaya başlamasıdır. Burada «sanayiciler» – «toprak sahipleri» kutuplaşmasının soruna aydınlık getireceği kuşkuludur. Her şeyden önce gözönünde bulundurulacak şey, nesnel antagonist ilişkilerdir. Bunu da, Hindistan köylerinin büyük endüstri ve ticaret burjuvazisi tarafından sömürülmesi doğurmuştur. İşte köylülerdeki hoşnutsuzluğun başlıca nedeni bu olmuş ve «köylülüğün gücünün şahlanması» olayının yeni yeni belirtilerine yol açmıştır.

Ülkenin bağımsızlığının ilânından sonra yerli ticaret sermayesiyle endüstri arasındaki bağların pekiştirilmesi süreci hızla geliyordu. Aradan bir zaman geçtikten sonra büyük endüstri ve ticaret burjuvazisi, ekonomide egemen duruma gelmeye başladı. Bugün 75 tekelci «aile» endüstrinin ve iç ticaretin yaklaşık üçte ikisini denetimleri altında bulundurmaktadırlar. Hindistan'daki birçok tekellerin uluslarüstü tekellerle bağları vardır; ülkede birçok tarım mallarının satımı, tarım için gerekli maddelerle çok kullanılan malların üretim ve dağıtımını bunların denetimi altındadır.

«... Hindistan'da başta tekelci ve uluslarüstü tekeller olmak üzere, büyük endüstri ve ticaret burjuvazisi köylüleri, eski feodal toprak sahiplerini çok gerilerde bırakacak ölçülerde sömüren bir güç halini almış-

tır ... ». İşte Hindistan Köylüleri Birliği'nin XXII. Ulusal Konferansı'nın vardığı sonuç budur. (14)

Gerçekten de yerli tekellerle yabancı sermaye, kapitalist pazardaki tutarsız değiş-tokuş mekanizmasını oluşturmaktadırlar ki, bunun yükü eninde sonunda Hint köylüsünün omuzlarına yüklenmektedir. Bu durumu, uluslararası ticaretin yıldan yıla kötüleşmesi daha da ağırlaştırmaktadır. Hindistan'ın 6. Beşyılık Plânını hazırlayanlar, 70'li yılların ikinci yarısında dışardan satın aldığımız malların fiyatının, dışarı sattığımız malların fiyatına kıyasla daha çabuk yükseldiğini, son dönemde bu farkın 50–55 milyar rupi kayba uğramamıza neden olduğunu belirtmişlerdir. Dış ticaret koşullarının Hindistan için elverişsiz değişikliklere uğraması, ulusal ekonominin kırsal kesimiyle diğer sektörler arasındaki ticari değiş-tokuş olanaklarını son derece güçleştirmiş ve bunun en büyük zararını fakir ve orta halli köylüler çekmiştir. Bu köylülerin elde ettikleri ürünün maliyet fiyatı, pazar fiyatlarını aştığından bunlar büyük toprak sahipleri ve köy ağalarının elindeki işletmelerle rekabet edecek durumda değildir. Bundan dolayı az topraklı (hattâ orta halli) köylülerin bundan bir süre önceki şiddetli hoşnutsuzlukların başını çekmeleri hiç te şaşılacak bir şey değildir.

Burjuvazinin ileriye görebilen temsilcileri köylerdeki sınıfsal dalgalanmaların daha derin nedenlerini sezebiliyorlar. «Business Standart» dergisinin başyazarı D. K. Rangnekar, tarımsal yapıdaki derin bunalımın dış görünüşüyle ilgili bir yazısında: «Yapısal bunalım ve sektörler arasındaki eşitsizlik köylerde nesnel olarak hoşnutsuzluk uyandırmaktadır», dedikten sonra, tarım ürünlerine daha elverişli fiyatlar saptanmasını ve ekonominin çeşitli sektörleri arasında «fiyat uygunluğunun» gözetilmesini istemektedir ve bu yapılmadığı takdirde köylülerin «korkunç sonuçlar» verebilecek, ülke çapında savaşıma atılacaklarını belirtmiştir. (15)

«Reserve Bank of India» yöneticisi I. G. Patel bu konuya sadece dokunmakla kalmamış, aynı zamanda – elbetteki burjuvazi açısından – bazı «radikal» çözüm yolları salık vermiştir. I. G. Patel'e göre, «belirli bir sınırdan sonra az topraklı işletmeler yaşama gücünden yoksun duruma düşmektedirler. Durum böyle olunca, az topraklı köylülere kredi açacağımıza, onların başka işlerle uğraşmaları yerinde olur». Mali sermayenin çıkarlarının tellâlı olan bu banka yöneticisi, işi pragmatik bakımdan ele alarak şunları eklemektedir: «Eğer Hindistan tarımını başarılı kapitalist, ya da sosyalist gelişme yoluna oturtmak için çabalar harcamazsak, kendine özgü karma tipten ekonominin korunması ve yeniden üretimi

(14) Proceeding and Resolutions of the Twenty-Second National Conference of AIKS, s. 42.

(15) «Business Standard», 27–28 Kasım 1980.

kaçınılmaz olarak sürecektir ve bu durumda ilerleme sağlanamayacağı gibi adalet de gerçekleştirilemeyecektir.»⁽¹⁶⁾

Bu görüşün ne anlam taşıdığını kavramak güç değildir. Elbette ki, Patel kapitalizmden yanadır, hattâ bu kadarla da kalmamakta ardıcıl olarak kapitalist çözüm yollarını savunmaktadır. Ona göre, mademki az topraklı işletmeler yaşama yeteneğinden yoksundur, öyle ise ufak işletme sahibi köylü iyeliksiz işçi haline gelmeli ve kendisine başka bir iş aramalıdır. Eninde sonunda büyük burjuvazinin köyde kapitalizmi pekiştirmesinin en önemli önkoşulunu bu küçük işletmelerin yoksullaşması oluşturuyor mu?

İ. G. Patel, aynı zamanda şunu da vurgulamak istiyor: Artık çok sektörlü karma ekonominin sürdürülmesine olanak yoktur. Bu ekonominin yerini büyük kapitalist tarıma bırakması gerekir. Köylülere açılan «gerek-siz» kredilere karşı çıkan Patel, «vergiler ve sözleşmeli borçlar ödenirken «borçların mutlaka kapatılmasını istemekte, ırgatlarla yoksullaşmış köylülerin ise, tarımda ve tüm ekonomide kapitalist «gelişmenin sağlanmasına kadar ve bunun nimetlerinden bazılarının fakirlere de ayrılmasına kadar sabırlı davranmalarını salık vermektedir.

İ. G. Patel bunları söylerken temel bir noktayı gözden kaçırmaktadır: Hindistan tarımındaki yapısal bunalım, çarpık kapitalist gelişmenin dolaysız sonucudur. Eğer bu bunalımın önüne burjuva yöntemleriyle geçilecekse, o takdirde büyük sermayeye, büyük toprak sahiplerine ve köy ağalarına milyonlarca köy emekçisinin yaşamsal çıkarları feda edilecektir. Yukarda da belirtildiği gibi, bu milyonları köylülükten çıkma süreci sırasında «bir iş yerine başka bir işin yapılması» değil, kaçınılmaz işsizlik ve sefalet tehdit etmektedir.

Yıllar boyunca Hindistan Komünist Partisi ile HKEİB, burjuvazinin tarımın gelişmesiyle ilgili plânlarını, «sefaletin ortadan kaldırılması» ve emekçilerin «en az gereksinimlerinin» radikal toprak reformuna başvurmadan ve fakirlere toprak dağıtmadan karşılamak konusundaki demagogça vaatlerini açıklamaktan geri kalmamışlardır. Ülkemizdeki köylü yığınları, burjuvazinin uydurma belgelerine köle olmaktan yavaş yavaş kurtulmaya başlamışlardır.

Komünistler, egemen sınıfların sadece tarımda değil, ekonominin tümünde yapısal bunalımın derinleşmesine neden olan tarım politikasına karşıdır. Bundan dolayı fakir köylüleri köy ağalarının ve ticaret-endüstri sermayesinin sömürsüne karşı gerçekten savunacak, büyük toprak sahipliğinin yarı-feodal, yarı-kapitalist sistemini ortadan kaldıracak, proağı işleyen emekçilere dağıtacak önlemler alınmasını istemektedir. Partimizin yığınları kapitalist gelişme yoluna karşı savaşım için seferber

(16) «Reserve Bank of India Bulletin», Aralık 1980. S. 967–968.

etmede başvurduğu başlıca sloganlar arasında: Çiftçilere toprak, tarım işçilerine adalete uygun ücret, köylülere elverişli fiyat. . . vb. yer almaktadır. Köy emekçileri gerçek kurtuluşa, ancak tarımda eşit haklı üreticilerin gönüllülük temelinde kurulacak kooperatiflere dayanan sosyalist değişimin gerçekleştirilmesinden sonra kavuşabileceklerdir.

Hindistan Komünist Partisi tüm köylü katmanları ile tarım işçilerini bir araya getirecek ve feodalizm kalıntıları ve köyün yerli kapitalistler ve emperyalist tekellerce artmakta olan sömürüsüne yöneltilecek olan yığınsal bir hareketin geliştirilmesi politikasını gütmektedir. Partimizin bu alandaki temel taktik çizgisi şudur: Tarım işçileri ile fakir köylülere dayanarak, az topraklı ve orta halli köylülerle daha sıkı bağlar kurulmalı, varlıklı köylüleri kazanmaya, ya da hiç olmazsa tarafsızlaştırmaya çalışılmalıdır. Bu sayede büyük toprak sahipleri, tefeciler, tekelleşen ve uluslararası tekellerin ajanları yalıtılır ve tümü birden, endüstrideki işçi sınıfı ve diğer demokratik sınıf ve katmanlarla bağlaşıklığı kurulduktan sonra bozguna uğratabilir.

Düşünçesizlik adımları

1981 yılı sonlarında ABD Başkanı Polonya'ya karşı görültü bir kampanya açtı. Ülkemizi «cezalandırmak» amacıyla, ülkeye besin ve tüketim malları tedarikini durdurma, kredi verilmesini yasaklama, havalanlarını Polonya uçaklarına kapama ve ABD kıyı sularının ikiyüz millik şeridinde balık avı paylarını kaldırma gibi bir dizi önlemler alındı.

Washington, geçerli deyimle küplere bindi.

Bu davranış, bu önlemler, ilk bakışta epey hayret uyandırıyor. Avusturya Federal Başbakanı B. Kreisky, «çeşitli nedenlerle o kadar azarlanmıyız ki, herhalde bu kez de atlında kalmayız» demekten kendini alamadı. (1) Japon gazetesi «Mainichi Shimbun» haberi şu yargıyla karşıladı: «Bu ,cezalar'ın yankısı uzaktan uzağa köpek havlamasını geçmez.» (2) NATO ülkelerinin nice sağduyulu politik yönetici ve tanınmış iş çevreleri temsilcileri ABD Başkanı'nın attığı bu düşmanca adımdan uzak kalmayı tercih ettiler. Daha sonraki olaylar, «büyük politika» sopası işe koşulduktan sonra, sermaye dünyasındaki irdeleme ve hüküm bağımsızlığının ne kadar kırılır eşya olduğunu açık seçik ortaya koydu.

ABD Batı Avrupalı partnörleri üzerinde kaba bir baskıya geçti, izlediği politikanın dümen suyunda kendilerine düşen yeri göstermeye kalkıştı. Başkan Reagan, FAC Başbakanı'nı şahsen «etkilemek» istedi. Dışişleri Bakanı Haig, meslektaşları olan bakanları «uyarmak» için uçağa bindiği gibi soluğu Batı Avrupa'da aldı. Aradan birkaç gün geçer geçmez, başlangıçta ABD'ye uygunsuz ve münasebetsiz gelen konuşmaların ve demeçlerin tonu 180 derece birden değişti. NATO ülkeleri dışişleri bakanlarının danışma toplantısı, Polonya'ya kendi evinde ne yapması gerektiğini öğretmeye kalkan ve yapılan tavsiyeleri dinlemediği taktirde cezalara çarptırılacağını anımsatan bir deklarasyonla sona erdi. «Polonya sorunu»nun Avrupa Güvenliği Toplantısı'na katılan ülkeler temsilcilerinin Madrid Toplantısı'nda görüşülmesi önerildi ve böylelikle sorun tümel boyutlarda abartılıp şişirilme istendi. En sonu, ABD Başkanı, 30 Ocak gününü «Polonya halkı ile dayanışma günü» ilan etti, bir de Polonya devletini karalayan özel bir televizyon programı kalıplandı. ABD hükümeti, bu oyuna Kuzey Atlantik «aktör»lerini katılmaya çağırdı; «rejisör» Haig'in buyruğuyla, ABD'nin diğer ülkelerdeki elçileri olan yardımcılarını bu «aktör»leri hazırlamaya koyuldular.

(1) «Arbeiter-Zeitung», 8 Ocak 1982.

(2) «Mainichi Shimbun», 1 Ocak 1982.

Tek sözle, ABD'nin «kuvvet konumu» politikasının yeni bir nöbeti, bir tepreşmesi olarak bağlaşıklarına uyguladığı bu dayatmaca beklediği sonuçları verdi. Şu var ki, ABD'nin konumunu destekleme yönlü ateşli konuşmalar, Avrupa devletlerinin söz konusu dayatmacayı kabullendikleri, içtenlikle benimsedikleri anlamına gelmiyor, bu devletler ile Washington arasındaki çelişkiler yerli yerinde kalıyor ve bu devletlerin kimileri sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerde yarar görmeye devam ediyorlar. Ama ABD'nin NATO'lu bağlaşıkları, bir yandan ne kadar söz dinler olduklarını gösterirken, bütün dünyaya, sermayenin egemen olduğu yerde «kuvvet konumu» politikasının gerçekten çözücü rol oynamaya devam ettiğini bir kez daha anlama olanağı vermiş oldular.

Ne var ki, iş bundan öteye geçemedi.

Burada, herşeyden önce hayale kapılanları uyarmak, sosyalizmle konuşmada şantaj ve tehditler dilinin sökmediğini ve sökmeyeceğini bir kez daha belirtmek yerinde olur.

Halkımız, Polonya hükümeti, Polonya komünistleri, özgür sosyalist ülkemizin yurtseverleri, Okyanus-ötesi politikacıların onun partnör ve yardımcılarının jandarmaca dayatmalarını kesinlikle silkip atıyorlar. Egemen Polonya'nın içişlerinde ve uluslararası alandaki politikası, Washington'da, Brüksel'de veya diğer herhangi bir başkentte değil, yalnız Vaşsova'da belirlenmiştir, belirleniyor ve belirlenecektir.

Emperyalizmin giriştiği aksiyonların müdahaleden, kabaca dayatmaca yeltenişinden başka bir anlamı olamaz. Polonya Seymi'nin (Meclis) Ocak ayı toplantısında, Ulusal Kurtarma Askersel Konseyi Başkanı ve Başbakan Wojciech Jaruzelski şöyle dedi: «Polonya Halk Cumhuriyeti'nin içişlerine karışma yeltenişleri BMO Tüzüğü'ne ve Helsinki'de kabul edilen Sonuç Belgesi'ne aykırıdır. Biz kendi kendini atayan hiçbir mahkemenin bizi yargılamasına boyun eğmeyeceğiz» (3) Polonya Haberler Ajansı'nın bildirisinde de şöyle deniliyor: «ABD ve diğer NATO devletleri tarafından Polonya'ya karşı veryansın edilen düşmanlık kampanyası ve aynı zamanda sözümona parasal-ekonomik «cezarlar», Polonya'nın, tüm Polonya toplumunun ulusal çıkarlarına karşı yöneltilmiş bulunuyor.» Ve daha öteye şu nokta belirtiliyor: «Bu önlemlere ilişkin hesaplar, NATO'nun güttüğü amaçların gerçekleştirilmesine yardım etmeyecek, ama Polonya halkının belleğinde kendisi hakkındaki kötücül niyetlerin belirtisi olarak kalacaktır.» (4)

Polonya kamuoyu, Beyaz Saray'ın uygulamaya kalktığı çirkin müdahale yöntemleri karşısında haklı bir öfke duyuyor. Polonya gazeteleri, R. Reagan'ın Polonya konusunda güttüğü politikanın bir devletin onuruyla bağdaşmadığını yazdı.

(3) «Trybuna Ludu», 26 Şubat 1982.

(4) «Trybuna Ludu», 15 Şubat 1982.

Polonyalıların duydukları öfke ve yönelttikleri protestolar, Polonya Halk Cumhuriyeti kendi yönünden böyle bir ayırıma neden olacak bir şey yapmadığı için de, haklı ve büyüktür. Polonya, iç yapısını sağlamlaştırmak üzere alınan olağanüstü önlemlerin uygulanmasına geçilmesinden sonra da, uluslararası yükümlüklerini yerine getirmekten geri durmuş değildir. Polonya yetkilileri bunu resmen de belirttiler. Seym, Polonya'nın izlediği dış politikanın, yeryüzünde barışın sağlamlaştırılmasını, halklar arasında çokyanlı işbirliğini, karşılıklı anlaşma ve yakınlaşmayı amaçlayan politikanın ilkelerine bağlılığımızı bir kez daha doğruladı.

Peki öyleyse, söz konusu olan nedir?

Sorunun yanıtını aramak için uzağa gitmek gereksiz. Polonya olaylarının geçen yılın 13 Aralık gününden sonra aldığı *iç gelişme*-yönü emperyalizmin ideologlarının hoşuna gitmedi.

Bilindiği üzere, *iç nedenler*, ülkede askersel durum uygulamasına geçilmesini gerektirdi. Ve yine bilindiği gibi, bu uygulama *sırf iç güçler* tarafından gerçekleştirildi. En sonu, olağanüstü önlemler, *ülkenin iç yasaları* uyarınca, yürürlükteki PHC Anayasası'na dayanılarak yaşama geçirildi. Bunlar gerekli ve anarşi dalgasına, devletsel strüktürleri baltalayan, cürümlerin artmasına yol açan gidişe ancak bu önlemlerle set çekilebilirdi. Yıkım ve anarşi dediğimiz bu olumsuz süreçleri, yabancı gerici çevrelerden açıkça destek ve yardım gören, Polonya'da yasal hükümeti devirmeyi ve burjuva düzenini geri getirmeyi amaçlayan anti-sosyalist güçler kendi yararları doğrultusunda sömürmek istiyorlardı. Bugün, karşı-devrim karargahlarında hazırlanan belgelere eğilebilen⁽³⁾, bunların içeriğini öğrenebilen, önyargısız düşünebilen herkes, söz konusu tehlikenin ne kadar reel olduğunu, silahlı isyan planlarının nasıl oluşturulduğunu, ne gibi vurucu gruplar örgütlendiğini, komünistlerin ne gibi fiziksel eziyetlerle tartaklanması düşünüldüğünü açıkça görebilir. Olağanüstü önlemlerin yürürlüğe konulması, hemen hemen son dakikasında, ülkeyi kanlı bir iç savaşa sürüklenmekten kurtarmış bulunuyor.

Evet, kurtarmış bulunuyor. İşte, Polonya karşı-devrimcilerinin koruyucularını çileden çıkararak da budur. Onlar olup bitenlere inanmaktan korkuyorlardı. Yoksa, Polonya'da askersel durum uygulamasına geçildiği 13 Aralık ile Amerikan «ceza» larının ilan edildiği gün arasındaki susku, sürekli olmasa da, anlamı büyük olan susku neyle açıklanabilir? Adamlar soluğu kestiler ve Polonya'da «gerçek boğuşmalar» ın patlak vermesini beklediler. Buna bel bağlıyorlardı. Burjuva propagandasının, anti-sosyalist güçlerin «tüm Polonya halkı» olduğu, bu güçlerin «tek vücut halinde» ayağa kalkacağı yollu savları boşuna değildi.

(3) Bak: «Trybuna Ludu» gazetesinin 30 Aralık 1981'den başlayan dizi yazıları: «Od Olivii do Radomia».

Ve işte o susku da sona erdi. Ama neyle? Washington'un verdiği işaretle başlayan isteriyle sona erdi.

Biz, uluslararası ilişkilerde ABD'nin ve NATO'nun attıkları adımın ağırlığını ve gizlediği tehlikeyi küçümseme ve bunun yalnız öfkeli çıkışlar yanını görme düşünce ve tutumundan uzak bulunuyoruz. Politika, bu arada isterik ve aşırı gerici türü, yine politika olarak kalıyor. Öncelikte biz, ama aynı zamanda dostlarımız, uluslararası işlerde sağduyuya ve hakça davranışa değer veren herkes, ABD'nin ve NATO'nun tuttıkları yolun nice zararlı sonuçlar gizlediği gerçeği karşısında gözlerimizi kapayamayız. Bu yolun yöneldiği uzak hedeflerin büyük tehlikesini görmezlikten gelemeyiz.

Bu, herşeyden önce, Polonya'da durumun normalleşmesi sürecini elden geldiğince engelleme sorunudur elbette. Ulusal Kurtarma Askersel Konseyi Başkanı W. Jaruzelski dedi ki: «Halkımızın düşmanları ,Polonya'nın bir kaos ülkesi olarak, ödeme gücünden yoksun bir borçlu olarak, kıtanın hasta organizmi olarak kalmasında yarar görüyorlar.»⁽⁶⁾ Alınan ayırıcı önlemler, konulan «cezalar» doğrudan doğruya bunu amaçlıyor. Bir yandan da, anti-komünizmin «teşvik» edilmesi, sosyalist düzeni istikrarsızlığa sürükleme çabalarının sürdürülmesi, karşıt politik rejimli devletler arasındaki ilişkilerin baltalanması, uluslararası alanda yumuşama ve işbirliği havasının yokedilmesi ve bunların yerine gerilim, kuşkuçuluk ve cepheleşmenin getirilmesi hedeflerini güdüyorlar.

Bütün bunlar için sadece «Polonya kozu»nun yeterli olamayacağından da korkuyorlar. Bu düşünceyle, bir de yeniden tazeledikleri «Sovyet kozu»nu oynuyorlar. SSCB'yi haksız yere Polonya olaylarından sorumlu tutuyor ve suçluyor, bu ülkeye karşı da «cezalar» uyguluyorlar. Bu tutum uluslararası havayı daha büyük ölçüde bozuyor, yumuşamanın ulaşımalarını baltalıyor ve Batı Avrupa'ya Sibiryadan gaz boru hattının varması yerine yeni Amerikan roketleri yerleştirilmesi şansını artırıyor.

ABD, uluslararası gerginliğin «voltaj»ını daha da artırarak, ülkeleri ve halkları aralarında düşmanlığa ve yeni bir silahlanma yarışına iteleyerek stratejik amacını gerçekleştirme, yani nükleer üstünlüğe ulaşma, bununla da «ABD yüzüğü» için gerekli gördüğü temelleri atma, halkları yönetme hakkını gerçekleştirme peşinde koşuyor. Öyle ki, ABD Başkanı, insanlığın tarihinde garip ve doğal olmayan bir olgu olarak komünizmi yeryüzünden silip süpürmeye söz verecek kadar ileri gidiyor. Bu kuduzca pervasızlığın ardında da, bütün gözlerin görebildiği olağan ve korkunç gerçek sırtıyor: Anti-komünizm ve insan düşmanlığı, hunharlık bugün birbirinin aynıdır.

Ne var ki, tarih, neyi arşive göndereceğini, neyi alakoyacağını daha iyi

(6) «Trybuna Ludu», 28 Aralık 1981.

biliyor. Kapitalizm, ABD ve NATO'nun açtıkları yeni kampanyanın ışığı altında daha çekici olmuş değildir. Sosyalizm, belirlediği yolda güvenle yürümeye devam ediyor. «Ceza»ların ilanından beri günler, haftalar geçiyor, ama tehditler ve «cezalandırma» politikası, bu yolu tutanların istedikleri sonuçları vermiyor. Polonya halkı, bunalımlı gelişmenin zararlı sonuçlarını giderdiği ve düşmanlarının yarattıkları ek güçlüklere aştığı  l de, kendi evinde yaşamı normalleştirmeye devam ediyor.

 nk , Polonya halkı, seçimini – sosyalizm seçimini – başlıbaşına ve dönüşü mümkün olmayacak biçimde yapmış bulunuyor.

 nk , Polonya, dostlarının, Sovyetler Birliği'nin ve bütün sosyalist topluluk ülkelerinin sağlam desteğine dayanıyor.

 nk , dünyada, ayırım ve dikta politikasının büsbütün zamanını yaşadığını ve artık akıllı bir seçenek, yani karşılıklı saygı, hak eşitliği, birbirinin içişlerine karışmaktan sakınma, işbirliği ve barış politikası gerektirdiğini kavrayan sağduyulu insanların sesleri gitgide daha güçlü biçimde duyuluyor.

*Wieslaw Klimczak
PBIP'nin «BSS» dergisindeki
temsilcisi*

Uçuruma giden yol

Militarist Yayınlar Üstüne

Amerika Birleşik Devletleri'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana geçen dönemdeki dış politikasının başlıca niteliğini iki temel eğilim arasında sürüp giden çelişki oluşturmuştur. Bunlardan birincisi saldırgan bir eğilimdir, büyük devlet anlayışına ve militarizme dayanmakta ve askersel gücü diğer devletlerle ilişkilerde en önemli politik araç saymaktadır. İkincisi ise gerçeklere, yeryüzündeki nesnel değişimlerin kavranılması temeline dayanmakta ve ülke politikasını bu değişimlerle bağdaşacak biçimde ayarlamaya yönelik bulunmaktadır.

ABD'nin 70'li yılların ikinci yarısından sonraki politikasında militarist yönetim yeniden güç kazandı. Bu dönemde askersel-endüstriyel kompleks, ordudaki gerici çevreler, tutucular ve ırkçı-şövenistler ön plâna çıktılar ve bunlar hiçbir zaman büyük devlet ideolojisinden ve ABD'nin üstünlüğü düşünden vazgeçmediler. 1976 yılında ünlü «Günümüz Tehlikesini Önleme Komitesi», aşırı gerici «Gelenekleri Sürdürme Örgütü» (Reagan'ın «beyin tröstü»), Amerikan Güvenlik Konseyi, Amerikan Tutucu Güçleri Birliği vb. gibi çeşitli sağcı örgütlerin kurulmasıyla, adı geçen güçler, yumuşamaya ve SALT-2'ye karşı bir haçlı seferi açtılar. Esinleyicileri arasında George-town Üniversitesi Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi ile «Commentary» dergisinin bulunduğu bu görüşler, bugünkü Washington yönetiminin dış politikasının biçimlenmesinde büyük rol oynadılar.

Bu «neo-tutucuların» görüşleri «Commentary» dergisinin sahibi N. Podhorets'in «Bugünkü Tehlike» (1) başlıklı kitabında yoğunlaştırılmış bir biçimde dile getirildi. Podhorets, Amerika'nın savaştan sonra uyguladığı komünizmi «önleme» ve «püskürtme» stratejisinin iflas ettiğini kabul etmektedir. Böyle olsa da, bunun nedenini dünya çapındaki güçler dengesinin değişmesinde, Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerin barış politikasının başarılarında arayacağı yerde, Beyaz Saray'ın ABD'nin askersel gücünden yararlanma konusunda gösterdiği «kararsızlığa» bağlamaktadır. Podhorets Amerikalıların savaş korkusundan, «barıştan çok daha önemli şeyler bulunduğu» anlayışına dayanarak kurtulmalarını salık vermektedir. (Görüldüğü gibi, dışişleri bakanı Haig bu görüşü benimsemekten başka bir şey yapmamıştır.) «Commentary» dergisi sahibine göre, SSCB ile barış ilişkileri kurmak, ABD için kapitülasyon anlamına gelir. Podhorets nükleer savaş tehdidinin ortadan kaldırılmasıyla ilgili önlemleri bile «kapitülasyondan» başka bir şey saymıyor. 1980 yılında San Francisco'daki Çağdaş Araştırmalar Enstitüsü «80'li Yıllarda Ulusal

(1) N. Podhorets, The Present Danger, New York, 1980.

Güvenlik: Zayıflıktan Güçlülüğe Doğru» (2) adlı bir derleme yayınladı. Derlemede yazıları çıkanlar arasında ünlü «şahinlerden» P. Nitze, W. van Clave ve E. Luttwak yer almaktadır. Bunların tümü de ABD'nin askersel gücünü daha kesin bir biçimde göstermesi, daha etkin olarak uygulaması görüşünü ısrarla savunmaktadırlar. Derlemede hükümet (o zamanlar henüz Carter yönetimi işbaşındaydı) güce başvurmayı politik araç olarak yeterince kullanmamakla suçlanıyordu. Kitapta durmadan yinelenen görüş şuydu: ABD yönetimi dış politikada «güce ihtiyatla başvurmaktan» bile vazgeçmiştir. Dergide yazıları çıkanların tümü, Sovyetler Birliği'nin askersel gücünün güya daha önce eşi görülmemiş derecede büyüdüğü görülürken bile ABD bu alanda geri kalmaya razı olmuştur ve artık Washington'un elinde «kendisine karşı saygı beslenmesini» sağlayacak araç kalmamıştır görüşünü çeşitli biçimlerde ortaya atmaktadırlar. Onlara göre, «saygının» yeniden sağlanması için her türden silâhların arttırılması, yani askersel üstünlüğe ulaşılması gereklidir.

Yumuşamaya karşı çıkanlar korusu içinde ordudan emekli olmuş kimselerin kızgın sesleri özellikle kulak tırmalamaktadır. Bunlardan biri, ikinci baskısı 1980'de çıkan «Asker Tekmil Veriyor» (3) başlıklı kitabı yazar general W. Westmoreland'tir. Adı geçen kitapta militarist eğilimler adeta «Gl» (4) ların kaba çizimleri kadar göze batmaktadır. Bu emekli general kitabında kendisini her ne kadar bol bol övmekteyse de, H. Kissinger'in «tarihimizin eşi görülmemiş bir dönemindeki olaylarının özlü ve yararlı notları» diye göklere çıkardığı bu kitap yazarının gerçek dünya hakkındaki son derece kısıtlı bilgilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Westmoreland kitabında, Johnson yönetimini, Vietnam'da atom bombasına başvurulması konusunda yaptığı öneriyi gözönünde bulundurmakla suçluyor ve şöyle devam ediyor: «O zaman da, ve daha büyük ölçüde bugün de şu kanıdayım ki, bu seçeneği o sıralarda incelemekle büyük bir yanlışlık yaptık.» (s. 445)

Emekli general «Vietnam cehenneminden kurtuluşa» katkıda bulunduğunu söyledikten sonra, ABD'nin Çin-Hindi'nde «adil ve soylu bir savaş» yürüttüğünü ileri sürmektedir. Cezalandırma birliklerinin Vietnam köylerini ateşe verdiği zaman böyle konuşan bu general, bugün de aynı şeyleri yinelemektedir.

Başka bir generalin (McArthur) «utkunun yerini hiçbir şey tutamaz» sözlerini yineleyen Westmoreland, utkuya ulaşmak için bütün araçların

(2) National Security in the 1980: from Weakness to Strength. Ed. by Thomson. Institute for Contemporary Studies. San Francisco 1980.

(3) General William C. Westmoreland, A. Soldier Reports, New York, Doll, 1980. Bu general «iğrenç savaş» sıralarında Vietnam'da ABD birliklerinin komutanıydı.

(4) ABD askerlerine verilen lakap. (Not Red.)

geçerli olduğunu ekliyor. Görüldüğü gibi Westmoreland'in anlayışı, Clausewitz'in herkesçe bilinen görüşünü «zenginleştirmekten» öteye geçmemektedir. Ne var ki, Alman teorisyen, savaşı politikanın devamı sayarken, Amerikalı emekli general «politika da savaşın devamıdır» savını ileri sürmektedir (s. 296).

O, bu «vecize» ile her halde sadece kendi görüşlerini dile getirmiyor. Çünkü, Richard Nixon'a bakılacak olursa, üçüncü dünya savaşı başlamış bulunmaktadır. ABD'nin eski cumhurbaşkanı «Gerçek Savaş»⁽⁵⁾ başlıklı kitabında ilkel, fakat hafifçe pudralanmış gizemle militarizmin ideolojisini şöyle tanımlıyor: «İki kutba, ABD ile Sovyetler Birliği'nin temsil ettiği insanlık deneyiminin ikizlerine yaklaşım, iyilik ve kötülük, aydınlık ve karanlık, Allah ve Şeytan kavramlarına eşit olan bu iki kutba yaklaşım melodramatik gibi gelebilir. Ama bunları tahmini olarak bile böyle kabul etsek, bu bize dünya savaşında perspektifi görmemize yardım edecektir. Eğer biz utkuya ulaşmaya kararlıysak, eğer biz utkuyu hiçbir şeyle değiştirmemeye karar verirsek (yine Mac Arthur'un sözleri – J. W.) utkuya ulaşmak olanaklıdır. O zaman maneviyat kılıcı keskinleştirecek, kılıç ise maneviyatı yüksek tutmaya yardım edecek ve özgürlük üstün gelecektir.»⁽⁶⁾

Amerikan yöneticilerinin politikayı savaşın devamı saydıklarını ülkenin 1945'ten sonraki tarihindeki birçok olgular ortaya koymaktadır. Truman'ın Hiroşima ile Nagazaki'yi atom bombası ile barbarca ezmesi, her şeyden önce Sovyetler Birliği'ne karşı politik bir uyarıydı. Aynı Truman, aradan bir süre geçtikten sonra «Moskova, Kore sorununun en kısa zamanda çözüme bağlanmasına razı olmazsa» (kendiliğinden anlaşılacağına göre, Washington'un dikte edeceği koşullara uyarak) SSCB'nin en önemli kentlerine karşı atom bombası kullanılması olanağını incelemiştir.

Eisenhower «Avrupa'da Haçlı Seferi» adlı anılar kitabında (1948 yılında yayınlanmış ve daha sonra birçok kez yeni baskılar yapmıştır) faşizme karşı yürütülen savaş sırasında Sovyet askerlerinin yığılacağı karşısında duyduğu hayranlığı belirttiği halde, Sovyetler Birliği'ne karşı atom bombası kullanılması plânının («Dropshot» plânı) hazırlanmasına aktif olarak katılmıştır. Başkan Kennedy de, yardımcılarıyla, 1961'deki Berlin bunalımının çözüme bağlanması için atom bombasına başvurulması konusunu incelemiştir. Genel olarak Washington Sovyetler Birliği'ne ve ulusal kurtuluş savaşımına karşı en modern savaş araçlarına başvurulması konusunu birçok kez ele almıştır.⁽⁷⁾

Birçok Amerika'lı politikacının savaştan yana tutumlarındaki sapıklığın

(5) Richard Nixon, *The Real War*. New York, Warner Books, 1980.

(6) «International Herald Tribune», 18 Haziran 1980.

(7) Ayrıntılı bilgi için bak: «Büyük Yalan Üstüne», BSS, s. 4, 1981 (Not Red.)

en sarsıcı örneğini, bundan bir süre önce dünyadaki bütün normal insanların tüylerini diken diken eden bir küstahlıkla başkan Reagan dile getirmiş ve Avrupa'da «sınırlı» bir nükleer savaş yürütmenin olanaklı olduğunu söylemiştir. Bu konuda tam bilgi vermek gerekirse, böyle bir anlayış Beyaz Saray tarafından daha 1974 yılında benimsenmiştir. Ne var ki, deyim yerindeyse, nükleer savaş sorunu ancak Reagan'ın yönetimi ele geçirmesinden sonra gündemde yer almıştır.

Bugün Amerika Birleşik Devletleri'ni yöneten kimseler dış politikayı «dünyayı komünizmden kurtarma» gibi eski bir formül temelinde «ideolojileştirme» işine giriştiler. Bu amaçla ön plâna yeniden savaş naraları atan azgın bir anti-sovyetizm çıkarıldı, çünkü onlara göre «dünyada sükûnetin bozulduğu her yerde Sovyetler Birliği'ni bulmak olanağı vardır». (Reagan bunu daha seçim öncesi kampanya sırasında söylemişti.)⁽⁸⁾

ABD yönetiminin güttüğü dış politikanın gitgide sertleştiğini izlerken, ABD'de düzenin koruyucuları çevresinde bu kadar tehlikeli bir politika karşısında muhalifler bulunmadığını, gerçekçi eğilim yandaşlarının «şahinlerle» savaşında kesin yenilgiye uğradığını söylemek yerinde olmasa gerek. O kadarki, emekli generaller arasında bile nükleer tehdide karşı olanlar bulunmaktadır. Örneğin, Eisenhower yönetimi sırasında kara orduları kurmay başkanlığını yapmış olan general Maxwell Taylor «Washington Post» gazetesine verdiği bir demeçte, ABD'nin, sahip olduğu yıkıcı gücün varlığı koşullarında «Ruslarla silah miktarı açısından yarışmamız ve ulusal savunma için, sonsuz olmayan kaynaklarımızı harcamamız akılsızca bir iş olur ...»⁽⁹⁾ demiştir. General Taylor, Westmoreland ile benzerlerinden farklı olarak, Clausewitz'in tezlerinin nükleer çağda geçerli olmadığını anlamakta, bununla ilgili olarak «Biz, Clausewitz döneminde olduğu gibi, rasyonel anlamı olan bir savaşla karşı karşıya kalmayacağız ...»⁽¹⁰⁾ diye yazmaktadır.

«Sınırlısı» dahil, her türlü nükleer savaş stratejisinin anlamsızlığını ABD Kongresi savunma araçları üretimi ortak komisyonunun (bu komisyon kaldırılmıştır) eski danışmanlarından Amerikalı bilgin Artur Katz'ın bundan bir süre önce yayınlanan kitabı bütün çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Birçok çizelgelerin, matematik işlemlerin ve istatistik verilerin yer aldığı bu incelemede⁽¹¹⁾ nükleer silahlardan yararlanmanın kaçınılmaz olarak korkunç sonuçlar vereceği sonucuna varılmaktadır. Katz, bu sonuçlar üzerine daha önce de uyarılarda bulunmuştu. 70'li yılların başlarında Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde çalıştığı sıralarda silahların denetlenmesi sorunlarıyla ilgili sürekli seminerde de bu konu üzerinde

⁽⁸⁾ «The Wall Street Journal», 3 Haziran 1980.

⁽⁹⁾ «International Herald Tribune», 5 Temmuz 1981.

⁽¹⁰⁾ A.g.y.

⁽¹¹⁾ Artur Katz. Life after Nuclear War. Cambridge, Massachusetts, Ballinger Publishing Company, 1981.

durmuştur. 1979'da büyük bir rapor hazırlayan Artur Katz'ın son yapıtı, büyük ölçüde bu rapordaki materyallere dayanmaktadır. «Nükleer Savaş-
tan Sonra Yaşam» adlı kitapta Katz, sadece ülkenin politikasını biçim-
lendirenlere değil, aynı zamanda tekelleştirilmiş yığınsal iletişim araçları-
nın anti-sovyet ve militarist propagandalarına hedef olan geniş top-
lumsal çevrelere, sıradan Amerikalılara da seslenmektedir. Onun kanı-
sına göre, bir nükleer savaşın sonuçları o kadar korkunç olacaktır ki,
böyle bir savaşın patlaması olasılığının azaltılması, ya da engellenmesi
vazgeçilmez bir zorunluluk haline gelmiştir. Katz, silahların denetimi
sürecine yeniden dönülmesi gerektiğini, kısıtlanmış ölçüde de olsa SALT
davasının ayakta tutulabilmesi için herhangi bir anlaşmaya varma dene-
meleri yapılmasını istemektedir.

ABD'de gerçekçi seslerin yükseldiğini kanıtlayan daha birçok kitaplar
yayınlanmıştır ve bunları yazanlar, uluslararası sorunları izleyen ünlü ve
yetenekli araştırmacılar. Bu kitaplardan biri «Yaşamda kalmanın değeri:
Ödeme Yeteneği» başlığını taşımaktadır. «Foreign Affairs» dergisi baş-
yazar yardımcısı James Chase ⁽¹²⁾ bu incelemesinde, Washington'un 60'lı
yıllardan günümüze kadarki dış politikasını çözümlemektedir.

Kısıktırılan anti-sovyetizm psikozunun tehlikesi üzerinde duran Chase,
«Anti-sovyetizm temeline dayanan dış politikanın ABD için anlamı yok-
tur, önemünde yaşamsal çıkarlarımızı önemli derecede etkileyen, fakat
Sovyetler Birliği'yle doğrudan doğruya ilişkisi olmayan, hatta bu ülkeyle
bağlılığımızı gerektiren diğer birçok dış politika sorunları durmakta-
dır» demektedir (s. 47). Kitabın yazarına göre, SSCB ile anlaşmazlık du-
rumu ABD'nin Batı Avrupa'daki bağlaşıklarıyla zaten sarsılmış olan iliş-
kilerini daha da etkileyebileceği kanısındadır. Bu amaçla da Sovyetler
Birliği'ne karşı askersel üstünlük elde etme niyetinin ABD'yi zayıflata-
cağı, halkın yaşam düzeyini düşüreceği ve ekonominin savaşla ilgili ol-
mayan bölümünü gerileteceği uyarısında bulunmaktadır (s. 83). Chase,
ülkemizin durumunu gelişmiş endüstriyel diğer kapitalist ülkelerin duru-
muyla kıyasladıktan sonra (ki, bu kıyaslama birçok bakımlardan ABD
için sevindirici değildir) Amerika'nın «ödeme yeteneğinin» (kitabın ya-
zarı bunu söylerken, ülkemizin bu alanda dünya ölçüsünde elde ettiği
saygınlığı gözönünde bulundurmaktadır) ancak politik, ekonomik ve as-
kersel alanlarda yumuşama ilkelerine dönüş sayesinde korunabileceğini
vurgulamaktadır.

Aynı görüşleri, Amerika'nın diğer yetkili araştırmacılarından Richard Bar-
net de savunmaktadır. Barnet «Gerçek Güvenlik: Tehlikeli On yıllık Dö-
nemde Amerikan Gücünün Yeniden Sağlanmasıdır» ⁽¹³⁾ başlıklı kitabın-

(12) James Chase, Solvency: The Price of Survival. An Essay on American
Foreign Policy, New York, Randon House, 1981.

(13) Richard J. Barnet, Real Security, Restoring American Power in a
Dangerous Desade, New York, Simon and Schuster, 1981.

da, son yıllarda Amerikan toplumunda uluslararası ilişkilerde Reagan anlayışının niçin ağır bastığını ve sağcı güçlerin, yumuşamayı niçin balataladıklarını ele almaktadır. Burada belirtilmesi gereken bir nokta vardır: Yayınevi bu kitabı okuyuculara «Reagan-Haig tarafından başlatılan silahlanma yarışına ve savaşı dış politikaya karşı etkin bir darbe» diye tanıtmaktadır. Gerçekten de yapıtta nükleer üstünlüğün dünyada barış için bir güvence olmadığı inandırıcı bir biçimde kanıtlanmaktadır. SALT-2 anlaşmasına yeniden dönülmesi, anlaşmanın onaylanması ve nükleer silahların kısıtlanması yolundaki daha sonraki aşamaya geçmek, kitabın yazarına göre, Beyaz Saray'ın mantığa aykırı politikası karşısında biricik seçenektir. Amerika Birleşik Devletleri'nin savaştan sonraki ilk yıllarda sandığı gibi artık dünyanın bir numaralı devleti olmadığını, bundan böyle «eski sömürgeler dünyasındaki politik ve ekonomik değişiklikleri denetleyemeyeceğini ve dünya jandarması rolünü oynayamayacağı» anlamasının zamanı gelmiştir (s. 50). Chase gibi Barnet de «anti-komünizm temeline dayalı uluslararası güvenlik sisteminin pratikte gerçekleştirilemeyeceği kanısındadır (s. 92).

Bugün Washington'daki yöneticilerin ülkemizi uçurumun kenarına getiren ve bütün insanlığı tehlikeye sürüklemekle tehdit eden aşırı politikasına karşı kesin bir tutum alan araştırmacılar, sadece yukarıda sözkonusu edilenler değildir. ABD'deki yönetici sınıfın tüm temsilcileri barış içinde yan yana yaşama anlayışından vazgeçmemişlerdir ve bunlar ülkenin önünde duran sorunların pazu gücüyle değil, kafayla çözümü bağlanması gerektiği kanısındadırlar.

Ülkemiz bugün her zamandan fazla olarak devlet yönetiminde kafasını kullanacak ve deneyime sahip olacak kimselerin bilgece bir politika yürütmelerine gereksinim duymaktadır. Bu gibi kimseler tarihin gidişini kavrayabilmeli ve sadece kendilerini değil başkalarını da anlayabilmelidir. Böyle bir bilgeliğe ulaşabilme ve atom manyaklarını köstekleyebilme savaşımında burjuva sınıfının gerçekçi temsilcilerinin çabaları da yer almalıdır.

Bunun için neler bilinmelidir?

Birincisi, bir nükleer savaş, yeryüzünden, Amerikan emperyalizmi dahil, her şeyi silip süpürecektir. İkincisi, askersel üstünlük sağlama çabaları, ABD'nin ekonomik ve parasal temellerini yıpratıp Japonya, Batı Almanya ve diğer kapitalist devletler karşısındaki rekabet yeteneklerini daha da zayıflatacaktır. Ülkede «Reagan ekonomisinin» ve miltarizmin, ABD'nin bağlaştığı olan ülkeler hükümetlerinin düşmesine neden olabilecek güçte öfke ve protesto dalgalarına yol açacağı ve ABD'de tekelilerin kökleşmiş olan çift partili erk sistemini tehdit edebileceği korkusunun önemli bir rol oynadığı da unutulmamalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde emekçilerin işsizliğe karşı, barıştan ya-

na hareketleri gitgide genişlemektedir. Önemle belirtmek gerekir ki, Reagan'ın erke gelişinden olup olacağı bir yıl sonra yapılan bir soruşturmada, şimdiki yönetim son 50 yıllık hükümetler arasında en düşük notu almıştır.

İşçi sınıfı ve halkın tekellere karşı olan diğer katmanlarının barışı ve yaşamsal çıkarlarını savunmak için arsız arasız yığınsal eylemlerde bulunmaları çözümleyici bir rol oynamaktadır. Bunlar, Amerikan emperyalizminin tuttuğu tehlikeli yoldan vazgeçmesini, yumuşama, silahları denetleme ve kısıtlama ve barış içinde yanyana yaşama politikasına dönmelerini sağlayacak çözümleyici etkenlerdir.

James West
ABD Komünist Partisi
Politik Bürosu üyesi

İki sistemin koşulları içinde kadınların durumu

Dünyanın bütün ülkelerindeki ilerici çevreler, her yıl 8 Mart gününü kadınların eşit ekonomik, sosyal ve politik haklar uğrunda savaşımda uluslararası dayanışma günü olarak kutlamaktadır. Kadınların durumu üzerinde çözümleyici etkiyi, toplumsal sistemin niteliği belirler. Aşağıdaki yazıda kadınların kapitalizm ve sosyalizm koşullarındaki yaşamlarını belirleyen bazı veriler yer almaktadır. Materyali derginin Bilimsel Entormasyon ve Dokümantasyon Sorunları Komisyonu hazırlamıştır.

ILAN EDİLMİŞ AMA GÜVENCE ALTINA ALINMAMIŞ HAKLAR

Burjuva anayasalarının çoğunda hiç de kötü sayılmayacak hükümlerin yer aldığı maddelere rastlamak olanağı vardır. Örneğin Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasasında şunlar yazılıdır: «Bütün insanlar yasalar önünde eşittir. Erkek ve kadınlar eşit haklara sahiptir. Hiç kimseye cinsiyet, köken veya ırk açısından zarar verilemez, ya da ayrıcalık yapılamaz...» İtalyan Anayasasında ise şöyle denilmektedir: «Tüm yurttaşlar aynı toplumsal değere sahiptir ve herkes cinsiyet, ırk, dil ayrımına, dinsel ve politik kanısına, kişisel ve toplumsal durumuna bakılmaksızın yasalar önünde eşittir. «Fransa'da erkeklerle kadınların eşit haklılığı anayasanın giriş kısmında belirtilmiştir. Bu ülkede, toplu sözleşmelerde emeğin karşılığının eşit olduğunun belirlenmesini gerektiren yasalar yürürlüktedir. Diğer birçok burjuva devletlerinin anayasalarında da bu gibi kayıtlara rastlansa da, aynı şey hepsi için söylenemez. Örneğin, ABD'de kadınların eşit haklara sahip oldukları ilan bile edilmemiştir. Bu ülkede uzun yıllardan beri, erkeklerle kadınların eşit hakka sahip olduklarının belirtilmesi amacıyla anayasada düzeltmeler yapılması uğrunda sonuç vermeyen bir savaşım yürütülmektedir. (1)

Ne var ki, şu veya bu ilkenin ilanı başka, uygulanmasıyla ilgili koşulların güvence altına alınması başkadır. Burjuva yasalarındaki erkeklerle kadınlar arasında eşitliğin dile getirilmesi, gerçek duruma yanıt vermekten uzaktır. Kapitalist toplumda kadınlar, açıktan açığa ayrımla karşı karşıyadırlar. Bu duruma, her şeyden önce yaşamın en önemli alanında, yani emek alanında tanık olmaktadır. ABD'nin resmi verilerine göre bu ülkede kadın emekçilere verilen ücret, erkeklere kıyasla ortalama % 40

(1) ABD Kongresi 1972 yılında gerçekten de anayasada kadınlara eşit hak tanıyan düzeltmeyi yapmıştır. Ama bu düzeltme hâlâ yasallaşmamıştır, çünkü bazı eyaletlerin yasama meclisleri bunu onaylamaya yanaşmamıştır. Bu düzeltmenin 30 Haziran 1982'de yasal gücüne kavuşabilmesi için 38 eyalet tarafından onaylanması gereklidir.

oranında düşüktür. Bu fark Fransa ile FAC'de % 30 oranındadır. Kanada'da kadınların emekleri karşılığında verilen para, aynı işi yapan erkeklerle ödenen ücretin ancak % 61'ini, Japonya'da % 56,2'sini, İngiltere'de ise % 55'ini oluşturmaktadır.

Burjuva ideologları bu eşitsizliği kadınların daha az kalifiye olmalarına bağlamaktadırlar: Gerçekten de Batı Avrupa ülkelerinde, ABD, Kanada, ve Japonya'da kadınların önemli bir kısmı kalifiye olmayan, ya da az kalifiye işçi gerektiren alanlarda çalışmaktadırlar. Fakat niçin? Bunun nedenlerinden biri, daha az öğrenim görmüş olmaları ve mesleksel bakımdan daha az yetişkin bulunmalarındır. Kapitalist düzendeki okul, bugün de kızları geleneksel adı verilen mesleklere yöneltektedir ki, günümüzde bu alanda iş bulmak çok daha güçtür. Örneğin, Federal Almanya'da öğrenimdeki bu doğrultu nedeniyle okul bitirmiş kızların dörtte üçüne, 500 meslekten ancak 16'sı uygun düşmektedir.

Fransa'da çalışan kadınlardan özel öğrenim görmüş olanların oranı % 39, FAC'de % 38, Hollanda'da % 25, Belçika'da % 20, İtalya'da ise % 12'dir. İsviçre'de çalışan kadınların yarısı herhangi bir meslek eğitimi görmemiştir. Bütün bunlara eklenecek önemli bir veri de şudur: Dünyanın sosyalist olmayan bölümündeki kadınlardan 500 milyonu okumaz yazmaz bilmemektedir. Uluslararası Çalışma Bürosu'nun 1978 yılını kapsayan verilerine göre, birçok kapitalist ülkede kadın mühendislerin oranı hiç denecek kadar azdır. Örneğin, Avusturya'da bu oran % 4,7, İngiltere'de % 1,2, Danimarka'da % 4,4, Norveç'de % 2,5, Kanada'da % 0,33, ABD'de % 1,3, Fransa'da % 6,7, FAC'de % 2,5'tur.

Durumun böyle olmasının sorumluluğu tamamen sosyal-ekonomik sisteme bağlıdır. Bu sistem, kadınlara çağdaş tekniğin istemlerine yanıt verecek mesleksel hazırlık ve kalifikasyon olanakları sağlamamaktadır. Burası bir yana, kadınlar erkekler ölçüsünde kalifiye oldukları zaman bile daha az ücret almaktadırlar. ABD'nde yüksek öğrenim görmüş kadınların gelirleri, aynı durumdaki erkeklerinkine kıyasla ortalama % 65 oranındadır ve bu farkda azalma eğilimi görülmemektedir. Fransa'da kadın mühendislerin kazançları erkeklerinkine göre % 22,4 oranında düşüktür.

Kadınlara verilen ücretlerdeki ayırım, tekelere ek kârlar sağlamaktadır. Yapılan hesaplara göre, örneğin ABD'de bu ek kârlar yılda 63 milyar dolar, İngiltere'de ise 1 milyar 200 milyon sterlini bulmaktadır. Federal Almanya'da kadınlara daha az ücret ödenmesi patronların ek olarak 10 milyar mark daha fazla kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Diğer kapitalist ülkelerde de durum aşağı yukarı aynıdır.

Kadınlara karşı ayırımın diğer bir yanı da, işe en son alındıkları halde en önce işten çıkarılanların kadınlar olmasıdır. Bu nedenle de kapitalist dünyada kadınlar arasında işsizlik oranı son derece büyüktür. Her ne kadar, örneğin, Ortak Pazar ülkelerinde çalışan kadınlar erkeklere

göre çok daha az sayıda olsa da, 1980 yılında iş arayanların hemen hemen yarısını, yani 3 milyonunu kadınlar oluşturmuştur. Şunu da eklemeliyiz ki, bu sayıya kısmen çalışan kadınlar dahil değildir. Bunların sayısında da devamlı bir artış kaydedilmektedir. Örneğin, 1980 yılında Batı Avrupa'da kısmen çalışan 9,2 milyon kişinin 8 milyonunu kadınlar oluşturmuştur.

Çalışan kadınların tam gün işte çalışmama nedenlerinden biri, okul öncesi eğitim kurumlarının azlığı veya hiç bulunmamasıdır. (ABD'de olduğu gibi) İngiltere'de çalışabilen kadınların ancak %1'i çocuklarını çocuk bahçelerine gönderebilmektedirler. Avusturya'da ise 2-3 yaşındaki çocukların ancak %2'si yuvaya bırakılabilmektedir. Bazı ülkelerde okul öncesi eğitim kurumlarına ödenmesi gereken harç o kadar yüksektir ki, birçok anneler aylık gelirlerinin tümünü çocuk bahçe ve yuvasına aktardıktan sonra çalışmanın bir anlam taşıyıp taşımayacağını düşünmek zorundadırlar. Burjuva yasalarının en zayıf yanlarından birini, anne ile çocuğa karşı kayıtsızlık oluşturmaktadır. Örneğin, İsviçre'deki kadın örgütleri uzun yıllardan beri kadın işçilerin hamilelik döneminde ve doğumdan sonra parasız izinden yararlanabilmeleri için savaşım yürütmektedirler. İngiltere'de ise, her ne kadar yasalar annelere 18 ay izin verilmesini öngörüyorsa da, bir kere bu izin parasızdır, ikincisi yasalarda izin alan annenin daha önceki işine dönebileceğini güvence altına alan herhangi bir madde yoktur. Japonya'da annelik izni 12 haftadır ve bu süre içinde kadın işçiler aylık ücretlerinin ancak %60'ını alabilmektedirler. Bu ülkede bir kez olmak üzere, doğuran işçilere 2 bin yen verilse bile, Japonyadaki yaşam düzeyi koşulları içinde bu parayla ancak ipekle bir başörtüsü alınabilmektedir.

Kapitalist toplumdaki kadınların sosyal-ekonomik eşitsizliğini gösteren olgulardan bazıları bunlardır. Bunların yanısıra politik bakımdan da açık bir ayırımcılık göze çarpmaktadır. Bunun sonucu olarak kadınların parlamentoda «temsil» oranları da son derece düşüktür. ABD'de son 25 yıl içinde Kongre üyesi kadınların oranı %4'ü aşmamıştır. Avusturya parlamentosunda kadınlar tüm üyelerin ancak %6'sını oluşturmaktadır. Fransa Meclisinde kadın temsilciler %1,8 oranında, İrlanda Parlamentosunda %3,5, İtalya'da %3,8, İngiltere'de %4,3, FAC'de %5,8, Belçika'da %6,1 oranındadır. İşte pratikte, burjuva demokrasisi koşullarında anayasal «eşitliğin» gerçekleri.

HEM İLAN EDİLMİŞ, HEM GÜVENCE ALTINA ALINMIŞ HAKLAR

Sosyalist ülkelerde durum tamamen farklıdır. Çünkü kadınlara toplumsal bakımdan yararlı emek alanındaki ve ailedeki ödevlerini başarıyla kaynaştırmaya elverişli koşullar sağlanmıştır.

Oktober Devrimi'nin etkisinden hemen sonra Rusya'daki işçi-köylü devleti kadınların politikası ve toplum yaşamındaki eşit haklarını güvence altına aldı. V. İ. Lenin, bununla ilgili olarak şunları belirtti: «Sovyet egemenliği, bütün diğerlerinden, en gelişmiş ülkelerden daha fazla demokrasi sağladı, çünkü yasalarında kadının eşitsizliğini kanıtlayan en küçük bir nokta olsun bırakmadı». (2)

Daha 1918 yılı Temmuzunda kabul edilen ilk Sovyet anayasasında kadın ile erkek arasında, devlet, ekonomi, kültür ve toplumsal-politik yaşamın tüm alanlarındaki eşitlik resmen ilan edildi. Kadınlara karşı özen, devlet politikası, sosyalist toplumun tinsel yasası oldu. Sovyetler Birliği'nin 7 Ekim 1977'de kabul edilen anayasasının 35. maddesinde: «SSCB'de kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir» kaydı yer almıştır. Diğer sosyalist ülkelerin anayasalarında da buna benzer hükümler bulunmaktadır. Örneğin, Demokratik Almanya Cumhuriyeti anayasasının 20. maddesi şunları belirtmektedir: Erkekler ve kadınlar aynı haklara sahiptirler ve toplumsal, devletsel, ve özel yaşamın bütün alanlarında eşit haklardan yararlanırlar.

Sosyalist ülkelerde emek hakkı sadece ilan edilmekle kalmamış, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve hukuksal önlemlerle güvence altına alınmıştır. Kadınların örgütlenmiş toplumsal emek alanındaki etkinliklerini şu veriler dile getirmektedir: DAC'de çalışabilir kadınların % 87,6'sı, SB'de % 93,6'sı çalışmaktadır. SSCB'de işçi ve memurların % 51,5'i kadındır. Orta ve yüksek öğrenimli kadın uzmanların oranı, SB'de % 59, Bulgaristan'da % 51, DAC'de ise % 47'dir. ABD'nde kadın mühendisler % 2, kadın bilim adamları % 9 oranını aşmadığı halde, SSCB'de mühendislerin % 45'i, bilim adamlarının ise % 40'ı kadındır.

Sosyalist ülkelerde yüksek ölçüde kalifiye kadın işçilerin sayısı da durmadan artmaktadır. Sovyetler Birliği'nde makina, motör ve otomatik araçları işletenlerin % 40'ı kadındır. DAC'de kalifiye işçilerin yarısını kadınlar oluşturmaktadır.

Ekonomideki yönetici kadrolar arasındaki kadınların oranı da çok yüksektir. SB'de işletme ve kurumların müdürü, tarım işletmeleri, atölyeler, kuruculuk örgütleri yöneticisi vb. kadınların toplam sayısı 500 bini aşmaktadır.

DAC'de bütün düzeylerdeki yönetici kadroların % 40'ını kadınlar oluşturmaktadır. Birçok sosyalist ülkelerde, hekimler de dahil olmak üzere, tıp personelinin ve öğretmenlerin çoğu kadındır. İş yasalarında kadınların ağır işlerde, sağlık için tehlikeli yerlerde çalıştırılması yasaklanmıştır. Örneğin Macaristan'da kadınların çalışmadığı bu gibi işlerin sayısı 200'ü aşmaktadır.

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 201.

Sosyalist düzende annenin korunmasına büyük bir önem verilmektedir. SSCB'de kadınlara hamilelik döneminde, daha önceki işteki ortalama ücret gözönünde bulundurularak, daha hafif iş verilmektedir. Bunun yanı sıra hamilelik ve annelik için paralı izin verilmekte, çok çocuklu ailelere yardım edilmekte, hasta çocuklara bakım için annelere verilen izin süresi arttırılmakta, okul öncesi çocukların eğitimini gerektiren kurumlar şebekesi genişletilmekte, parasız sağlık bakımı hizmetleri geliştirilmektedir. Bütün bunlar sosyalist ülkelerde devletin annelere ve çocuk eğitimine karşı tutumunun normu haline gelmiştir. Günümüzde SSCB'de çocuk yuva ve bahçelerindeki çocukların sayısı 15 milyonu bulmuştur. 1985 yılında bu sayının 17 milyonu aşması öngörülmektedir. Böylelikle yılda bir çocuk için yapılan yaklaşık 500 rublelik masrafın beşte dördünü devlet yükümlenmekte, ana babaların ödediği para, tüm masrafın sadece $\frac{1}{10}$ 'ini oluşturmaktadır. Çok çocuklu ailelerin bu gibi kurumlardaki masraflarının tümünü devlet üzerine almaktadır.

Sosyalist topluluk üyesi diğer devletlerde de benzer bir durum vardır. Bu ülkelerde 1-6 yaş arasındaki çocukların $\frac{1}{10}$ 50-80 kadarı okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmaktadır ve bunların sayısı durmadan arttırılmaktadır.

Sosyalizm, sosyalist demokrasi kadına lafta değil, sosyal ve politik yaşamda gerçek eşitlik sağlamaktadır. Bunun birçok kanıtlarından biri de, kadınların sosyalist ülkelerin seçimle oluşmuş organlarında önemli bir yer almalarıdır. Örneğin, Bulgaristan'da Halk Meclisi üyelerinin $\frac{1}{3}$ 19'u, Moğolistan Halk Meclisindekilerin $\frac{1}{10}$ 23'ü kadındır. Sovyetler Birliği yüksek devlet organı Yüksek Sovyet'teki halk vekillerinin oranı $\frac{1}{10}$ 32'dir. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde ise 3 halk vekilinden biri kadındır.

İşte, birbirine karşıt iki sosyal sistemde kadınların durumuyla ilgili olgular bunlardır. Bu durumda kadınların eşitliğiyle ilgili hükümlerin nerede boş laf olarak kaldığı ve nerede gerçekten devletin ve tüm toplumun ilgisinden yararlandığı kolayca anlaşılmaktadır.

Saldırgan blokun mekanizması

Bilindiği gibi emperyalizmin askersel politik bağlaşıklar sisteminin merkezinde Kuzey Atlantik Antlaşması (NATO) yer almaktadır. Emperyalist politikanın saldırgan niteliğinin artması ve askersel hazırlıklarının hızlandırılması, tamamen ABD'deki emperyalist çevrelerin diktası altında bulunan bu blokun eylemlerine de yansımaktadır. Aşağıda yer alan araştırmada NATO'nun askersel-politik mekanizması hakkında bilgi verilmektedir.

Soğuk savaşın en kızışık döneminde, 40'lı yılların sonlarında kurulan Kuzey Atlantik Bloku günümüzde topraklarının yüzeyi 22 milyon kilometre kareyi, nüfusu ise 550 milyonu aşkın 15 devletten oluşmaktadır. (1) Kurulduğu günden bu yana NATO çok karmaşık kurumlardan oluşan bir sisteme «kavuşturulmuş», blok üyesi ülkelerde ise politik, ekonomik, askersel-ekonomik gibi nitelikler taşıyan kurumlar meydana getirilmiştir. Bugünkü durumda NATO'nun yapısı şöyle özetlenebilir:

Blokun politik sorunları çözümü bağlayan yüksek organı *NATO Bakanlar Konseyi*'dir. Genelde konsey toplantıları dışişleri bakanları düzeyinde yapılmakta ve bu gibi toplantılarda savunma, maliye ve ekonomik bakanları da hazır bulunmakta, olğanüstü durumlarda ise toplantılar hükümet ve hatta devlet başkanları düzeyinde örgütlenmektedir. Bu toplantılarda üye ülkeler hükümetlerine tavsiye adı altında formüle edilen kararlar alınmaktadır. NATO Bakanlar Konseyi toplantıları dışında yönetim görevini *Daimi NATO Konseyi* yükümlenmektedir ki, bunu üye ülkelerin büyükelçileri oluşturmaktadır.

NATO'nun askersel-politik ve genel askersel sorunlarla ilgili kararlar alan yüksek organı *Askersel Planlama Komitesi*'dir. Komite, NATO'nun askersel örgütünden çıkan Fransa gibi silahlı güçleri olmayan İslanda dışında üye ülkelerin savunma bakanlarıncı oluşturulmaktadır.

NATO Bakanlar Konseyi ile Askersel Planlama Komitesinin emrinde başında bir genel sekreterin bulunduğu Uluslararası Sekretarya ile bir kısmı daimi, bir kısmı da danışma komitesi olmak üzere 200'ü aşkın komite bulunmaktadır ki, blokun askersel-politik, askersel-ekonomik ve propaganda eylemleri bunlar aracılığıyla ayarlanmaktadır.

Blokun en yüksek askersel organı, Fransa ile İslanda dışında, 13 üye ülkenin başkomutanları (genelkurmay başkanları)nın meydana getirdiği *Askersel Komite*'dir.

(1) Blok üyesi devletler: ABD, Kanada, Büyük Britanya, FAC, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, İslanda, Portekiz, Yunanistan ve Türkiye. Bundan bir süre önce İspanya hükümeti de NATO'ya girme kararını almıştır. Bu karar ülkedeki geniş toplumsal katmanlar tarafından şiddetle protesto edilmiştir.

NATO'nun birleştirilmiş askersel güçleri iki başkomutanlığa bağlıdır. Bunlardan Avrupa ve Atlantik'tekiler La Manş bölgesindeki başkomutanlığa, ötekiler ise ABD-Kanada bölgesel stratejik planlama gurubuna bağlıdır.

Bunların arasında en önemlisi NATO Avrupa Birleşmiş Silahlı Güçleri Başkomutanlığı'dır. Sosyalist devletler sınırları boyunda yer almış olan bu güçler 70 entegre tümen (2 milyonu aşkın asker ve subay) den oluşmaktadır. Bunların yaklaşık yüzde 70'i Avrupa güçleri başkomutanı olan bir Amerikan generalinin emrindedir. NATO'nun Avrupa gurubu 11 binden fazla tanka, 3 binden fazla savaş uçağına, 8 binden fazla nükleer başlığa ve bunları taşıyan 3 binden fazla araca sahiptir. NATO Avrupa birleşmiş silahlı güçleri yapısında, ulusal orduları güçlendirmek ve bunun yanı sıra üye ülkelerde jandarmalık yapmakla görevli mobil birlikler önemli bir yer almaktadır.

NATO'nun birleşmiş güçlerine stratejik hücum araçları ile operatif-taktik önem taşıyan roket ve nükleer silahlar gibi başlıca modern askersel araçları ABD sağlamakta, böylelikle de Pentagon'un blok çerçevesi içinde egemenliği daha da güçlenmektedir. Blokun diğer üyelerine kara orduları ile taktik uçaklar ve belirli ölçüde deniz güçleri sağlama görevi düşmektedir.

NATO'nun kuruluşunun ilk aşamasında, yani 50'li yılların başlarında askersel entegrasyon ilkesi sadece silahlı güçlerin örgütlenmesi işini kapsamına alıyordu. Zamanla bu ilke gitgide genişletildi. Öyle ki, bugün blok son derece karmaşık askersel sistemle donatılmış (alt yapı kuruluşları, NADGE gibi ortak hava savunma kompleksleri, AWACS vb.) büyük toprak parçalarını kapsamaya başladı. Sistemin tümünün ve ayrı ayrı kollarının ABD'nin elinde toplanması, NATO üyesi ülkelerin Pentagon'un saldırgan stratejisine «bağlanmalarında» önemli bir etkidir.

ABD, NATO'daki egemen durumunu sağlamlaştırmak amacıyla blok çerçevesi içindeki askersel entegrasyonu daha da genişletebilmek için her çareye başvurmuştur. ABD bu entegrasyona, Washington'un başlıkları üzerinde etkide bulunmasına, Avrupa'da olduğu gibi diğer bölgelerde çıkması olası silahlı çatışmalarda Amerika'dan yana yer almalarına olanak sağlayacak en elverişli ortaklık gözüyle bakmaktadır. Bu nedenle de askersel entegrasyonun, başta Atlantik'teki ve Doğu Akdeniz'deki savaş filoları olmak üzere, başka alanları da kapsaması için çabalar harcamaktadır. Amerika'daki strateji uzmanları, sosyalist ülkelere karşı açılacak bir savaşta, NATO üyesi devletlerin barış zamanında ulusal denetim altında bulunan silahlı güçlerinin de savaşa katılmalarının sağlanabileceğini hesaplamaktadırlar.

NATO ülkelerindeki toplam asker ve subayların sayısı 5,3 milyonu bulmaktadır ki, bunların 3 milyonu blokun Batı Avrupa'daki üyelerinin top-

raklarındadır. Bunların dışında NATO emrinde 4,8 milyonu aşkın yedek ordu bulunmaktadır. Bu durumda NATO'nun askersel aygıtı bu yedek askerlerle birlikte 10 milyonu aşkındır. Bunun yanı sıra NATO'nun 1977 Londra ve 1978 Washington toplantılarında kabul edilen kısa ve uzun süreli NATO geliştirme programları gereğince asker sayısının daha da artırılması öngörülmektedir.

ABD, silahlanma yarışını hızlandırmak için, NATO'nun askersel-politik mekanizmasından geniş ölçüde yararlanmaktadır. ABD ile NATO'nun bugün Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelere karşı güttüğü politika yalnız ve yalnız askersel gücü durmadan artırma konularından ayarlanmaktadır. Şurasını belirtmek gerekir ki, NATO üyesi devlet ve hükümet başkanlarının daha 1974'de imzaladıkları «Atlantik İlişkileri Bildirisi»nde bağlaşıklı silahlı güçlerin gelişmesinin sosyalist devletlerde «günümüzde yapılan ve gelecekte yapılacak olan görüşmelere» dayanılarak *değiştirilemeyeceği* belirtiliyordu. (2) Bu demektir ki, Sovyetler Birliği ile sosyalist topluluğun diğer ülkelerinin barışçı dış politikasının etkisiyle uluslararası gerginliğin azaltılmasına elverişli dönemlerde bile, NATO üyesi devletler Avrupa'da cepheleşme ve çatışmadan yana bir tutum almakta, böylelikle de askersel üretimi çok yanlı olarak geliştirmektedirler.

Bunun yanı sıra silahlanma yarışına bir istikrar ve süregelenlik niteliği verilmesi uğrunda çabalar harcadığı da görülmektedir. Bunun kanıtlarından biri şudur: Kuzey Atlantik Bloku'nun kurulmasından sonraki ilk yıllarda, NATO'nun ileri gelen üyeleri 3 yıllık silahlanma programları kabul ettiler. Daha sonra bunları 5 yıllığa dönüştürdükleri gibi, 1978 Mayıs'ında Washington'da yapılan NATO Konseyi toplantısında, ABD'nin önerisi ve «Sovyet savaş tehlikesi» propagandasının perdesi arkasında 15 yıllık bir süre için (yani 1994'e kadar) bir «savunma programı» kabul edilmiştir. Bu belgede NATO'nun askersel hazırlıklar düzeyini yükseltmek, takviye güçlerini hızla taşımak, yedekleri seferber etmek, deniz güçlerini, hava savunma birliklerini, iletişim bağlarını, komuta ve yönetim işlerini vb. pekiştirme olanaklarını sağlayacak 120'yi aşkın somut önlem öngörülmektedir.

Bu çok geniş askersel hazırlıkların gerçekleştirilmesi için ABD'nin baskısı sonucu blok üyesi tüm ülkelerin 1979–1984 döneminde askersel masraflarının reel olarak, yani enflasyon oranının üstünde yılda % 3 oranında artırılması kararlaştırılmıştır. Daha sonra bu süre 1986 yılına kadar uzatılmıştır.

NATO ülkelerinin askersel harcamalarının ardsız arası ve hızla artması, yumuşama döneminde de sürdürülmüştür. 1970 yılında 104 milyar olan bu harcamalar, 1980'de 240 milyar dolara ulaşmıştır. Toplam ola-

(2) «The Department of State Bulletin», 8 Temmuz 1974, s. 44.

rak, 70'li yıllardaki askersel harcamalar 1,6 trilyon doları aşmıştır. Böyle olsa da, ABD bağlaşıklarının askersel bütçelerini, enflasyon koşulları hesaba katılmadan, reel olarak, yılda %0 4,5 oranında artırmalarını istemektedir. Burada, NATO'nun Avrupa silahlı güçleri başkomutanı General B. Rogers'in deyiimiyle, bir takım «sembolik» rakamlar değil, somut yükümlülükler söz konusudur. Öte yandan Washington resmi çevreleri ABD'nin önümüzdeki 5 yıl içinde yıllık askersel harcamalarını %0 7 oranında artıracığını açıkladılar.

ABD, nükleer politikasını ve stratejisini gerçekleştirmek için NATO'nun askersel-politik mekanizmasından geniş ölçüde yararlanmaktadır. Bu amaçla, daha 60'lı yıllarda aşağıdaki organlar meydana getirilmiştir. Fransa, İslanda ve Lüksemburg dışında 12 üye ülkenin savunma bakanlarının oluşturdukları bir Nükleer Savunma Komitesi kurulmuş, bu komite çerçevesi içinde ise, blokun nükleer silahlar alınındaki politikasını ve bu politikanın uygulanmasının genel ilkelerini saptayan bir Nükleer Planlama Gurubu meydana getirilmiştir.

Söz konusu gurup etkinlikte bulunduğu süre içinde, başta NATO'nun Avrupa'daki «nükleer eşğinin» indirilmesi, yani NATO'nun Varşova Antlaşması devletlerine karşı taktik nükleer silahlar kullanmada önceliğie sahip olması gibi son derece tehlikeli kararlar almıştır. İş bu kadarla da kalmamış, bu gibi kararların alınması işlemleri son derece başitleştirilmiştir. Bugünkü koşullar içinde karar alınması için, nükleer araçlara sahip ülkeler (ABD ile İngiltere) ile topraklarında nükleer silahlar bulunduru-lan ülkelerin ve topraklarından yararlanan ülkelerin rıza göstermeleri yeterlidir. Blokun diğer üyeleri için sadece «olanaklar elverdiği ölçüde erken görüşmeler yapılması» öngörülmekte, fakat bu gibi ülkeler artık veto hakkından yoksun bulunmaktadırlar. Söz konusu kararlar, bir nükleer çatışmanın patlama tehlikesini daha da artırmıştır. Şurasını da belirtelim ki, NATO, Varşova Antlaşması ülkelerinin Helsinki toplantısına katılmış olan ülkelerin birbirine karşı nükleer silah kullanmamaları konusundaki önerisine karşı kesin olarak olumsuz bir tutum takınmıştır. Yine belirtilmesi gereken bir nokta da, ABD'nin nükleer planlama gurubundan sadece blokun söz konusu politikasını ayarlama kanalı olarak yararlanmakla kalmadığı, bunun yanısıra NATO içindeki stratejik görüşlerini bu gurubun aracılığıyla «yürüttüğüdür. Bu görüşlerden biri de, «sınırlı nükleer savaş» ve Sovyetler Birliğı'yle diğer sosyalist devletlerin topraklarındaki askersel ve askersel olmayan hedeflere ilk nükleer darbeyi indirme olanağını öngören Amerika'nın «yeni nükleer stratejisidir».

NATO Bakanlar Konseyi'nin 1979 yılının Aralık ayında orta menzilli yeni Amerikan nükleer silahlarının üretilmesi ve Batı Avrupa topraklarına yerleştirilmesiyle ilgili olarak aldığı karar son derece tehlikeli bir nitelik taşımaktadır. Bu karar, Avrupa ülkelerinde çok geniş protesto hareketlerine yol açmasına karşın, NATO Bakanlar Konseyi'nin 1981 yılı

Mayıs'ında Roma'da yapılan toplantısında onaylanmıştır. Aynı toplantıda SBKP'nin 26. Kongresinin, NATO ülkeleriyle SB'nin Avrupa ülkelerine yeni nükleer silahlar yerleştirilmesi konusunda bir moratoryuma varılmasıyla ilgili önerisini görüşmeye yanaşmamıştır. Gerek Roma toplantısında, gerekse başta Brüksel'de toplanan Askersel Planlama Komitesi olmak üzere, NATO'nun diğer yönetici organlarının toplantılarında 1983-1988 yıllarını kapsayan yeni militarist programlar hazırlanması kararına varılmıştır. Bu amaçla NATO'nun «canlı güç» gereksinimlerini araştırarak özel bir komite kurulmuştur ki, bu NATO ordularının daha da artırılması yolunda yeni bir adım olabilir. NATO savunma bakanları ayrıca yeni sistem silahlar hazırlanması da dahil olmak üzere, uzun süreli askersel planlamanın «temel yönlerini de» saptamışlardır. Hem Roma'da, hem de Brüksel'de ABD ile NATO'nun, blokun coğrafi sınırları dışında emperyalizmin «yaşamsal çıkarlarına» tehdit sayacağı her olay karşısında şu veya bu devletin içişlerine karışma «hakkı»ndan yararlanma eğilimi yeniden dile getirilmiştir.

Bütün bunlar NATO'nun saldırgan, militarist özünü çoktandır ortaya koyan çeşitli eylemlerin devamıdır. ABD'nin denetimi altında bulunan NATO bütün varlığı boyunca uluslararası gerginliğin keskinleşmesinin silahlanma yarışının artmasının etkeni olmuştur. Blokun askersel-politik mekanizması bu role tamamen uygundur. Bunun ise herkesçe bilinmesi gerekir. Lenin'in halk yığınlarına «savaşın doğuşunun sırlarının» (1) açıklanması biçiminde formüle ettiği ödev artık halkların varlığını tehlikeye sokan «sırrın» açıklanması ödevine dönüşmüştür. Bu tehlikeyi NATO üyesi devletlerin genel kurmaylıklarında hazırlanan karşı darbeyi önleyecek «koruyucu darbe» ile ilgili somut planlar doğurmaktadır. Yaşam askersel-endüstriyel kompleksin elebaşısı ile bunların ABD yönetimindeki temsilcilerinin halkların barışı savunma iradelerini hesaba katmadıklarını göstermektedir. Sözkonusu çevreler çok büyük boyutlar alan barış hareketini, binlerce miting ve toplantıyı, karar ve bildirimleri görmezlikten gelmektedirler. Ellerine geçen erkin sarhoşluğu içinde kuvvete, insan kırımı silahlarına dayanan bu gibi kimseler bu uğursuz gidişin sorumluluğunun farkında değildir.

Bundan dolayı bu savaş kundakçılarında insanlığı tehdit eden felaketin ciddi sorumluluğunu anlatmak gerek. İmparator olsun, başkan, kanstler, başbug olsun, erki elinde bulunduranların savaşlar çıkardıkları milyonlarca insanı mahva sürükledikleri ve cezasız kaldıkları zamanlar geçmiştir. Bugünkü dünyanın savaş ilahlarına kesin uyarıda bulunulması gereklidir.

B. Haloşa

(1) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 45, s. 318.

Yurtseverlerin yaşamını kurtaralım! Yurtseverlere özgürlük!

Türkiye'de baskı ve terör doruk noktasına ulaştı. Binlerce yurtsever – komünist, sosyalist, dinsel görüşlere bağlı kişi – bu terörün kurbanı oldu. İstanbul'da idam cezasına çarptırılmak istenen 52 Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DISK) yöneticisi için başlayan dâva, bu korkunç zorbalığın yeni bir halkasıdır.

DISK yöneticilerine karşı yüzlerce sayfadan oluşan düzmece bir savlama tezgâhlandı. Cunta ile onun mahkemedeki kuklaları, emekçilerin DISK'in yönetiminde düzenledikleri demokratik eylemleri, varolan sosyal rejimin temellerini yıkmaya yönelik eylemler diye niteliyorlar. Uydurma gerekçeler ardarda sıralanıyor. Askersel savcı Süleyman Takkeci, DISK'in Komünist Partisi'ne «bağlı» olduğunu öne sürüyor. Oysa böyle bir ilişki hiçbir zaman olmadı. Komünistler kesinlikle sendikaların örgütsel bağımsızlığından yanadırlar. Bu düzmece dâvayı açanlar ise, sendikal ve demokratik hakları ayaklar altına almak, emekçiler üzerinde gerici burjuva devletin sınırsız hegemonyasını kurmak istemektedirler.

Cuntanın hink deycisi Danışma Meclisi'ne yeni canavarca bir yasa tasarısı sunuldu. «Adalet» Bakanı Cevdet Mentеш'in sözleriyle, bu tasarrının tek amacı, «yürürlükteki cezaların günün gereklerini karşılayacak ölçüde sert olmamasıdır». Bu yasa her şeyden önce zâten yasaklı bulunan Komünist Partisi'ne yöneliktir.

Baskı aygıtı tam istim çalışıyor. Son 16 ay içinde 200 bin kişi gözaltına alındı. Bunlardan 80 bini hâlâ cezaevlerinde tutuluyor. Yüzlerce insan zindanlarda işkenceyle öldürüldü. Bu işkencelerin kurbanları, işçiler, aydınlar, toplumun öteki katmanlarından kimselerdir. Gölcük'te 230, Ankara'da 205, Adana'da 86 yurtsever Komünist Partisi'ne üye olmakla suçlanıyor. Herbiri için 20 yıla varan hapis cezaları isteniyor. Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nin (TOB-DER) 50 yöneticisi bir ile dokuz yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldılar. Çok sayıda gazeteci, «komünizm propagandası yapmak»la suçlanarak tutuklandı. Bunlar arasında *Politika* gazetesinden Tamer Kayaş, *Savaş Yolu*'ndan Candemir Özler, *Gençlik Dünyası*'ndan Erhan Tuskan, *Kadınların Sesi*'nden Berrin Uyar da var. Böylece, bugün Türkiye'de demokrasi için, emekçilerin hakları için seslerini yükseltenler keyfi bir biçimde ezilmek isteniyor.

Ama gerıcilik ne yaparsa yapsın, halkımızın en yiğit evlâtlarını dize

getiremeyecektir. Bugün milyonlarca insanın yüreğine onların şu çağrısı ulaşıyor: 52 DİSK yöneticisine özgürlük! Cezaevlerinde tutulan tüm demokrat ve komünistlere özgürlük! Türkiye yurtseverlerinin savaşımıyla dayanışma hareketi, her geçen gün dünya ölçüsünde daha da büyük bir hız kazanıyor.

*Kemal Kervan
Türkiye Komünist Partisi'nin
«Barış ve Sosyalizm Sorunları»
dergisindeki temsilcisi*

TÜSTAV

Cunta yönetiminin ABD ile birlikte Sovyetler Birliği'nin son barış önerilerini reddetmesi üzerine TKP MK Genel Sekreteri Bilen Yoldaş'ın yaptığı açıklama

Cuntanın Savunma Bakanı Bayülken, NATO toplantısında, Sovyetler Birliği'nin barış önerilerine karşı Amerikan görüşünü desteklediklerini kamuoyuna açıkladı. Bu açıklama yapılırken, 26 Mart günü, Amerikan 6. Filosuna bağlı iki savaş gemisi de Boğazlar'dan geçti, Karadeniz'e çıktı. Bu açık Amerikan kışkırtması karşısında Sovyetler Birliği haklı bir tepki gösterdi, ABD'ni sert bir dille kınadı. Görülüyor ki, Amerikan savaş filosunun varlığı, Karadeniz'i de, öteki bölgeler gibi, bir gerginlik odağına dönüştürebilir.

Oysa, bundan kısa bir süre önce, Sovyetler Birliği Devlet Başkanı L. İ. Brejnev bir dizi önerinin yanısıra, askersel filoların birbirinden uzaklaştırılması yönünde de bir öneride bulunmuştu. Bilindiği gibi, TKP, tüm önerilerin yanı sıra bu öneriyi de Türkiye'nin ulusal çıkarlarının bir gereği olarak desteklemiş, özellikle 6. Filonun karasularımızı kirletmesine son verilmesini istemişti.

Türkiye'yi Karadeniz'de kıyısı olan komşu ülkelerle karşı karşıya getirme amacı taşıyan son 6. Filo kışkırtması, Sovyetler Birliği'nin barış önerilerini desteklemekle TKP'nin ne denli halkı olduğunu açıkça kanıtlamış bulunuyor. Bunun bir başka kanıtı, kışkırtmanın tam da Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında üç yıllık ticaret ilişkilerinin görüşülmesi eşliğine rastlamasıdır.

Cuntanın, Amerikan emperyalizminin dümen suyunda gitmesi, görüldüğü gibi, ülkemizin ulusal çıkarlarına ters düşüyor.

Sovyetler Birliği'nden Türkiye'ye tehlike geldiği yolundaki iğrenç karalamalar gerçekte, Amerikan emperyalizminin sosyalist ülkeleri ve ulusal kurtuluş hareketlerini tehdit ettiği gerçeğini gizlemek amacıyla ortaya atılmıştır. Karadeniz'de bir karış kıyısı olmayan Amerika'nın savaş gemilerinin karasularımızda ne işi vardır? Burada artık, açıkça sosyalist ülkelere karşı boy gösterme söz konusudur. Cunta, ABD'nin bu saldırgan politikasına kölece boyun eğmekle, Türkiye'yi de gerginliğin, savaş tehlikesinin içine sürüklüyor.

L. İ. Brejnev yoldaşın yaptığı Sovyet barış önerilerine Reagan yönetiminin yönünde karşı çıkan cunta, gerçekte Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı bir yol izliyor. ABD'nin tüm dünyada, bu arada Orta Doğu'da, Akdeniz'de izlediği durumu gerginleştirme ve kızıştırma politikası, Türkiye'nin tüm komşularıyla ilişkilerini düzeltme girişimlerine kökten aykırıdır.

Böyle bir politikayla Arap, İran halklarıyla içtenlikli ilişkiler kurulamaz. Kaldı ki, cuntanın Amerikan yardımları karşısında, Türkiye'yi Orta Doğu'da, Basra Körfezi'nde jandarmalığa sürükleyeceğine ilişkin belirtiler vardır. Van'da yapılan büyük askersel hava alanları, Afgan karşı-devrimci çetelerin «göçmen» adı altında Türkiye'ye yerleştirilmesi, İran'a karşı CIA'nın Türkiye topraklarındaki baltalama girişimleri ve Birleşmiş Milletler'de İsrail yanlısı son tutum, bu belirtilerden bazılarıdır.

Türkiye halkı nükleer bir savaşta yok olmak istemiyor. Tüm komşularıyla barışçı, karşılıklı yarar ve eşitliğe dayalı ilişkiler kurmak istiyor. Sovyet barış önerileri, bizim ve tüm halkların önüne açılmış büyük bir fırsattır. Türkiye bu fırsatı kullanmalı, Amerikan emperyalizminin insanlık düşmanı, saldırgan amaçlarına araç olmamalıdır.

29 Mart 1982

Belçika Komünist Partisi XXIV. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Belçika Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresini selamlar, başarılar dileriz.

Belçika Komünist Partisi, bugün, Belçika'daki bunalımın derinleşmesinin ağır sonuçlarına, işsizliğe, enflasyona, sosyal harcamaların kısılmasına karşı ve emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için yoğun bir savaş veriyor.

Emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin, en başta ABD yönetiminin ve NATO'nun silahlanmayı tırmandırma ve sosyalist ülkelerle çatışma politikası, tüm insanlığı tehdit eden nükleer bir savaş tehlikesini artırıyor. Belçika komünistleri, ülkedeki öteki barış yanlısı güçlerle birlikte, en geniş yığınların barış hareketine katılması için ve Batı Avrupa'ya yeni Amerikan nükleer roketlerinin yerleştirilmesine karşı savaş veriyor.

Belçika komünistlerinin, bugün, gerici askersel diktatörlüğün ağır ve kanlı saldırılarıyla karşı karşıya bulunan Türkiye komünistleriyle, ülkemizin barış ve demokrasi güçleriyle dayanışmasına Partimiz önem veriyor. TKP, Belçika Komünist Partisi ile ortak savaşım ülküleri ve enter-nasyonalist dayanışma ilkeleriyle bağlıdır.

Belçika Komünist Partisi'ne, XXIV. Kongresi'nin öne koyacağı barış ve sosyalizm davasıyla ilgili görevleri gerçekleştirmede başarılar dileriz.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

26 Mart 1982

Vietnam Komünist Partisi V. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Vietnam Komünist Partisi'nin V. Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Vietnam komünistlerinin bu yüce forumu, ABD yönetiminin ve NATO egemen çevrelerinin sosyalist ülkelerle çatışma politikasına yöneldiği, dünyada barışı açaktan tehdit ettiği ve insanlığı nükleer savaşa sürüklenme pahasına, silahlanma yarışını tırmadığı bir ortamda toplanıyor. Çin yönetimi, bu politikayı destekliyor, en gerici emperyalist çevrelerle açık askersel-stratejik işbirliğine yöneliyor. Bu işbirliği, Güneydoğu Asya halklarını tehdit ediyor. SBKP'nin XXVI. Kongresi barış önerileri, Sovyetler Birliği'nin Güneydoğu Asya halklarının kolektif güvenlik istemlerini desteklemesi, bu yolda savaşım veren Vietnam komünistleri için, bölge halkları için büyük bir güç kaynağıdır.

Yoldaşlar,

Vietnam Komünist Partisi öncülüğünde Vietnam işçi sınıfı ve halkı, ulusun sosyal ve ekonomik kalkınması için büyük çabalar sarfediyor. Pekin hegemonyacılarının saldırı ve tehditlerinin sürmesine karşın, Vietnam halkı, ülkenin ekonomik ve savunma potansiyelini geliştiriyor, toplumun sosyalist temellerini güçlendiriyor. Ülkemiz komünistleri, bu başarılarından büyük bir kıvanç duyuyorlar.

Yoldaşlar,

12 Eylül 1980'de Türkiye'de erke el koyan gerici askersel diktatörlük, halkımız ve ülkemiz demokrasi güçleri üzerindeki baskısını ve terörünü artırıyor. Sald sendikacılık yaptıkları için 52 DISK yöneticisi, idam cezası istemyle yargılanıyor. Türkiye Komünist Partisi üyelerine ve sempatanlarına yönelik davalarda, yurtseverler barış ve sosyalizm ülkülerini savunmaları ve bu yolda örgütlenmeleri nedeniyle suçlanıyorlar. İskence, yığınsal koşuşturmalar, fiyat artışları, işsizlik, yoksulluk ... İşte gerici askersel diktatörlüğün ülkemize getirdikleri bunlardır.

ABD yönetimi ve NATO egemen çevreleri, ülkemizi bölgeye yönelik emperyalist planlarında doğrudan kullanmak için çabalarını yoğunlaştırıyorlar. Türkiye'yi, Sovyetler Birliği'ne karşı, Ordadağı'daki ulusal kurtuluş savaşına karşı açık bir saldırı üssü yapmak istiyorlar. Bu nedenle Reagan yönetimi, Türkiye'deki gerici askersel rejime tam destek veriyor. Türkiye'de sendikacıların idam edilmek istenmesini onayladığını ilan eden ABD yönetimi, sosyalist Polonya'da karşı devrimcilere karşı yasal hükü-

metin aldığı yasal önlemler üstüne «işçi ve sendika dostu» maskesiyle güürültü koparıyor. Türkiye komünistleri, ülkemiz ilerici güçleri, Reagan yönetiminin maskesini indirmeye kararlıdır.

Türkiye Komünist Partisi, çetin koşullarda, emperyalist dayatmalara, NATO'ya bağımlılığa ve cuntanın baskılarına karşı, barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve emekçilere incanca bir yaşam sağlanması için tüm ulusal demokratik güçlerin birliğini sağlamak için savaşıyor. Partimiz, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'yle bu bağlamda yapılan ortak açıklamaya, eylem birliğine büyük değer biçiyor.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, kardeş Vietnam Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde gelişen savaş bağlarıyla bağlıdır. Biz, 1920'lerde, Ho Şi Minh yoldaşın ulusal kurtuluş savaşımımızı ve ülkemiz komünistlerini nasıl ateşli bir biçimde savduğunu hiçbir zaman unutmuyoruz.

Vietnam Komünistlerinin bu yüce formuna, Vietnam Komünist Partisi'nin V. Kongresi'ne büyük başarılar dileriz.

Yaşasın Vietnam Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

27 Mart 1982

Hindistan Komünist Partisi'nin XII. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Hindistan Komünist Partisi'nin XII. Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Kongreniz, ABD emperyalizminin ve NATO egemen çevrelerinin gerginliği ve silahlanma yarışını kamçıladiğı, insanlığı bir nükleer savaşın eşiğine getirme pahasına saldırgan-serüvenci çabalarını artirdiğı bir ortamda toplanıyor. Çin hegemonyacılarının emperyalizmle askersel-stratejik işbirliğine yönelmesi, Washington-Pekin-Islamabad saldırganlık ekseninin kurulması, Hint Okyanusu'nda Amerikan askersel varlığının artırılması, bölgedeki barış ve ilerleme güçlerine yönelik tehlikeleri daha da artırıyor. Sovyetler Birliği'nin dünya çapında ve Hint Okyanusunda barışın korunması, yumuşamanın ve güvenliğin pekiştirilmesi için ortaya koyduğu somut barış önerileri, böylesi tehlikelerin önlenmesinde en sağlam güvencedir.

Kongreniz, Hindistan'da emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, Amerikan yanlısı lobinin yalıtlanması, Hindistan'ın bağımsızlığının korunması için kararlı bir politikanın gündeme alınması savaşımının yeni boyutlar kazandığı bir dönemde toplanıyor. Hindistan Komünist Partisi, Hindistan işçi sınıfının ve emekçilerinin hak ve çıkarları için savaşımın en ön sıralarında yer alıyor. Tüm sol güçlerin birliği, emperyalizmin ve gerici güçlerinin karanlık planlarının boşa çıkartılması için güçlü bir engeldir.

Yoldaşlar,

Bugün Türkiye halkı, işçi sınıfı en geniş barış ve demokrasi güçleri, gerici bir askersel diktatörlüğün baskısı ve terörü altındadır. Türkiye Barış Komitesi üyeleri, CHP üyeleri, orduda yurtseverler tutuklanıyor, koğuşturuluyor. Salt sendikacılık yaptıkları için 52 DISK yöneticisi idam iste miyle yargılanıyor. Türkiye Komünist Partisi üyeleri ve sempatizanları, işçi partilerinin yöneticileri ve üyeleri ağır işkencelerden geçiriliyor. Birçok kentte askersel mahkemelerde komünistler, yığınsal olarak yargılanıyor. Anti-komünist histeri kampanyası ülke çapında tırmandırılırken, Kürt halkı üzerindeki baskılar olağanüstü boyutlara vardiılıyor. Halk yığınları, tekel ler ve emperyalizm yararına bir ekonomik politika ile açlık, işsizlik ve yıkımla karşı karşıya bırakılıyor.

Polonya'da karşı-devrimcileri «sendika dostu» maskesi ardına gizlene rek savunan Reagan yönetimi, Türkiye'deki gerici askersel diktatörlüğün tümüyle destekliyor. Emperyalizm, ülkemizi Sovyetler Birliği'ne, Yakın ve

Ortadoğu'daki ulusal kurtuluş hareketine yönelik saldırıları için bir sıçrama tahtası, bir geçit üssü yapma çabalarını, baskılarını artırıyor. Cunta ile ikili, köleleştirici anlaşmalar bağlıyor.

Türkiye Komünist Partisi, çetin koşullar altında, emperyalist dayatmalara, NATO'ya bağımlılığa, yerli-yabancı tekellerin amansız sömürüsüne, gerici cuntanın baskılarına karşı, barış, ulusal bağımsızlık demokrasi için, ekmeğe, iş, toprak ve özgürlük için tüm ulusal demokratik güçlerin tek cephesini örmek için savaşıyor. TKP, Şubat başlarında TIP ve TSIP ile yaptığı ortak açıklamayı, ortak çağırısı bu yolda önemli bir adım olarak değerlendiriyor.

Yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, Hindistan Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde gelişip pekişen kardeşçe bağlarla bağlıdır.

Hindistan Komünist Partisi'nin XII. Kongresi'ne büyük başarılar dileriz.

Yaşasın Hindistan Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm!

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

22 Mart 1982

Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Brezilya Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selamlarını gönderir.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin sel yatağında kurulan Brezilya Komünist Partisi'nin, ülkenin politik yaşamında çok önemli bir yeri vardır. O, her zaman işçi sınıfının çıkarlarını ardıcıl savundu, savunuyor. Brezilya halkının temel demokratik hakları için, barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık için savaşta en ön sıralarda yer aldı, alıyor. Bugün de ülkedeki öteki sol güçlerin birlikte, demokratik bir alması oluşturmak, yerli ve yabancı tekellerin sömürüsüne son vermek için savaşım veriyor.

Türkiye Komünist Partisi, Brezilya Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde kardeşçe bağlıdır. Brezilya Komünist Partisi'nin 60. yıldönümünün, yeni atılımlar yılı olmasını dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

25 Mart 1982

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>William Kashtan</i>	
«Kuvvet konumu» politikasının çılgınlığı	209
xx: Kadınlar haklarını savunuyorlar	221
xx: Latin Amerika 80'li yıllara çetin koşullar içinde giriyor	237
<i>Ari dos Santos</i>	
Brezilya emekçilerinin dilek ve emellerini dile getiriyor	252
xx: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin çalışmalarını inceleme toplantısının sonuçları	256
<i>Sarada Mitra, Georgi Mirski, Essop Pahad</i>	
Devlet ve gelişmekte olan ülkelerin gelişme yolunu seçme sorunu	258
<i>Indradeap Sinha</i>	
Tarım kapitalizminin çelişkileri	270
<i>Wieslaw Klimczak</i>	
Düşüncesizlik adımları	280
<i>James West</i>	
Uçuruma giden yol	285
xx: İki sistemin koşulları içinde kadınların durumu	292
<i>B. Haloşa</i>	
Saldırgan blokun mekanizması	279
<i>Kemal Kervan</i>	
Yurtseverlerin yaşamını kurtaralım! Yurtseverlere özgürlük!	302

ÖZEL SAYFALAR

xx: Cunta yönetiminin ABD ile birlikte Sovyetler Birliği'nin son barış önerilerini reddetmesi üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama	304
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Belçika Komünist Partisi 14. Kongresine mesajı	306
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Vietnam Komünist Partisi 5. Kongresine mesajı	307
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Hindistan Komünist Partisi 12. Kongresine mesajı	309
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	311